

Jeesus kysyi
opetuslapsiltaan: "Kuka
minä teidän mielestänne
olen?" Simon Pietari vastasi: "Sinä
olet Messias, elävän Jumalan poika."
Jeesus sanoi hänelle: "Autuas olet sinä,
Simon, Joonan poika. Tätä ei sinulle ole
ilmoittanut liha eikä veri, vaan minun
Isäni, joka on taivaissa. Ja minä sanon
sinulle: Sinä olet Pietari, ja tälle kalliolle
minä rakennan kirkkoni. Sitä eivät
tuonelan portit voita."

Matt. 16:13-18

Tässä numerossa

66 | Perustalla

67 | Pääkirjoitus

68 | Artikkelit

100 | Kirjoja

105 | Meiltä ja muualta

111 | Sanan selitystä

Avioliitto on jumalallisen vakava asia

Tämä [kuudes] käsky suuntautuu kaikkea muutakin siveettömyyttä [kuin vain aviorikoksen tekemistä] vastaan. Kielto ei ole vain ulkonainen. Se ei kohdistu vain tekeen vaan myös syihin, kiihokkeisiin ja välineisiin. Sydämen, suun ja koko ruumiin on pysyttävä puhtaana, eivätkä ne saa antaa siveettömyydelle minkäänlaista sijaa, tukea eikä apua. Tämäkään ei vielä riitä, vaan milloin lähimmäinen on vaarassa ja hädässä, häntä on käytävä puolustamaan. Häntä on autettava säilyttämään kunniansa. Jos olet piittaamaton etkä varjele häntä tai katsot asiaa sormien lävitse aivan kuin se ei sinua koskisikaan, olet yhtä syyllinen kuin teon tekijä. Kunkin on itse elettävä siveästi ja autettava myös lähimmäistään samaan. Jumala tahtoo varjella jokaisen aviopuolisoa asettamalla tämän käskyn hänelle suojaksi ja rajaksi, joka estää häneen kajoamasta.

Huomaa, miten ihanasti Jumala kunnioittaa ja ylistää aviosäätä! Käskyilään hän sekä vahvistaa sen että suojelee sitä. Hän on vahvistanut sen neljännes-

sä käskyssä: ”Kunnioita isääsi ja äitiäsi.” Tämän kuudennen käskyn hän on antanut sitä suojelemaan. Hän tahtoo, että myös me kunnioitamme avioliittoa, pidämme sen arvossa ja elämme siinä kuin autuaassa, Jumalan säätämässä elämänosassa. Jo alussa hän on asettanut avioliiton kaiken muun edelle ja luonut miehen ja vaimon erilaisiksi juuri avioliittoa varten, ei haureuteen, vaan pysymään yhdessä, olemaan hedelmällisiä, synnyttämään, ruokkimaan ja kasvattamaan lapsia Jumalan kunniaksi. Siksi Jumala on siunannut avioliittoa mitä runsaimmin, enemmän kuin mitään muuta säätyä. Lisäksi hän on lahjoittanut aviosäädyn menestykseksi kaiken, mitä maailmassa on, jotta se saisi todella hyvän ja runsaan huolenpidon. Avioelämä ei siis ole mitään intohimon leikkiä, vaan se on suuri ja jumalallisen vakava asia. Siinä on ennen kaikkea kysymys sellaisten ihmisten kasvattamisesta, jotka palvelevat maailmaa ja auttavat sitä Jumalan tuntemiseen, autuuttavaan elämään ja kaikkiin hyveisiin, taistelemaan pahuutta ja Paholaista vastaan.

Martti Luther: Kuudes käsky *Isossa katekismuksessa* (1529). ●

TIILILÄ-
seura Suomen teo-
logisessa instituutissa,
Kaisaniemenk. 13 A 4. krs,
Helsinki, maanantaisin klo 17-
19: 2.4. Simo Huhta, Herännäis-
syyden muutos toisen maail-
mansodan jälkeen. 7.5. Raimo
Mäkelä, Jumalan ja ihmisen
samanlaisuus ja erilaisuus:
voiko ihminen juma-
lallistua?

Onko Jeesus vielä kanssamme?

Viimeiseksi ennen taivaaseenastumistaan Jeesus lupasi opetuslapsilleen: ”Minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti” (Matt. 28:20). Tämä todellisuus on kirkon elinehto. Jeesus ei ole aate, idea, oppi, teoria, maailmankatsomus, etiikka, vaikka häntä näilläkin tavoin voidaan kuvata. Hän on elävä, läsnä oleva henkilö. Se edellyttää, että häneen suhtaudutaan sinä, mitä hän on: 1) Jumala ja ihmisen eli Jumalihminen, 2) ristiinnaulittu ja ylösnoussut, 3) Vapahtaja ja Herra, 4) esikuva ja sijainen, 5) laki ja evankeliumi, 6) kaikille kansoille julistettava Kaikkivaltias.

Jeesuksen läsnäoloa koettaneen kuitenkin aika harvoin. Pikemminkin hän tuntuu olevan poissa ja oikeastaan olematon, korkeintaan historian hahmo. Siksi meiltä puuttuu intoa ja voimaa. Koemme vain tappioita omassa elämässämme, kirkossamme ja yhteiskunnassamme. Mitä enemmän saamme tutustua ja turvautua ja sitoutua häneen henkilönä, sitä selvemmin hän on luonamme.

Uskovien kokemukseen kuuluu paljon pimeyttä. Sitä ei saa kieltää. Oikeastaan sitä ilman ei voi olla ihminen eikä kristitty. Se ei ole ristiriidassa Jeesuksen läsnäolon kanssa. Jeesus on siellä, missä hänen poissaolonsa koetaan tuskallisimmaksi. Siitä huolimatta hän vastaa rukouksiin kouriintuntuvasti ja tekee yllättäviä ihmeitä niistä riippumatta. Saadaan kokea iloa siitä, kun hänet esitetään sinä, mitä hän on.

Meidän täytyy olla tietoisia maailmasta, jossa kristittyinä elämme. Se ei kuitenkaan ole perimmäinen todellisuus eikä viimeinen sana. Näemme sen läpi ja yli Jeesuksen. Hän varjelee meitä menehtymästä sen ongelmiin.

Tuskallisempaa Jeesuksen poissaolon kokeminen on hänen kirkossaan. Voimme sen toiminnassa mukana olevina, sanankuulijoina ja sananjulistajina laskea, kuinka paljon kirkossa näkyy edellä mainituista kuudesta Jeesuksen olemuksen peruspiirteistä. Pelkään, että sitä on hyvin vähän. Silloin ei auta kielteisen ja puuttuvan, kylmän ja väärän valittaminen. Jeesus tulee läsnä olevaksi vain, kun hänet pääsetään valloilleen sellaisena kuin hän on.

Kun kirkossa päätetään yhteiseksi kannaksi ja normiksi sellaista, mikä on selvästi Jeesuksen sanan vastaista, ei voida odottaa hänen läsnäoloaan. Miten hän voisi olla niiden luona, jotka eivät kunnioita häntä hänen sanansa mukaisesti ja sitä noudattamalla? Sellainenhan päinvastoin osoittaa, ettei hänen läsnäolonsa ole edes toivottavaa vaan pikemminkin kiusallista. Hänhän aina muistuttaa sellaisesta todellisuudesta, joka on torjuttu.

Jumalamme on kolmiyhteinen. Jeesus ei turhenna Isää eikä hänen luomistyötään eikä Pyhää Henkeä eikä hänen pyhitystyötään. Päinvastoin hän on näiden perusta ja avain. Näillä ei kuitenkaan saa yrittää ohittaa Jeesusta, sillä näitä ei ole ilman häntä. Raamattuun perustuvan uskontunnustuksemme mukaan Pyhä Henki lähtee Isästä ja Pojasta eikä ohita Poikaa, niin että Jumalan persoonat jäisivät irrallisiksi toisistaan. Keskuksena ja perustana on aina Jeesus. Kirkon uudistumisen loppuu, kun hän jää sivuun. Kirkon uudistuminen alkaa, kun hän palaa keskukseen kirkolliskokouksessa, Kirkkohallituksessa, seurakuntien hallintoelimissä, työntekijöiden sydämessä ja yksittäisten uskovien seurakuntalaisten elämässä. Sitä saamme nöyrästi ja iloisesti rukoilla. ●

Raimo Mäkelä

Artikkelit

69 | Jeesus ja kirkko

Tästä aiheesta piispa **Simo Peura** puhui 4.1. Perustan teologisilla opintopäivillä, teemana Jeesus – itsessään, meille ja maailmalle.

78 | Seksuaalinen tasa-arvo, sukupuolineutraali avioliitto ja Raamattu

Juha Ahvio valottaa näkökulmia, joiden nojalla voidaan osoittaa, että perinteistä tulkintaa avioliitosta toisin kuin sukupuolineutraalia avioliittoa voidaan edelleen puolustaa julkisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa perustein, jotka ovat yleisesti hyväksyttävissä.

90 | Laki, evankeliumi ja hengellisyys kuvissa

”Minusta on hyvä, että yksinkertaisille maalataan, lauletaan, näytellään ja puhutaan”, sanoi Martti Luther. **Raimo Mäkelä** (s. 90) kirjoittaa uskonpuhdistusajan Cranachien kuvista. **Annukka Laine** (s. 97) käsittelee pyhien kuvien merkitystä hengellisen elämän tukena.

● Jeesus ja kirkko

Simo Peura

Kirjoittaja on teologian tohtori, Lapuan hiippakunnan piispa ja Helsingin yliopiston ekumeniikan dosentti.

Protestantismin vaikeus: perustiko Jeesus kirkon?

Jeesus ei puhunut kirkon perustamisesta, eikä myöskään hänen toimintansa johtanut siihen suoraan. Tästä huolimatta Jeesuksen seuraajille ja heistä jatkuneen tradition piirissä oli itsestään selvää, että kirkon alkuperä on Jeesuksessa ja hänen toiminnassaan. Kysymys siitä, perustiko Jeesus kirkon, alkoi näyttää ongelmalta vasta paljon myöhemmin, nimittäin valistuksen aikana 1700-luvulla.*

Vaikeaa kirkon olemuksen pohdinta on ollut erityisesti protestanttiselle teologialle. Siihen on ainakin kaksi syytä. Reformaatio johti lännen kristikunnan

* Tähän tapaan protestanttisen kirkko-opin vaikeutta ymmärtää Jeesuksen ja kirkon suhdetta on luonnehtinut kardinaali **Walter Kasper**. Hän johti katolisen kirkon ekumeenisista yhteyksistä vastaavaa yksikköä vuosituhanen alussa ja julkaisi 2008 kirkko-oppia koskevat tutkielmansa nimellä *Jeesuksen Kristuksen kirkko*. Viime keväänä ilmestyi hänen laaja teoksensa, joka käsittelee katolista kirkkoa, sen olemusta ja tehtävää. Vaikka teos sisältää myös protestantismin kritiikkiä eikä katolinen kirkko-oppi sellaisenaan täysin asetu luterilaiseen perinteeseen, Kasperilta on kuitenkin paljon opittavaa. Teologianhistoriallisten linjojen osalta olen käyttänyt tässä apuna Kasperin tutkimusta *Katholische Kirche* (Freiburg im Breisgau 2011).

hajoamiseen uskonpuhdistajien tarkoituksen vastaisesti. Samalla kysymys kirkon universaalisuudesta ja katolisuudesta jäi sivummalle, sillä kiinnostus kohdistui ensisijaisesti paikallisseurakuntaan. Historiallisten syiden rinnalla aatehistorialliset virtaukset ovat lyöneet leimansa kirkko-oppiin. Edellä mainitut syyt ovat johtaneet siihen, että myös luterilaisuuden piirissä käsite *kirkko* on saanut lähtökohtaisesti kielteisen merkityssisällön.

Valistuksen ajan filosofi **Samuel Reimar** (k. 1769) synnytti vuosisadan lopulla (postuumisti ilmestyneellä teoksellaan) ankaran riidan väittäessään, että Jeesuksen julistaman messiaanisen maallisen valtakunnan ja apostolien julistaman taivasten valtakunnan välillä olisi radikaali katkos. Jeesuksen sanoma kaatui ristinkuolemaan. Ylösnousemususko oli sen sijaan apostolien keksimä petos, jonka avulla kuitenkin voitiin väliaikaisesti perustella kirkon olemassaoloa.

Vuosisata myöhemmin liberaaliset protestanttiset teologit kuten **Albrecht Ritschl** ja **Adolf von Harnack** jatkoivat tällä linjalla. Harnack esitti 1900-lukun kristinuskon olemuksesta. Hänen mielestään Jeesuksen edustama käsitys Jumalan valtakunnasta sisälsi ennen muuta yksilöön kohdistuvan eettisen ideaalin. Tämä sopi protestanttiseen kirkkokäsitykseen, kun taas katolinen ja ortodoksinen traditio sekä sakramentit olivat Harnackille kielteisiä ilmauksia kristinuskon hellenisoitumisesta ja turmeltumisesta sekä evankeliumin häviämisestä. **Alfred Loisy** jatkoi tätä tulkintalinjaa ja totesi kyynisesti: ”Jeesus julisti Jumalan valtakuntaa, mutta siitä tulikin kirkko.”

Tällaiset aatehistorialliset virtaukset vaikuttavat yhä aikamme kirkkokäsityksiin.

Toiset perustelevat kirkon olemassaoloa ja sen toimintaa korkealla eettisyydellä. Kirkon toteuttama moraalinen hyvä on syy sen olemassaololle. Toiset puolestaan haluavat kaapata maallistumisen vuoksi kirkon erityisen viran ja sakramentit todellisen hengellisen yhteisön haltuun. Vanhaa tässä pyrkimyksessä on ulkonaisen kirkon ja todellisen Jumalan valtakunnan / kirkon erottaminen toisistaan. Uutta puolestaan on kovin nopea pyrkimys oman uskon-yhteisön perustamiseen ja sakramenttien haltuunottoon. Jos aikaisemmin ajateltiin, että kirkko puutteistaan huolimatta huolehtikoon erityisestä virasta ja sakramenteista, nyt katsotaan, että ne on otettava uskonnollisen yhteisön haltuun niiden pätevyyden takaamiseksi.

Mutta palataanpa alkuun: kuinka kirkko syntyi?

Kirkon perusta on Jeesuksessa

Luterilaisen uskontulkinnan mukaan kirkko on ollut olemassa ihmiskunnan alkuihin lähtien. Heprealaiskirje kertoo uskon isien ja äitien pitkästä ketjusta, joka alkaa luomisesta ja jatkuu läpi Vanhan testamentin tapahtumien ihmiskunnan historian käännekohtaan asti. He kaikki uskoivat Jumalan antamiin lupauksiin ja tällä tavalla jo edeltä viittasivat Kristukseen. Heprealaiskirje kutsuu häntä uskomme perustajaksi ja sen täydelliseksi tekijäksi (12:1–2). Kristinuskon juuret ovat siten syvällä Israelin historiassa, johon Jumala poikkeuksellisella tavalla sitoutui. Jeesuksen tehtäväksi tuli paimenen tavoin koota yhteen hajalleen joutunut Israelin heimo. Hän ei kuitenkaan perustanut mitään erillisyhteisöä juutalaisuuden rinnalle.

Kirkon historiallinen alku on 12 opetuslapsessa, jotka Jeesus kokosi ympärilleen. Lukumäärällä oli symbolinen merkitys: opetuslapset edustivat jokaista Israelin sukukuntaa. He muodostivat Jumalan kan-

san ydinjoukon Nasaretin Mestarin ympärille. Jumalan kansan kokoaminen ei kuitenkaan toteutunut ilman vastoinkäymisiä. Jeesuksen tulkinta Mooseksen laista, seurustelu syntisten kanssa ja syntien anteeksi antaminen johtivat väistämättömään välirikoon, ensin juutalaisten hengellisten johtajien, sitten myös kansanjoukkojen kanssa. Risti varjosti Jeesuksen toimintaa, ja hän oli siitä tietoinen jo varhain. Hän ymmärsi ihmiseksi tulonsa johtavan sijaiskuolemaan monien edestä. Vastaavan tien hän viitoitti myös kaikille oppilailleen: näiden tuli seurata opettajaansa ja ottaa risti kantaakseen (Mark. 8:34).

Evankeliumien mukaan usko Jeesukseen alkoi saada kannatusta myös muiden kuin juutalaisten keskuudessa. Ensimmäisiä esimerkkejä tästä olivat Syyrian foinikialainen nainen ja Kapernaumin sadanpäällikkö. Viime mainitun tapaus ennakoii Jeesuksen julistaman Jumalan valtakunnan laajenemista juutalaisuuden rajojen ulkopuolelle: ”Minä sanon teille, että niin idästä kuin lännestä tulee monia, jotka taivasten valtakunnassa käyvät aterialle yhdessä Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin kanssa” (Matt. 8:11). Jeesuksen sanoma oli siis tarkoitettu kaikille maailman kansoille, ei vain juutalaisille. Tehtävän universaalisuus näkyi myös siinä, että hän lähetti 72 oppilastaan jokaiseen kylään ja kaupunkiin, johon aikoi mennä.

Ratkaiseva askel kirkon synnylle olivat ristiinnaulitsemista edeltävät tapahtumat. Edellisiltana Jeesus vietti viimeistä ehtoollista. Matteus, Markus, Luukas ja Paavali kertovat yhtäpitävästi, kuinka Jeesus liitti tietoisesti aterian merkityksen sekä omaan uhrikuolemaansa ”kaikkien puolesta” että Jumalan valtakunnan saapumiseen. Hän sanoi, että joisi seuraavan kerran uutta viiniä vasta Jumalan valtakunnassa (Mark. 14:25) ja söisi pääsiäisaterian vasta sen täyttymyksessä Jumalan valtakunnassa (Luuk. 22:16).

Ristinkuolema ei siten merkinnyt Jeesuksen toiminnan epäonnistumista. Viimeinen ehtoollinen ennakoி Jumalan valtakunnan lopullista tulemistä. Tämä johti siihen, että pääsiäisen jälkeen ensimmäiset kristityt alkoivat viettää kokoontuessaan Herran muistoateriaa. Se liitti heidät Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen, joka toteutuisi aikanaan heidänkin kohdallaan.

Loppu kirkon syntyprosessissa onkin sitten ilmeistä. Ylösnousemuksen jälkeen Jeesus kokosi hajallaan olleet oppilaat yhteen ja lähetti heidät kaikkien kansojen luokse. Helluntaina hän vuodatti Pyhän Henkensä. Kukin saattoi kuulla apostolien puhuvan Jumalan suurista teoista omalla kielellään. Sanoma eteni riippumatta etnisistä ja kielellisistä rajoista. Alkoi Jumalan kansan kokoaminen kaikista kansoista. Maailmanlaajaksi tarkoitettu kirkko alkoi vihdoinkin tulla näkyväksi.

Kirkon perusta oli ylösnousseessa Kristuksessa, joka oli edelleen läsnä uskovien keskuudessa Henkensä kautta. Kaste ja usko merkitsivät heille Kristuksen päälle pukemista ja Jumalan lapsiksi ja yhdeksi Kristuksen kanssa tulemistä (Gal. 3:26–27). Yksi ja sama Henki teki heistä yhden ruumiin, olivatpa he sitten juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita (1. Kor. 12:13). Siunatun leivän ja viinin nauttiminen teki heidät osallisiksi Kristuksen ruumiiseen ja vereen. Samalla he muodostivat jo nyt Kristuksen ruumiin eli kirkon. ”Mekin olemme yksi ruumis, vaikka meitä on monta, sillä tulemme kaikki osallisiksi tuosta yhdestä leivästä”, ohjasi Paavali lopun aikaa eläviä, kilvoittelevia korinttilaisia (1. Kor. 10:16–17).

Paavalin käsitys (n. 54) kirkon yhteisöllisestä elämästä vastaa hyvin Luukkaan kuvausta varhaisen kristillisen kirkon elämästä. Apostolien tekojen mukaan seurakunnalle oli tunnusomaista apostolien opetuksen kuuntelu ja uskollinen

noudattaminen. He elivät keskinäisessä yhteydessä (*koinonia*). Hengellinen elämä rakentui yhteisen jumalanpalveluksen ympärille: siihen kuuluivat rukous ja leivän murtaminen eli ehtoollisen vietto. Se sai vähitellen yhteisen aterian sijasta sakramentaalisen merkityksen (Ap.t. 2:42–47). Tunnusomaista oli lisäksi keskinäinen vastuu: käytettävissä olevat varat jaettiin niin, että vähäosaisten tarpeet voitiin ottaa huomioon (Ap.t. 4:32–37). Kristittyjen joukon kasvaessa kävi välttämättömäksi, että apostolien avuksi kutsuttiin rakkauden palvelua varten tehtävään sopivia henkilöitä (Ap.t. 6:1–7).

Tällainen oli pääpiirteissään Jeesuksen Kristuksen kirkon alku. Kahdessa vuosituhannessa missionaarinen tehtävä on ulottunut miltei kaikkialle maailmaan. Kirkon tehtävä jatkuu yhä. Yhdessä suhteessa Jeesuksen seuraajat ovat kuitenkin epäonnistuneet. Heidän todistuksensa on kärsinyt kristittyjen yhteyden puutteesta. Jeesuksen rukous: ”– että he yhtä olisivat” on hänen kirkkonsa elämälle jatkuvasti tärkeä. Ykseyden vaalimisesta ja särkyneen yhteyden korjaamisesta on tullut meille myös tehtävä. Siihen kuuluu kristillisen opin selvittely kohdissa, joissa kirkkojen näkemykset merkittävästi poikkeavat toisistaan. Yksi vaativimmista osa-alueista on käsitys siitä, mikä kirkko on. Mitä on saavutettu?

Kommuunio-ekklesiologia – paluu vanhakirkolliseen kirkko-oppiin

Kirkko-oppia on pohdittu miltei koko ekumeenisen liikkeen olemassaolon ajan. Uuteen vaiheeseen pohdinnassa päästiin *Faith & Order*-liikkeen toistaiseksi viimeisessä maailmankonferenssissa Santiago de Compostelassa 1993. Konferenssi työskenteli jaostoittain. Ensimmäisen jaoston raportti hahmotti osanottajien yhteisen käsityksen kirkosta kommuuniona.

(Jaoston raportti suomeksi: *Ekumeeninen työkirja. Kirkkojen tekstejä 1973–1997*. Toim. **Risto Saarinen**. Helsinki: Luther-Agricola-Seura 1998. S. 60–71.) Kirkon ymmärtäminen kommuunioksi merkitsee paluuta kristinuskon alkuun ja ensimmäisiin vuosisatoihin.

Kokousraportin mukaan *koinonia* (kr.) / *communio* (lat.) on yksi avainkäsitteistä, joita kristityt ovat käyttäneet pyrkiessään ymmärtämään kirkon olemusta. Käsite esiintyy Raamatussa, idän ja lännen kirkkoisien teologiassa mutta myös uskonpuhdistajien kirjoituksissa. Esiintymiensä vuoksi sillä on epäilemättä ekumeenista kantavuutta. Myöhemmin 1900-luvulla ajatusta kirkosta kommuuniona kehittivät ortodoksiset emigranttiteologit puhuessaan eukaristisesta ekklesiologiasta. Sillä oli keskeinen sija myös Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen kirkko-opin muotoilussa.

Koinonian käsitteen suomentaminen ei ole aivan yksinkertaista, mutta yleensä se voidaan kääntää *osallisuudeksi* (partisipatioksi) ja *yhteydeksi*. Yleistäen sanottuna *koinonia* tarkoittaa kaikkea Kristuksessa olevaa, armon varassa toteutuvaa ja lahjaksi saatua yhteyttä. Sillä on välitön kirkko-opillinen merkitys, sillä elämä Kristuksen yhteydessä toteutuu juuri kirkossa. Kristityt ovat Kristuksessa, kuten Paavali kirjeissään usein toteaa, ja muodostavat yhteisön. *Koinonian* piiriin kuuluvat ne, jotka palvelevat Pyhää Kolminaisuutta, ovat osalliset evankeliumista ja sakramenttaalisesta elämästä ja haluavat pysyä uskollisina Jumalalle.

Käsitteen uusitamentillisten esiintymien läpikäynti kertoo pääpiirteissään, mitä kirkon ymmärtäminen kommuunioksi tarkoittaa. Se sisältää useita merkitysvivahteita, jotka käyvät ilmi erikielisiä käännöksiä vertailemalla.

1. Kommuunion lähtökohta on Pyhän Kolminaisuuden persoonien *yhteys* (*koi-*

nonia). Jeesus, hänen Isänsä ja hänessä vaikuttava Pyhä Henki ovat yhtä. Tämä jumalallinen yhteys ilmenee persoonien välisenä rakkautena. Erityisesti Johanneksen evankeliumista ilmenee, että Jeesus haluaa ilmaista meille tämän yhteyden luonteen. Persoonien elämä on rakkauden antamista ja vastaanottamista. (Joh. 15:9–10.)

2. Jumalallinen rakkaus pyrkii kurrottumaan ulkopuolelleen sulkeakseen kaikki Kristuksen lunastamat elämänsä piiriin. Jumala kutsuu meitä yhteyteensä: ”Jumala on uskollinen, hän on kutsunut teidät Poikansa Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme, *yhteyteen*” (1. Kor. 1:9). Jumalan pelastava työ onkin pysyvästi sidoksissa Jeesus Nasaretilaisen persoonaan, inkarnaatioon (Hepr. 2:14: Kristus on osallinen lihastamme ja verestämme eli ihmislunnonostamme) ja toimintaan. Ei ole olemassa toista tietä Jumalan yhteyteen. Hänessä tulemme osallisiksi pelastuksen lahjoista, jopa hänen jumalallisesta luonnostaan (2. Piet. 1:4).

3. Jumalan kutsu toteutuu apostolisen todistuksen kautta. ”Minkä olemme nähneet ja kuulleet, sen me myös teille julistamme, jotta teilläkin olisi yhteys meihin. Meillä on yhteys Isään ja hänen Poikaansa Jeesukseen Kristukseen.” (1. Joh. 1:3; myös 6,7) Todistamisen tehtävä kuuluu tavalla tai toisella jokaiselle kirkon jäsenelle. Paavaliakin iloitsi siitä, että Filipin kristityt osallistuivat evankeliumin levitystyöhön (Fil. 1:5).

4. Kristitty pääsee Jumalan yhteyteen perustavalla tavalla kasteessa. Pyhän Hengen voimasta kristityt kuolevat Kristuksen kanssa mutta myös nousevat hänessä kuolleista uuteen elämään. Kaste ja usko merkitsevät osallisuutta sekä Kristuksen kärsimyksiin että hänessä olevaan kirkkauteen ja iloon sekä ylösnousemuksen voimaan (1. Piet. 4:13; 5:1; Fil. 3:10–11). Tätä Paavali tarkastelee erityisesti Rooma-

laiskirjeen luvussa 6. Kasteen ja Kristus-yhteyden vuoksi kuolema ja synty ovat menettäneet otteensa kristityistä. Siksi heidän tulisi ajatella itsestään näin: ”Olette kuolleet pois synnistä ja elätte Jumalalle Kristuksessa Jeesuksessa” (j. 11).

5. Kristityn uuden elämän pysyvä ehto on Kristus-yhteyden säilyminen. Siksi hän tarvitsee jatkuvasti ehtoollisen sakramenttia, vielä matkalla olevien ravintoa. ”Eikö malja, jonka me siunaamme, ole *yhteys* Kristuksen vereen? Ja eikö leipä, jonka me murramme, ole *yhteys* Kristuksen ruumiiseen? Leipä on yksi, ja niin mekin olemme yksi ruumis, vaikka meitä on monta, sillä *tulemme* kaikki *osallisiksi* tuosta yhdestä leivästä.” (1. Kor. 10:16–17.) Ehtoollisella kaikki kristityt ovat tasavertaisia ja toisiinsa liitetyt. Siksi ehtoollisyhteyden murtuminen on pysyvä vamma Kristuksen ruumiissa.

6. Yhteyden takeena on Jumalan Pyhä Henki. Hän rukoilee ääneen lausumatton huokauksin kristityssä jo ennen kuin tämän oma rukous pääsee alkuun. Hengen läsnäolon vuoksi kristityt pysyvät Pyhän Kolminaisuuden pelastavan toiminnan vaikutuspiirissä. Tästä muistuttaa kirkon käyttämä trinitaarinen toivotus: ”Tulkoon teidän kaikkien osaksi Herran Jeesuksen Kristuksen armo, Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen *osallisuus*” (2. Kor. 13:13).

7. Pyhä Henki liittää kristityt toisiinsa. Hän tekee heistä yhden kirkon. ”Kristus on niin kuin ihmisruumis, joka on yksi kokonaisuus mutta jossa on monta jäsentä; vaikka jäseniä on monta, ne kaikki yhdessä muodostavat yhden ruumiin. Meidät kaikki, olimmepa juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, on kastettu yhdeksi ruumiiksi. Yksi ja sama Henki on yhdistänyt meidät, kaikki me olemme saaneet juoda samaa Henkeä.” (1. Kor. 12:12–13.) Kristittyjen keskinäiseen yhteyteen kuuluu myös yhteinen usko (Filemon 6).

8. Kristityt elävät uskoaan todeksi yhteisöllisesti. Kirkon missio maailmassa voidaan toteuttaa vain yhdessä toimien. Paavali ja Jerusalemin alkuseurakunnan johtajat olivat omaksuneet yhteistyön näyn ja kykenivät siksi sopimaan järkevästä työnjaosta: ”Kun Jaakob, Keefas ja Johannes, joita pidettiin seurakunnan pylväinä, käsittivät, minkä tehtävän Jumala oli minulle armossaan antanut, he ojensivat minulle ja Barnabakselle kätensä *yhteistyön* merkiksi: meidän oli määrä mennä vieraiden kansojen, heidän taas juutalaisten keskuuteen” (Gal. 2:9).

9. Kristittyjen *yhteys* merkitsee, että he ovat valmiit jakamaan Jumalalta saatuja hengellisiä lahjoja toisilleen. Kristittyjä kehoitetaan myös vieraanvaraisuuteen, ja heidän tulee auttaa puutteessa olevia lähimmäisiään (Room. 12:13). Jerusalemin köyhien avustaminen oli yksi esimerkki tästä (2. Kor. 8:3–4; 9:13). Paavali toteutti ensimmäisen yhteisvastuukeräyksen ja kuvaa sitä näin: ”Makedonian ja Akhaian seurakunnat ovat näet päättäneet antaa yhteisen lahjan Jerusalemin seurakunnan köyhille. Näin ne siis ovat päättäneet, ja ne ovatkin tämän heille velkaa. Jos keran pakanuudesta kääntyneet *ovat päässeet osallisiksi* Jerusalemin pyhien hengellisistä aarteista, heillä on puolestaan velvollisuus auttaa näitä aineellisesti.” (Room. 15:26–27.) Kristittyjen kommuuniossa tehdään siis hyvää toisille ja jaetaan oma hyvä toisten kanssa (1. Tim. 6:18; Hepr. 13:16). Tällaiseen yhteisöllisyyteen kuuluu myös valmius jakaa toisen kärsimys, piina, pilkka ja kova osa (Hepr. 10:33–34) ja lohduttaa toista (2. Kor. 5–7).

10. Perimmältään on kyse toiselle hyvää tahtovan rakkauden toteuttamisesta. Samalla tavoin kuin Pyhän Kolminaisuuden persoonien yhteys on elämää rakkaudessa, tulee myös kristittyjen rakastaa toisiaan ja lähimmäisiään. Tällaisen mielialan kristityissä vaikuttaa Pyhä Henki. Hänen

yhteydessään kristityt rohkaistuvat pysymään Kristuksessa, Jumalan rakkaus lohduttaa heitä, ja heissä syntyy hellä ja myötätuntoinen mieliala toisiaan kohtaan (Fil. 2:1–2).

Jos kokoamme edellä kuvatun koinonisen kirkkokäsityksen peruspiirteet yhteen, kokonaisuus näyttää seuraavalta:

- Pyhä Kolminaisuus liittää meidät yhteyteensä, joka on persoonien keskinäistä rakkautta.
- Tämä tapahtuu Kristuksen inkarnationin ja pelastavan työn kautta. Kristuksesta osallisina tulemme osallisiksi myös hänessä olevista hengellisistä lahjoista, Jumalan armosta ja hänen rakkaudestaan.
- Kirkon tehtävä on todistaa Kristuksesta ja kertoa, miten yhteys Kristukseen on toteutunut kristittyjen omassa elämässä. Kirkon missionaarinen tehtävä ulottuu koko maailmaan.
- Ihmiselle osallisuus Kristukseen on mahdollista Sanan ja sakramenttien kautta. Kaste on yhdeksi tulemistä Kristuksen kanssa. Ehtoollinen on osallisuutta Kristuksen ruumiiseen ja vereen.
- Yhteys Kristukseen ja Pyhän Hengen saaminen liittävät kristityt toinen toisiinsa.
- Yhteyteen perustuu myös kirkon elämäntapa: se kehottaa jakamaan yhteisesti niin hengelliset lahjat kuin toisten kivut ja kärsimyksen. Näin toteutuu elämä toiselle hyvää tahtovassa rakkaudessa.

Miten kommuunio- ekkesiologia sopii luterilaiseen uskontulkintaan?

Luterilaisen uskontulkinnan näkökulmasta on helppo liittyä edellä kuvattuun käsitykseen kirkosta kommuuniona. *Ison katekismuksen* uskontunnustuksen selitys päättyy nimittäin ajatukseen, jonka

mukaan pelastus on osallisuutta Pyhään Kolminaisuuteen ja hänen tuntemistaan.

Lutherille kristillisen uskon kohde on Jumala, joka lahjoittaa itsensä uskoville ja antaa samalla näille tueksi ja avuksi kaiken, mitä hänellä on ja mitä hän on (II, 69). Jumalan oikea tunteminen, usko, syntyy Jumalan persoonien yhteistyön tuloksena. Aluksi Pyhä Henki välittää meille ilmoituksen Jeesuksesta Kristuksesta ja ohjaa meitä katselemaan häntä. Ilman tätä Pyhän Hengen työtä emme tunnista Kristusta, vaan katsomme hänen ohitseensa majesteettiseen Jumalaan tai emme näe mitään Jumalaa. Kristus on puolestaan kuvastin, joka heijastaa katsottavaksemme Isän Jumalan ja paljastaa hänen sisimpänsä. Tällöin käy ilmeiseksi Jumalan suula ja sanoinkuvaamaton rakkaus. Tämän rakkauden yhteyteen Pyhä Kolminaisuus haluaa meidät viedä (II, 64–65).

Työvälineekseen pelastuksen toteuttamiseksi Jumala on valinnut kirkon. Niinpä Pyhä Henki vie ihmiset ensin pyhän kirkon syliin. Sen välityksellä hän saarnaa meille ja ohjaa meidät Kristuksen luokse (II, 37). Näistä *Ison katekismuksen* lausumista voi huomata, että Luther korostaa kristityksi syntymisessä kirkon roolia. Hänen mukaansa Pyhällä Hengellä on tässä maailmassa erityinen yhteisö, äiti, joka Jumalan sanalla synnyttää jokaisen kristityn ja kantaa häntä (II, 42).

Kirkko on kristitylle merkityksellinen, koska sen hallussa ovat armonvälineet: Sana ja kasteen ja ehtoollisen sakramentti. Näistä Sana on etusijalla, koska siinä ja sen kautta Pyhä Henki tarjoaa meille Kristuksen. Pyhän Hengen toiminta kirkossa tähtää siihen, että syntiset viedään Herran Kristuksen luo hänen hyviä lahjojaan vastaanottamaan. Omin voimin, itse, emme voi päästä hänen luokseen (II, 39). Vastaava Kristus-yhteys syntyy kasteessa ja ehtoollisen sakramenttia vastaanotettaessa.

Lutherin lausumista voidaan huomata, että kirkko on olemassa aina ennen yksittäisiä kristittyjä.* Kirkko ei ole rekisteröity yhdistys, jonka samanmieliset henkilöt perustavat ja joka toteuttaa heidän hyvänä pitämiään tarkoituksia. Kirkko on hengellinen uskon yhteisö, Sanan luomus, jossa tullaan osallisiksi syntien anteeksi-antamuksesta, pelastuksen lahjoista ja pyhistä asioista, viime kädessä Pyhästä Kolminaisuudesta ja hänen rakkaudestaan.

Viime mainittuun liittyy läheisesti Lutherin kirkkokäsityksen piirre, jota ei pidä unohtaa. Osallisuus Pyhään Kolminaisuuteen tähtää siihen, että Jumalan rakkaus toteutuisi maailmassa. Kristittyjen on siis tarkoitus olla Jumalan rakkauden välineitä. Luther ilmaisee tähtäyspisteen epäsuorasti uskontunnustuksen selityksen lopussa, mutta se löytyy toki muualtakin hänen kirjoituksistaan.

* Tätä ei muuta miksikään Lutherin ratkaisu kääntää *communio sanctorum* saksaksi sanalla *Gemeine*, joka tarkoittaa ihmisistä muodostuvaa yhteisöä. Hän torjui samalla harhaanjohtavana käännöksen *eine Gemeinschaft der Heiligen*. Kasperin (2011, 145) mukaan pyrkimyksenä oli kyseenalaistaa silloisen katolisen kirkon institutionaalinen olemus ja ymmärtää kirkko ihmisjoukoksi. Luther kuitenkin sanoo syyksi, että hänen aikansa käsite *kirkko* luo mielikuvan pelkästä kirkkorakennuksesta. Se ei ole hänen mielestään kirkko, elleivät ihmiset kokoonnu sinne. Kyseessä on siis epäsuora kritiikki tuon ajan katolista jumalanpalveluselämää ja sen ihmisetömiä messuja kohtaan. Tämän jälkeen hän vielä täsmentää ydinajatustaan: ”Siihen minäkin kuulun, olen sen osa ja jäsen, osallinen sen kaikista aarteista ja keskinäisestä yhteydestä” (II, 51–52). *Communio sanctorum* on siten Lutherille myös osallisuutta pyhiin asioihin. Siksi myös pyhien ihmisten yhteys on mahdollista.

Hän toteaa: ”Jumala antaa meille itsensä kokonaan, kaiken, mitä hänellä on, ja kaikki voimansa meidän tueksemme ja avuksemme, niin että voimme täyttää kymmenen käskyä.”

Pyhän Kolminaisuuden elämä on rakkauden lahjoittamista ja vastaanottamista. Kiinnostavalla tavalla Jumalan ja rakkauden määritelmä on Lutherin mukaan identtinen: olla Jumala tai rakastaa on yhtä kuin luopua omastaan ja lahjoittaa itsensä toisille. Tällaisen rakkauden on määrä toteutua myös kristittyjen elämässä. Kymmenen käskyä vaatii rakastamaan Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistä kuin omaa itseä. Ne pysyvät voimassa, vaikka ne eivät olekaan pelastustie. Ne vievät meitä tielle, jolla on luovuttava omasta, otettava oma ja lähimmäisen risti kannettavaksi ja toteutettava hänen hyvänsä. Vaikka kykenemme tähän Pyhän Hengen voimassakin vain puutteellisesti, se on kutsumuksemme.

Luterilaisista lähtökohdista käsin on siis luontevaa ymmärtää kirkko kommuunioksi, jossa toteutuvat sekä osallisuus Pyhään Kolminaisuuteen että kristittyjen keskinäinen *yhteys*. Yhteyden keskuksessa on Jeesus Kristus ja hänen ristinmuotoinen, itsensä uhraava rakkaus.

Kirkon jäsenyys ja näkymät

Muutama päivä sitten Kirkon tutkimuskeskus julkisti tutkimustietoa siitä, miksi ihmiset kuuluvat kirkkoon. Tärkeimpänä perusteena pidettiin kirkon työtä vanhusten ja vammaisten sekä köyhien ja syrjäytyneiden parissa. Kyse oli siis auttamistyöstä, toimittaja tiivistä. Sen sijaan hengellisten syiden merkitys vähenee, kertoi keskuksen johtaja **Harri Palmu**. Tutkimus herättää mielessäni kahdensuuntaisia, keskenään ristiriitaisia mietteitä. Tietoihin voi olla tyytyväinen, ja kuitenkin ne samaan aikaan

saavat kyselemään, missä oikeastaan menemme.

Myönteistä on, että suomalaiset tunnustavat kirkon toimivan apua tarvitsevien hyväksi. Diakoninen työ on osa kristillisen uskon elämistä todeksi. Toivottavasti diakoniaa ei kuitenkaan pidetä vain kirkon viranhaltijoille delegoituna tehtävänä, vaan ymmärretään, että se kuuluu jokaisen kirkkoon kuuluvan elämään, kun hän kilvoittelee kristittynä.

Toivon, että kirkossa lähimmäistä palveltaisiin hiljaa ja ilman suurta ääntä, ikään kuin luontevana osana kristityn kutsumusta. Meillä ei saa olla sellaista pyrkimystä, että lähimmäisiä rakastamalla osoittautuisimme hyväksi ihmisten silmissä. Emme saa hyvää tekemällä lunastaa olemassaolon oikeutusta suomalaisessa yhteiskunnassa emmekä välineellistää avuntarvitsijoita. Hyvän tekemisen lähtökohtana olkoot usko, anteeksiantamus, hengellinen vapaus ja kokemus siitä, että on tullut itse autetuksi. Meidän on lisäksi syytä muistaa lähimmäisenrakkautemme epätäydellisyys. Se on liian epävarma kirkon tuntomerkilli.

Tutkimus herättää samalla myös kysymyksiä. Kenen kuuluu auttaa apua tarvitsevaa? *Ilkka*-lehti otsikoi pääkirjoituksensa 3.1.2012: ”Auttaminen ulkoistetaan kernaasti kirkolle kuuluvaksi tehtäväksi.” Diakoninen vastuu on epäilemättä osa kristityn tehtävää maailmassa. Auttaminen on kuitenkin perin inhimillinen tehtävä, sillä jokainen ihminen tarvitsee josakin elämänsä vaiheessa toisten apua. Siksi hän voi ymmärtää tehtävän tarpeellisuuden. Auttamisen toivoisi kuuluvan jokaiselle ihmiselle maailmankatsomuksesta riippumatta. Tätä maakuntalehti ymmärtääkseni aivan oikein peräänkuulutti.

Kirkon näkökulmasta tutkimustulos on

huolestuttava, koska samaan aikaan hengellisten syiden merkitys kirkon jäsenyyden perusteena koko ajan pienenee. On rohjettava kysyä: Olemmeko epäonnistuneet armon sanoman julistamisessa? Jääkö kirkon strategiassa määritellystä perustehtävästä toteutumatta sen alkupuoli: ”Kirkon tehtävä on kutsua ihmisiä armollisen Jumalan yhteyteen, tuoda elämään kestävä perusta ja rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta”? Mihin ovat kadonneet Jumalan ikävöinti, sydämen kaipaus ja huuto Jumalan puoleen? Emmekö kirkon työntekijöinä enää tunnista hengellisiä tarpeita?

Jos kehitys etenee kuvatun kaltaisenä, vuosi vuodelta lähempänä on tilanne, jossa kirkko hengellisenä yhteisönä on kadottanut tuonpuoleisen ulottuvuutensa ja tilalle on tullut maailmaa parantava auttamisyhteisö. Mikä silloin erottaa kirkon muista hyväntekeväisyysjärjestöistä? Miksi kuulua kirkkoon, jos voi toimia hyvässä järjestössä?

Kolmanneksi kyselen, kuinka jaksamme toimia lähimmäistemme hyväksi, jos hengellisten syiden merkitys vähenee. Luterilainen perinne haluaa vaalia uskon ja rakkauden yhteenkuuluvuutta. Jos edellinen katoaa, jälkimmäisestä muodostuu pelkkä vaatimus. Jos armo ei kuulu, jäljelle jäävät vain lain käskyt. Ne tekevät elämästä raskaan tai saavat luulemaan, että pystymme rakkauden lain kokonaisvaltaiseen toteuttamiseen.

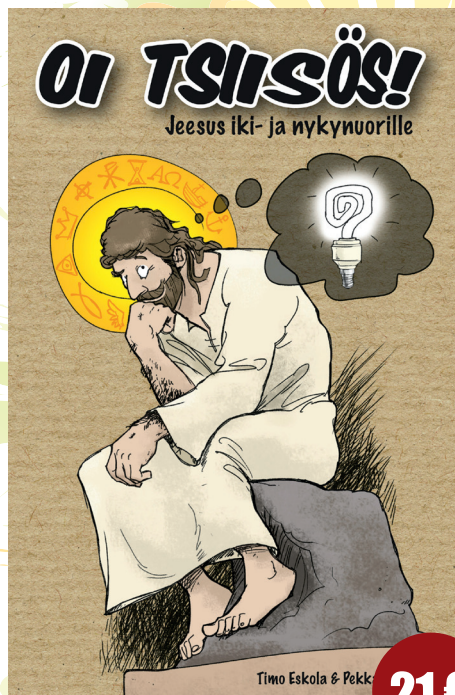
Otaksun, että meidän on kirkkona palattava juurillemme. Ehkäpä meidän olisi helpompi toimia kirkossamme yhdessä, jos vaalisimme enemmän kirkon hengellistä olemusta kommuunionia, joka rakentuu Kristuksen läsnäolon varaan. Tällainen käsitys saattaisi estää meitä tekemästä yksipuolisia johtopäätöksiä ja vahvistaisi yhteyttä kirkon sisällä. ●

Timo Eskola & Pekka Rahkonen

Oi Tsiisös! Jeesus iki- ja nykynuorille

Oi Tsiisös – siis anteeksi mitä tai kuka? Puolessa maailmaa tietokoneet päivitetään hänen syntymänsä mukaan. Oi Tsiisös, joku huudahtaa, kun kahvia läikyy paidalle. Joku toinen toistaa hänen nimeään kuin mantraa mitään tarkoittamattomassa liturgiassa ja kolmas tekee saman ihan tosissaan.

Sanan ja kuvan oivaltavaan yhteispeliin sekä huumoriin perustuva Oi Tsiisös! tuo kiistellyn hahmon elämän ja opetukset julki ennennäkemättömällä tavalla. Tämä pakinan ja tietokirjan parhaat puolet yhdistävä teos on lyhyt tai oikeastaan aika laaja katsaus historiaan ja Uuteen testamenttiin.

21€

**Kurkkaa kirjan sisään
Perussanoman sivuilla
www.perussanoma.fi!**

Tykkää meistä Facebookissa!

www.facebook.com/perussanoma

www.perussanoma.fi | tilauspalvelu@perussanoma.fi | Puh. 09 5123 9120

PERUSSANOMA - USKON JA TIEDON LÄHTEELLÄ

● Seksuaalinen tasa-arvo, sukupuoli-neutraali avioliitto ja Raamattu

Juha Ahvio

Kirjoittaja on teologian tohtori, Patmos-lähetysseuran tutkimusjohtaja ja Helsingin yliopiston dogmatiikan dosentti. Artikkelin perustuu kirjoittajan aiemmin ilmestyneeseen *Sukupuolineutraali avioliitto – miksi ei?* -kirjaseen (Kuva ja Sana 2012).

Seuraavassa tarjotaan tiivis katsaus niihin keskeisiin näkökulmiin, joiden nojalla voidaan osoittaa, että niin kutsuttua perinteistä tulkintaa avioliitosta voidaan edelleen puolustaa julkisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa perusteina, jotka ovat yleisesti hyväksyttävissä, ja että niin kutsuttu sukupuolineutraali avioliiton uustulkinta ei ole pätevä eikä sopusoinnussa itsensä kanssa.

Esitys perustuu ensisijaisesti kahteen perusteelliseen ja lähdeviitteet sisältävään julkaisuun:

- **Girgis, Sherif & George, Robert P. & Anderson, Ryan T.:** "What is Marriage?" *Harvard Journal of Law & Public Policy*. Vol. 34, No.1, pp. 245–287, Winter 2010 (www.harvard-jlpp.com/wp-content/uploads/2011/08/GeorgeFinal.pdf).
- The Witherspoon Institutin julkaisema *Marriage and the Public Good: Ten Principles*. Princeton, New Jersey, August 2008 (www.winst.org/family_marriage_and_democracy/WI_Marriage.pdf).

Keskustelun lähtökohdista

Seksuaalisesta tasa-arvosta ja sukupuolineutraalista avioliittolainsäädännöstä

käytävän nykykeskustelun lähtökohtainen avainkysymys on, mitä avioliiton käsitteellä tarkoitetaan. Mikä on avioliitto ja millä perusteilla? Keskustelun osapuolet antavat tähän peruskysymykseen ratkaisevasti erilaisen vastauksen.

1) Avioliiton perinteisen tulkinnan (*conjugal view*) mukaan "avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto, jossa osapuolet sitoutuvat toisiinsa pysyvästi ja toiset pois sulkevasti. Tämä sitoumus on luonteeltaan sellainen, että sen tarkoitus täyttyy luonnollisella tavalla yhteisenä lasten saamisena ja kasvattamisena. Puolisot sinetöivät, täydellistävät ja uudistavat liittonsa aviollisilla akteilla. Ne muodostavat lisääntymisprosessiin kuuluvan toiminnallisen osan, joka yhdistää puoliset lisääntyväksi yksiköksi. Avioliitto on arvokas itsessään, mutta siihen sisältyvä suuntautuneisuus lasten saamiseen ja kasvattamiseen vaikuttaa avioliiton ominaispiirteisiin, myös yksiavioisuuden ja uskollisuuden normeihin. Koska avioliitto liittyy olennaisesti lasten hyvinvointiin, on ymmärrettävää, miksi avioliittoinstituutio on tärkeä yhteisen hyvän kannalta ja miksi valtion tulee tunnustaa tämä instituutio ja säätää siitä." (*"What is Marriage"*, 246.)

2) Avioliiton sukupuolineutraalin uustulkinnan (*revisionist view*) mukaan "avioliitto on kahden henkilön – joko samaa tai vastakkaista sukupuolta olevien – välinen liitto, jossa osapuolet sitoutuvat romanttisesti rakastamaan toisiaan, huolehtimaan toisistaan ja jakamaan perhe-elämän rasitteet ja edut. Kyse on perimmiltään sydänten ja mielten liitosta. Sitä tehostetaan millaisilla tahansa seksu-

aalisen läheisyyden muodoilla, jotka molempien osapuolten mielestä ovat hyväksyttäviä. Valtion tulisi tunnustaa avioliitto ja säätää siitä, koska valtion etu liittyy kestäviin romanttisiin kumppanuuksiin, puolisoiden konkreettisiin tarpeisiin ja lapsiin, joita puoliset saattavat tahtoa ottaa kasvatettavikseen.” (*What is Marriage*”, 246–247.)

Avioliiton perinteinen tulkinta ei sinänsä edellytä joihinkin tiettyihin uskonnollisiin käsityksiin sitoutumista. Perinteinen käsitys on muodostunut yhteisen inhimillisen luontomme edellytysten mukaiseksi. Luonnollinen järki voi ymmärtää avioliiton sosiaalisena instituutiona nimenomaan perinteisen tulkinnan mukaisesti. Vaikka avioliittoinstituution olemus voidaan määritellä ”yleisen ilmoituksen” ja ”luonnollisen lain” ilmaiseman moraalitajun pohjalta vetoamatta mihinkään ”erityiseen ilmoitukseen”, on perinteinen tulkinta avioliiton olemuksesta täysin Raamatun ilmoituksen mukainen ja sen kanssa yhteensopiva.

Sen sijaan sukupuolineutraalin uustulkinnan mukaan ajattelevat eivät pyri ensisijaisesti määrittelemään, mitä avioliitto myönteisessä mielessä on, vaan korostavat paremminkin sitä, mitä avioliitto ei enää saisi olla. Uustulkinnan kannattajat pyrkivät silti olettamaan, että avioliiton käsite on pidemmittä perusteluitta sovellettavissa sekä perinteiseen tulkintaan että uuteen, sukupuolineutraaliin tulkintaan. Tässä tapauksessa kyse olisi ensisijaisesti siitä, toteutuvatko tällaisen liiton solmimisen mahdollisuudet yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti yhteiskunnassamme.

Sukupuolineutraaliuden kannattajat pitävät tätä keskustelua ennen kaikkea seksuaalisena tasa-arvo- ja oikeudenmukaisuuskysymyksenä. Osuuko tämä oletus nykykeskustelun luonteesta kuitenkin oikeaan, ja onko se asianmukainen?

Onko kyse tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta?

Avioliiton sukupuolineutraalin uustulkinnan edustajien mukaan avioliiton perinteinen tulkinta on – sulkiessaan esimerkiksi homoliitot avioliiton käsitteen ulkopuolelle – verrattavissa USA:ssa painotellen 1960-luvulle saakka voimassa olleisiin rotujenväliset avioliitot kieltäneisiin lakeihin. Argumentti on tämä: seksuaalista suuntautuneisuuttaan voi kontrolloida yhtä vähän kuin ihonväriään. Seksuaalisen suuntautuneisuuden nojalla ei siis voisi kieltää avioliiton solmimista. Avioliiton solmiminen rakastamansa ihmisen kanssa on ihmisoikeuden luonteinen perusoikeus. Valtio syrjii epätasa-arvoisesti homoseksuaaleja, ellei lainsäädäntöä muuteta sukupuolineutraaliksi.

Tämä rinnastus ei kuitenkaan päde: rotujenväliset avioliitot kieltänyt laki koski sitä, kenen kanssa avioliiton saa solmia, muttei sitä, mitä avioliitolla tarkoitetaan. Ajatus sukupuolineutraaliudesta sen sijaan haastaa avioliiton koko olemuksen. Sukupuoli on joka tapauksessa olennainen ulottuvuus avioliitosta keskusteltaessa, kun taas rotu ei ole. Uustulkinnan kannattajat eivät vain määrällisesti laajentaisi sitä, keitä avioliiton solmiminen voi koskea, vaan he asettavat kyseenalaiseksi koko perinteisen käsityksen siitä, mitä avioliitto on. Kyse on perinteisen instituution laillisesta korvaamisesta kokonaan jollakin uudella, jonka voimaan astuessa perinteinen menettää merkityksensä. Kyse ei ole tasa-arvosta eikä sen määrällisestä laajentamisesta vaan siitä, mitä avioliitto perimmiltään on.

Se, että kyse ei ole tasa-arvosta vaan kokonaan uuden instituution perustamisen vaatimisesta, käy havainnollisesti ilmi siitä, että nyt voimakkaasti ajettu sukupuolineutraali avioliittolainsäädäntö olisi edelleen – uustulkinnan

kannattajien oman logiikan nojalla – syrjivä ja seksuaalisesti erittäin epätasa-arvoinen: avoimen liiton kannattajat, väliaikaisen avioliiton kannattajat, monen naisen ja miehen välisten liittojen kannattajat, polyamoristen eli monisuhteisten ja polygaamisten eli moniavioisten liittojen kannattajat, lähisukulaisten välisten liittojen kannattajat, ihmisen ja jonkun muun biologisen organismin välisen liiton kannattajat sekä ikärajaneutraaliuden kannattajat olisivat edelleen syrjityssä asemassa. Miten on näiden seksuaalivähemmistöjen edustajien ihmisoikeuksien laita? Romanttista rakkautta, välittämistä ja jakamista voidaan kokea ja koetaan myös näissä suhteissa. Miksi sukupuolineutraalin avioliiton kannattajat eivät puhu myös näiden seksuaalivähemmistöjen puolesta? Vetoaminen täydelliseen yhdenvertaisuuteen – siten kuin sukupuolineutraaliuden kannattajat tämän käsitteen ymmärtävät – edellyttäisi johdonmukaisesti tätä.

Sukupuolineutraalia uustulkintaa kannattavien vasta-argumenttina on kuitenkin, ettei näitä ääritapauksia voida asianmukaisesti verrata kahden samaa sukupuolta olevan liittoon. Esimerkiksi lähisukulaisten välisillä liitoilla saattaa olla huonoja perinnöllisiä seurauksia mahdollisesti syntyville lapsille. Ikärajaneutraaliuteen liittyvät kaikki ne ongelmat, jotka ovat käsillä, kun on esimerkiksi kyse aikuisen ja lapsen välisestä läheisestä suhteesta. Uustulkinnan kannattajat korostavat painokkaasti, että pedofilia on edelleen perustellusti lain mukaan rikos ja vääränlainen suhde, jonka kaltaista ei mitenkään voida rinnastaa ensinnäkään avioliiton käsitteeseen, vaikka tällaisissa suhteissa seksuaalielämänsä toteuttamista haluavat itse kokevat ihmisoikeuksiensa edellyttävän, että heidän tulisi saada toteuttaa käsitystään romanttisesta rakkaudesta julkisesti hyväksytyssä liitossa. Sitä ei siten voida rin-

nastaa myöskään uustulkinnan mukaiseen käsitykseen avioliiton luonteesta.

Uustulkinnankin kannattajien mielestä on siis olemassa tiettyjä ehtoja, joiden nojalla valtio voi ja sen kuuluu olla ottamatta huomioon väitteitä oletetuista ihmis- ja perusoikeuksista, jotta tietyt yhteisen hyvän kannalta negatiiviset seuraukset tulisivat torjutuiksi. Samalla uustulkinnan kannattajat tulevat myöntäneeksi, että mikä tahansa suhde ei ole avioliitto ja on olemassa suhteita, joita on pidettävä aidosti moraalittomina, mutta joita sellaisten kannattajat eivät itse pidä moraalittomina.

Näin uustulkinnan kannattajan täytyy hyväksyä päteviksi ainakin seuraavat ennakko-oletukset:

- Avioliitto ei voi olla millaiseksi hyvän-
sä muokattavissa oleva laillinen raken-
nelma, konstruktio.
- On siis olemassa aivan tietynlaiset eh-
dot täyttävä suhdeinstituutio, ”todellin-
nen avioliitto”, jolla on arvo sinänsä
ja jota ei voida muuttaa vain muotoile-
malla uutta lainsäädäntöä. Todellinen
avioliitto on olemassa riippumatta sii-
tä, tunnustaako valtio sen lainsäädän-
nössään vai ei. Todellinen avioliitto on
itsenäinen moraalinen todellisuus, jo-
ka luo tiettyjä etuoikeuksia ja velvoit-
teita tiettyjen ihmisten välille lainsäädän-
nöstä riippumatta.
- Valtion velvollisuus on siten tunnus-
taa vain todelliset avioliitot avioliitoik-
si ja erottaa tämä kaikista muunlaisista
suhteista ja kumppanuuksista, ovatpa
nämä romanttisia tai eivät. Kyse on sii-
tä, mikä avioliitto todella on.
- Ihmisellä ei ole yleistä ihmisoikeutta
solmia avioliitto rakastamansa henki-
lön kanssa, mikäli tämä merkitsee oi-
keutta solmia millainen liittosuhde hy-
vänsä, jonka kyseinen ihminen haluaa
tunnustettavan avioliitoksi. Sen sijaan
ihmisellä on periaatteellinen oikeus ol-

la tulematta estetyksi todellisen avioliiton solmimisesta, milloin hyvänsä tällaisen liiton ehdot täyttyvät.

Luonnolliset ihmisoikeudet eivät ole sama asia kuin ihmisen lukemattomat halut ja toiveet. Avioliiton solmiminen on Suomen nykyisenkin lainsäädännön vallitessa täysin yhdenvertaisesti mahdollista kaikille niille, jotka täyttävät avioliiton solmimisen edellytykset. Nykyisen lainsäädännön mukaan jokainen homoseksuaalikin saa vapaasti solmia avioliiton täsmälleen samoin edellytyksin kuin kaikki muutkin eli tietyn ikäisenä ja vastakkaisen sukupuolen edustajan kanssa. Kukaan ulkopuolinen ei ole homoseksuaaleilta riistänyt tätä oikeutta. Vallitseva lainsäädäntö ei tältä osin syrji ketään. Homoseksuaalit eivät elä juridisella katvealueella.

Asian todellinen ydin paljastuu, kun homoseksuaalisesti suuntautunut vastaa, ettei hän halua solmia avioliittoa näillä mainituilla edellytyksillä vaan kokonaan toisilla edellytyksillä. Homoseksuaali ei, omasta tahdostaan, halua soveltaa myös hänelle täysin vapaasti tarjolla olevaa laillista mahdollisuutta omalla kohdallaan. Tällöin osoittautuu, että kyse ei ole epätasa-arvoisen juridisen tilanteen korjaamisesta vaan siitä, miten koko avioliittoinstituutio määritellään. Kyse on avioliiton uustulkinnan mukaisen ja kokonaan uuden yhteiskunnallisen institution vaatimisesta.

Tällainen uustulkinnan kannattajien esittämä vaatimus on perin ongelmallinen ja usein sisäisesti ristiriitainen. Monet uustulkinnan kannattajat pitävät avioliittoa pelkästään sosiaalisena ja juridisena konstruktiona mutta vetoavat silti samanaikaisesti yhdenvertaisuuden käsitteeseen, joka on kuitenkin ristiriidassa mainitun konstruktivistisen oletuksen kanssa.

Yhdenvertaisuusperiaate ja tasa-arvoperiaate edellyttävät, että samanlaisia ta-

pauksia kohdellaan samalla tavalla. Väite siitä, että saman sukupuolen edustajien kesken solmittu liitto on avioliiton kannalta samanlainen tapaus kuin vastakkaisen sukupuolen edustajan kanssa solmittu liitto – jolloin näitä molempia tulisi kohdella yhdenvertaisesti avioliittolainsäädännössä – edellyttää

- joko sitä, ettei kumpikaan liittosuhde ole todellinen avioliitto; jos avioliitto on vain laillinen konstruktio, todellisia avioliittoja ei ole olemassa,
- tai sitä, että molemmat liittosuhteet ovat tosiasiallisesti todellisia avioliittoja täysin riippumatta siitä, mitä laki sanoo tai on sanomatta. Tämä näkemys edellyttää sitoutumista uskomukseen, jonka mukaan avioliitto on luonteeltaan todellinen avioliitto eli riippumaton juridisista muotoiluista ja jonka ei-konstruktivistiset uustulkinnan kannattajat jakavat perinteisen käsityksen kannattajien kanssa.

Millaisia todellisia vaihtoehtoja uustulkinnan kannattajille jää? Konstruktivistinen oletus on erittäin ongelmallinen uustulkinnan ja sen julkis-poliittisen edistämisen kannalta. Konstruktivistille avioliitto on sosiaalinen ja juridinen konventio, pelkkä sopimus, joka voidaan muotoilla aina halutun kaltaiseksi. Tällöin valtion hyväksymä avioliittolainsäädäntö ei koskaan voi olla väärä, koska avioliitto on sitä, millaiseksi se tosiasiallisesti sovitaan.

Onko tämä kuitenkaan realistinen oletus avioliittoinstituution luonteesta? Eri kulttuureiden piirissä eri aikoina ja eri paikoissa on aina tehty selvä ero erilaisten ystävyys- ja kumppanuussuhteiden yleensä ja toisaalta pysyvien, ruumiilliseen yhteyteen perustuvien ja lasten hankkimiseen ja kasvattamiseen tähtäävien suhteiden/liittojen välillä. Avioliittoinstituution

pitäminen mielivaltaisena konstruktiona ei ole perusteltu oletus.

Konstruktivistit eivät voi vedota luovuttamattomiin ihmisoikeuksiin kuten yhdenvertaisuuteen avioliiton osalta, eivät homoliittojen puolestakaan, koska tällaisia oikeuksia kuten todellisia avioliittojakaan ei ole olemassa heidän näkemyksensä lähtökohdista käsin. Tällöin ei myöskään perinteisen näkemyksen kannattajien linjauksen voida väittää syrjivän ketään. Sen sijaan jos kriteeriksi nostetaan esimerkiksi sosiaalinen hyödyllisyys, konstruktivistinkin olisi sinänsä mahdollista tukea perinteistä avioliittoinstituutiota sen tuottaman yhteiskunnallisen hyödyn nojalla.

Todelliseksi vaihtoehdoksi uustulkinnan kannattajille näyttää siten jäävän ei-konstruktivistisiin lähtökohtiin tukeutuminen. Tällöin vetoaminen ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen on perusteltua. Tämä tarkoittaa kuitenkin samalla, että uustulkinnan kannattaja ei voi välttää perusteellista pohdintaa siitä, mikä on se todellinen avioliitto, jonka tulee sisältyä lainsäädäntöön. Uustulkinnan kannattajien on otettava kantaa siihen, millainen on todellinen avioliitto ja täyttääkö uustulkinnan mukainen liitto avioliiton määritelmälliset ehdot. Avainkysymys on siis edelleen: Mikä on avioliitto?

Mikä on avioliitto?

Todellinen avioliitto on vain miehen ja naisen välinen liittosuhde. Avioliiton käsite edellyttää 1) puolisoiden perustavaa, kokonaisvaltaista yhteenliittymistä, 2) erityistä yhteyttä lapsiin ja 3) pysyvyyttä, monogaamisuutta ja toiset poissulkevuutta.

1) Puolisoiden perustava ja kokonaisvaltainen yhteenliittyminen:

Avioliitto poikkeaa kaikista muista yhtävyysuhteista perustavan kokonaisval-

taisuutensa takia. Avioliittoon sisältyvät elämän ja voimavarojen jakamisen sekä puolisoiden mielen ja tahdon yhteenliittyminen. Avioliiton käsitteeseen kuuluu myös orgaaninen ruumiillinen yhteys. Ruumiimme on persoonamme olennainen osa, ei vain jonkinlainen kuori, väline tai omistamamme asia tai esine.

Kahden persoonan välinen liitto ei ole perustavasti kokonaisvaltainen, ellei se sisällä myös elimellistä ruumiillista yhteenliittymistä. Siksi avioliitto edellyttää aivan tietynlaista seksuaalista yhteenliittymistä, sukupuoliyhdyntää. Miksi vain tämä tekee puoliset ”yhdeksi”? Ruumiilliset elimemme sopivat yhteen yhteistä biologista kokonaistarkoitusta varten: biologista elämää ja sen yllä pysymistä silmälläpitäen, tulkitaanpa tämä todellisuus sitten darvinistisen sattuman tai älykkään suunnittelun näkökulmasta.

Jotta kaksi yksilöä voisi liittyä yhteen orgaanisesti ja siis ruumiillisesti, heidän tulee sovittaa ruumiinsa yhteen jotakin biologista kokonaistarkoitusta varten. Lisääntyminen ei ole mahdollista ilman seksuaalista yhtymistä. Tästä syystä juuri yhdynnässä – tämän kannalta mikään muu sukupuolisen kanssakäymisen muoto ei ole riittävä kriteeri – miehen ruumis ja naisen ruumis sopivat yhteen yhteistä biologista tarkoitusta eli lisääntymistä silmällä pitäen.

Liiton ajatus itsessään sisältää tällaisen yhteiseen hyvään tarkoitukseen pyrkimisen. Vaikkei tämä hyvä tarkoitus – hedelmöittyminen, uuden elämän synty – tosiasiallisesti toteutuisikaan, tähän tarkoitukseen tähtäävä akti itsessään kuitenkin toteuttaa ainutlaatuisen ruumiillisen eli aviollisen yhteyden. Siksi aviollinen yhdyntä on ainutlaatuisen arvokas. Kaksi miestä keskenään ja kaksi naista keskenään eivät kykene sovittamaan ruumistaan yhteen eivätkä näin ollen saavuttamaan elimellistä ruumiillista yhteyttä,

joka palvelisi ruumiillis-biologista kokonaisuhyvää eli lisääntymistä.

Esimerkiksi pelkkä mielihyvä ei riitä tällaisen kokonaisuhyvän määreeksi, koska mielihyvän kokemukset eivät ole yleisiä vaan yksityisiä. Kyseisen hyvän täytyy olla myös jotakin itsessään arvokasta, jollaisia mielihyvän tuntemukset eivät sinänsä ole. Siksi saman sukupuolen edustajien kesken solmitut liitot eivät voi koskaan olla luonteeltaan aviollisia, mikäli aviollinen merkitsee perustavasti kokonaisvaltaista ja mikäli tähän käsitteeseen sisältyy muiden ulottuvuuksien ohella myös ruumiillisuus.

2) Erityinen yhteys lapsiin:

Avioliitto on laajan kulttuurienvälisen yhteisymmärryksen mukaisesti luonteeltaan sellainen instituutio, joka liittyy ainutlaatuisen läheisesti lasten saamiseen ja kasvattamiseen.

Erilaiset oikeusperinteet ovat kautta vuosisatojen pitäneet aviollista yhdyntää – eli lapsen hedelmöittymistä tai syntymää – sinä tapahtumana, joka täydellistää avioliiton. Siten myös tosiasiallisesti lapsettomat avioliitot ovat todellisia avioliittoja. Tästä täydellistävistä ja liiton sinetöivästä aktista on tehtävissä sellainen johtopäätös, että koska liitto sinetöidään uuden elämän syntymiseen tähtäävällä aktilla, on itse liitossakin perimmiltään kyse lisääntymiseen eli lasten saamiseen ja vanhemmuuteen tähtäävästä liitosta.

Avioliitto tähtää lisääntymiseen. Tätä tarkoituksesta käsin avioliiton rakenne on pääteltävissä. Samaa sukupuolta olevien väliset liitot eivät voi koskaan olla avioliittoja, koska niistä puuttuu avioliitolle ominainen tavoite: lasten saaminen. Tällaisia liittoja ei voida myöskään sinetöidä uuden elämän syntymiseen tähtäävällä aktilla. Paras mahdollinen sosiologinen tutkimustieto osoittaa, että lasten hyvinvointi on kaikilla mittareilla arvioituna korkeimmalla tasolla silloin, kun heis-

tä huolehtivat heidän avioliitossa olevat biologiset vanhempansa ("What is Marriage?", 257–259; Marriage and the Public Good, 9–13).

3) Pysyvyys, monogaamisuus ja toiset poissulkevuus:

Jos ruumiillinen yhteys on avioliiton olemuksen kannalta luovuttamatonta, on ymmärrettävää, miksi avioliitto on epätäydellinen ja purettavissa, mikäli sitä ei ole täydellistetty, ja miksi avioliiton pitäisi olla kokonaisvaltainen ja puolisoiden koko elämän kestävä. Koska avioliitto on perustavasti kokonaisvaltainen liitto kummankin puolison koko olemuksen kannalta, avioliiton tulee olla myös ajallisesti perustavasti kokonaisvaltainen ja kaikenkattava: liiton tulee kestää kaiken aikaa (pysyvyys) ja joka hetki (toiset poissulkevuus).

Avioero ja uskottomuus ovat tuhoisia näille ulottuvuuksille, jotka puolestaan ovat olennaisen tärkeitä lasten kannalta suotuisien olosuhteiden säilymiselle. Jos avioliiton ei tulkita tähtäävän mitenkään erityisesti lasten saamiseen, on vaikea perustella, miksi avioliitolla tulisi määritelmällisesti olla pysyvyyden ja toiset poissulkevuden ominaisuudet.

Muuttuuko perinteisen avioliiton asema?

Miten sukupuolineutraalin avioliiton hyväksyminen vaikuttaisi perinteisen avioliiton yhteiskunnalliseen asemaan tai yleensä niihin, jotka haluavat edelleen pysyä perinteisen avioliiton kannalla? Sukupuolineutraalin avioliittolainsäädännön ja homoavioliittojen kannattajat esittävät mielellään tämän kysymyksen perinteisen avioliittoinstituution kannattajille olettaen, että asianmukaisena vastauksena voi olla vain: ei mitenkään.

Kysymys voidaan tosin kääntää välittömästi takaisin kysyjälle vastakysymyksellä:

Miten esimerkiksi polyamoristen liittojen tai moniavioisuuden hyväksyminen voisi vaikuttaa kenenkään toisen avioliittoon? Miksi siis sukupuolineutraaliden ja homoliittojen kannattajat selkeästi torjuvat tällaisten liittojen laillistamisesta ja avioliittoon rinnastamisesta puhumisen?

Sukupuolineutraalin avioliittolainsäädännön voimaan saattamisella on merkittäviä seurauksia ja vaikutuksia. Jos avioliiton perinteinen tulkinta menettää yhteiskunnallisen ja lainsäädännöllisen erityismerkityksensä, on seurauksena:

1) Koko avioliittoinstituution käsitteen heikentyminen. Kulttuurilliset normit ja lainsäädännön tarjoama esikuva ja ohjeellisuus vaikuttavat hyvin laajalti. Jos avioliitto tulkitaan uudelleen vain aikuisten tunnepohjaiseksi kumppanuudeksi eikä lasten hankkimiseen tähtääväksi ruumiilliseksi yhteenliittymiseksi, perinteiseen avioliittoon liitetyt normit menettävät ohjeellisen merkityksensä. Koska tunteet ovat vaihtelevia, avioliittojen epävakaus kasvaa.

Myös tavanomaisen ystävyssuhteen ja avioliiton ero hämärtyy. Koska ystävyssuhteisiin ja pelkkiin tunteisiin perustuviin liittoihin ei itsessään sisälly pysyvyyden, toiset poissulkevuuuden tai vain kahteen henkilöön rajautumisen velvoitteita, menettävät nämä merkitystään myös avioliiton luonteenpiirteinä. Miksi siis solmia lainkaan erityistä avioliittoa? Perinteinen avioliittoinstituutio voi toki rapautua ja on rapautunut monesta syystä jo aiemminkin, mutta sukupuolineutraalin uustulkinnan yhteiskunnallinen hyväksyminen lopettaisi lopullisesti perinteisen avioliittotulkinnan erityisaseman.

Jotkut uustulkinnan kannattajat sanovat avoimesti, että heidän tarkoituksenaan on pyrkiä pääsemään kokonaan eroon perinteisestä avioliittoinstituutiosta, jota heikentämään sukupuolineutraali

avioliittolainsäädäntö on omiaan ("What is Marriage?", 277–278).

2) Vastakkaisiin sukupuoliin perustuva vanhemmuus menettäisi tavoitteellisen arvonsa. Tämä olisi tutkimusten valossa vakava haitta lasten kasvatuksen kannalta.

3) Uskonnonvapauden ja sanan- ja mielipiteenvapauden joutuminen uhatuksi. Jos yhteiskunta hyväksyy sukupuolineutraalin uustulkinnan, tulee tästä uusi moraalinen arvo, jonka kritisointi tulee olemaan entistä hankalampaa. Avioliiton perinteiseen tulkintaan pitäytyvien mahdollisuudet toimia vakaumuksensa mukaisesti heikkenevät. Kirkkojen ja seurakuntien sananvapautta saatetaan pyrkiä rajoittamaan. Kouluissa ja päiväkodeissa sukupuolineutraalius saatetaan pyrkiä ajamaan sitovaksi normiksi ja sen kritisointi tulkita helposti "vihapuheeksi", joka pitää tukahduttaa.

Haasteita sukupuolineutraalin uustulkinnan kannattajille

Uustulkinnan kannattajat katsovat, että valtion tulee säädellä joitakin ihmissuhteita mutta vain, jos ne ovat luonteeltaan romanttisia – seksuaalisia – ja käsittävät monogaamisesti kaksi puolisoa. Miten nämä näkemykset ovat johdonmukaisesti puolustettavissa uustulkinnan kannattajien omista lähtökohdista? Voidaan kysyä:

1) Miksi valtion pitäisi yleensä säädellä ihmissuhteita? Jos lähtökohtana on perinteinen käsitys avioliitosta, on valtiolla selvät syyt määritellä tämä lasten kasvatuksesta ja tulevaisuudesta huolehtiva instituutio erityisasemaan. Mutta jos kyse on vain tavanomaisiin ystävyssuhteisiin rinnastuvasta liitosta, jolla ei ole erityissuhdetta lasten hankkimiseen eikä kasvattamiseen, ei valtiolla pitäisi olla erityismielenkiintoa tällaisiin kumppanuussuhdejärjestelyihin.

2) Miksi romanttisuuden tulisi olla erityinen ominaisuus? Perinteisen tulkinnan valossa tämäkin olisi ymmärrettävää, koska romanttisuus liittyisi tällöin vastakkaisten sukupuolten väliseen yhteenliittymiseen ja tästä syntyvien lasten kasvatukseseen ja hyvinvointiin. Uustulkinnan mukainen menettely johtaisi kummalliin tilanteisiin: samassa taloudessa asuvat ihmiset, jotka tarjoavat toisilleen tukea ja taloudellista turvaa ja jakavat kodin hoidon mutta eivät elä seksuaalisessa suhteessa, jäävät valtion avioliittoon liittämien etujen ulkopuolelle vain siitä syystä, että näiden ihmisten välillä ei esiinny romantiikkaa. Mikä siis avioliitosta todella tekee avioliiton uustulkinnan kannattajien mukaan?

3) Miksi uustulkinnan mukainen avioliittokäsitys puhuu kahdesta romanttisesti toisiinsa liittyvästä henkilöstä? Perinteisen käsityksen valossa on selvää, miksi avioliitto muodostuu aina monogaamisesti kahden ihmisen välille, koska sukupuolia on kaksi. Jos tämä seksuaalinen kriteeri poistetaan sukupuolineutraaliuden nojalla, millä perusteella voidaan enää puhua vain kahden ihmisen välisestä liitosta? Uustulkinnan mukainen määritelmä avioliitolle ei mitenkään kykene johdonmukaisesti rajaamaan avioliittoa vain kahden ihmisen väliseksi eikä edes seksuaaliseksi liitoksi.

Uustulkinnan mukaan avioliittoja voisivat olla yhtä hyvin polyamoriset liitot kuin täysin ei-seksuaaliset liitotkin. Kaikille näille voitaisiin vaatia samoin perustein julkista ja institutionaalista hyväksyntää. Uustulkinta on sisäisesti epäjohdonmukainen: sukupuolineutraali avioliiton uustulkinta tekee loogisessa mielessä johdonmukaisesti avioliitosta myös lukumääräneutraalin siitä huolimatta, että uustulkinnan kannattajat ottavat annettuna sen, että avioliitto on kahden ihmisen välinen liitto.

Perinteinen tulkinta avioliitosta on yleisinhimillinen vakaumus

Avioliiton perinteinen tulkinta edustaa useiden eri kulttuurien piirissä muodostuneen laajan inhimillisen kokemuksen yhteisesti hyväksyttyä lopputulosta.

1) Avioliittoinstituutio perustuu luonnollisesti – ”luonnollisen lain” mukaisesti – mies- ja naissukupuolen biologiseen, psykologiseen ja yhteiskunnalliseen toisiinsa täydentävyyteen. Perinteinen avioliitto on sopusoinnussa inhimillisen perusluonnon ja olemuksen kanssa. Tämän luonnon kohtaamme annetusti luonteeltaan sekä seksuaalisena että sosiaalisena. Näiden sosiobiologisten todellisuuksien kieltäminen edellyttää aina erittäin ongelmallisiin ja vaikeasti perusteltavissa oleviin konstruktivistisiin uskomuksiin tukeutumista.

2) Avioliitto kasvattaa yhteiskuntakelpoisuuteen ja hyveellisyyteen: perheet ovat pieniä yhteiskuntia, joiden keskuudessa luodaan syntymiseen perustuvat ja johonkin kuulumisen siteet, luodaan identiteetti, tullaan osaksi sukulaissuhteita ja osallistutaan yhteisesti velvoittavaan keskinäisriippuvuuteen ja vastuuseen. Avioliitto on myös omiaan edistämään varallisuuden kasvua ja aineellista hyvinvointia etenkin lasten kannalta. Avioliittoinstituution hyvinvointi on tärkeää vapaan yhteiskunnan kannalta. Jos perinteinen avioliitto- ja perheinstituutio rapautuvat, vain valtio voi silloin auttaa. Jos valtio ottaa huolehtiakseen perheen tehtävistä, ollaan matkalla kohti vapauden tukahduttavaa totalitarismia (*Marriage and the Public Good*, 5–8).

Käytännöllisesti katsoen kaikissa tunnetuissa ihmisyyhteisöissä avioliittoinstituutio on palvellut ja palvelee kolmea tärkeää julkista ja yhteistä sosiaalista tavoitetta:

- Avioliitto on instituutio, jonka avulla yhteisö organisoii lasten hankkimisen

ja heistä huolehtimisen.

- Avioliitto tarjoaa kehykset, järjestyksen ja pysyvyyden aikuisten seksuaalisille liitoille ja näiden taloudellisille, yhteiskunnallisille ja biologisille seurauksille.
- Avioliitto tekee – biologisessa mielessä – miehistä sivilisoituneita. Molemmilla vanhemmilla vastakkaisten sukupuolien edustajina on omat tärkeät ja toisinaan täydentävän yhteensopivat roolinsa avioliitossa ja biologisessa perheessä, jotka edistävät lasten kasvua. Lapset pärjäävät parhaiten kasvaessaan sopuisuudessa avioliitossa elävien biologisten vanhempiensa hoitamina (*Marriage and the Public Good*, 13–15).

3) Avioliitto merkitsee yhteistä ja kokonaisvaltaista itsensä antamista – myös ja nimenomaan seksuaalisesti ja biologisista syistä tämä onnistuu vain miehen ja naisen välillä – sekä vastavuoroisuutta aidosti toisen kanssa, ei narsistisen egoistisesti itsensä kaltaisen kanssa. Uustulkinnan mukainen sukupuolineutraali avioliitto ei voi koskaan olla todellinen avioliitto. Avioliiton perinteisen tulkinnan mukainen instituutio sen sijaan on todellinen avioliitto, jonka säilyminen palvelee yhteistä yhteiskunnallista hyvää (*Marriage and the Public Good*, 1):

- Avioliitto on miehen ja vaimon välinen persoonallinen liitto, joka on tarkoitettu elinikäiseksi.
- Avioliitto edustaa merkittävää inhimillistä hyvää, joka korottaa ja täydentää yhteiskunnallisen ja seksuaalisen luontomme.
- Keskimäärin on niin, että avioliiton solmivat miehet ja naiset pärjäävät paremmin.
- Avioliitto suojelee ja edistää lasten hyvinvointia.
- Avioliitto pitää yllä kansalaisyhteiskuntaa ja edistää tällä tavalla yhteistä hyvää.

- Avioliitto on vaurautta luova instituutio, joka näin ollen kasvattaa inhimillistä ja yhteiskunnallista pääomaa.
- Kun avioliitot heikkenevät, tasa-arvo-kuilu syvenee lasten joutuessa kärsimään niistä haitoista, jotka seuraavat, kun kasvaminen tapahtuu perheissä, joissa ei ole sitoutuneita äitejä eikä isiä.
- Kukoistava avioliittokulttuuri suojelee samalla poliittista vapautta ja edistää valtion vallan paisumisen torjumista.
- Avioliittoinstituutiota säätelevillä julkisilla laeilla on suuri merkitys.
- ”Siviiliavioliittoa” ja ”uskonnollista avioliittoa” ei voi jyrkästi eikä täysin erottaa toisistaan.

Raamatun ja kristillisen uskon näkökulma avioliittoon

1 a) Raamatun – Jumalan sanallisen erityisen ilmoituksen – ja kristillisen uskon mukaan avioliitto on luomisjärjestys. Avioliittoinstituutio on alkujaan Jumalan asettama järjestys, jonka varaan ovat rakentuneet niin Jumalan armonliiton yhteisö kautta aikain kuin tasapainoiset yhteiskunnatkin. 1. Moos. 2: 21–25 sanoo jakeessa 24 (KR 1938): ”Sentähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liityköön vaimoonsa, ja he tulevat yhdeksi lihaksi”. Tämän vahvistaa myös Jeesus (Matt. 19:4–6).

1 b) Kun Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen (1. Moos. 1:26–28), muodostivat mieheys ja naiseus tämän kuvan luovuttamattoman ulottuvuuden. Jae 27 sanoo: ”Ja Jumala loi ihmisen omaksi kuvaksensa, Jumalan kuvaksi hän hänet loi –.”

Ihmisen oleminen Jumalan kuvana tarkoittaa, että ihminen muistuttaa Luojaansa ja on tämän kaltainen, vaikkei olekaan Luojaansa kanssa identtinen. Raamattu pitää selkeästi Luojan ja luodun olemukselliseen erilaisuuteen. Jumalan kuvana olemiseen kuuluu oleminen kokonaisval-

taisenä ihmisenä, ruumiillis-hengellisenä kokonaisuutena: meillä on tietoinen mieli, kyky valita ja suuntautua johonkin ja moraalitaju, ja olemme järjellisiä olentoja. Jumalan kuvana olemiseen kuuluu myös ruumiillisuutemme: sukupuolierot ovat osa tätä Jumalan kuvana olemisen ruumiillista ulottuvuutta.

1 c) Jae 27 edellyttää tätä täsmentäessään jakeen alussa todettua näin: ” – mieheksi ja naiseksi hän loi heidät.” Tämä lausuma siis täsmentää sitä, millainen on Jumalan luoma kuva. Mies on Jumalan kuva miehenä, nainen naisena. Kumpikaan ei ole Jumalan kuva sukupuolineutraalina ”ihmisenä yleensä”. Ajatus sukupuolineutraalista avioliitosta edellyttää avioliiton kieltämistä raamatullisen opetuksen mukaisena luomisjärjestyksenä ja sitä, että kielletään ihmisen tulleen luoduksi raamatullisen opetuksen mukaiseksi Jumalan kuvaksi.

1 d) Raamattu torjuu yksiselitteisesti homoseksualismin vääristyneenä käyttäytymisenä ja syntinä (3. Moos. 18:22; Room. 1:26–27; 1. Kor. 6:9–11; 1. Tim. 1:9–10). Kattavat perustelut tälle väitteelle tarjoaa Uuden testamentin eksegetiikan professori **Robert A. J. Gagnon** perusteellisessa teoksessaan *The Bible and Homosexual Practice: Texts and Hermeneutics* (Abingdon Press, Nashville 2002).

Apostoli Paavali käyttää Roomalaiskirjeen jakeessa 1:26 homoseksualismia arvostellessaan termiä *para physin* ’vastoin luontoa’. Homoseksuaalinen käyttäytyminen on Paavalin mukaan luonnonvastaista, luonnotonta. Tämä arvio koskee kaikenlaista homoseksuaalista käyttäytymistä, ei vain joitakin homoseksuaalisen käyttäytymisen muotoja.

Näin on pääteltävä, koska Paavalin aikana yhtä hyvin kuin meidänkin aikanamme tunnettiin hyvinkin erilaisia homoseksualismin toteuttamisen tapoja, joita Paavali ei kuitenkaan aseta minkäänlaiseen hyväksyttävyyssjärjestykseen. Kai-

kenlainen homoseksualismi on määritelmällisesti niin Paavalin kuin muidenkin raamatunk tekstien mukaan luonnonvastaista ja synnillistä.

Suomen Raamattuopiston Säätiö toteaa asiakirjassaan *Homoseksuaalisuus ja samaa sukupuolta olevien parisuhteet: Suomen Raamattuopiston Säätiön kannanotto syyskuussa 2011* kohdissa 4, 5, 6 ja 9 Raamatun ja perinteisen kristillisen teologisen etiikan kanssa yhtäpitävästi:

- Raamatun mukaan avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto ja sukupuolisuhteiden tarkoitettu avioliittoon. Samaa sukupuolta olevien seksuaaliset suhteet ovat Raamatun mukaan vastoin Jumalan tahtoa eli syntiä.
- Vaatimus homoseksuaalisten sukupuolisuhteiden ja sukupuolineutraalin avioliiton hyväksymisestä ei ole nousut Raamatun ja kristillisen uskon pohjalta, vaan päinvastoin sieltä, missä on lähdetty taistelemaan kristillistä uskoa ja moraalista vastaan.
- Väitteelle, että Raamattu puhuisi aivan erilaisesta homoseksuaalisuudesta kuin mistä nyt on kysymys, ei ole perusteita. Esimerkiksi asiaa tutkinut Osion seurakuntatiedekunnan opettaja Björn Helge Sandvei, jolla itsellään on homoseksuaalinen taipumus, on osoittanut, että myös antiikin aikana esiintyi kiintymykseen perustuvia pitkäaikaisia homoseksuaalisia suhteita. On siis perusteltua, että kristityt rakentavat näkemyksensä myös tässä kysymyksessä Raamatun varaan.
- Kysymys samaa sukupuolta olevien suhteista ei ole kristitylle tasa-arvo- tai ihmisoikeuskysymys vaan sitä on tarkasteltava Raamatun valossa. Homoseksuaalisen suhteen torjuminen ei tarkoita, ettei kaikkia ihmisiä pidettäisi tasa-arvoisina ja ettei kunnioitettaisi kaikkien ihmisoikeuksia.

2) Historiallinen evankelinen uskonpuhdistusteologia – samaan tapaan kuin roomalaiskatolinen teologia ja sosiaalietiikka – on perinteisesti edustanut nimenomaan näitä edellä esitettyjä luonnollisuuteen ja luonnolliseen lakiin sekä erityiseen raamatulliseen ilmoitukseen tukeutuvia käsityksiä avioliitosta heteroseksuaalisena, lasten saamiseen ja kasvattamiseen tähtäävänä luomisjärjestyksellisenä ja yhteiskunnallisena instituutiona.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjoihin lukeutuvat *Augsburgin tunnustus* ja *Augsburgin tunnustuksen puolustus* lähtevät pykälässä XXIII (*Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat*. Sleykirjat, Helsinki 1990, 63, 211, 212) liikkeelle siitä, että Jumala loi ihmisen lisääntymään, 1. Moos. 1:28:

Jumalan käskyä ja Jumalan säätämää järjestystä ei mikään inhimillinen laki tai annettu lupaus voi kumota. – – Luomiskertomuksen mukaan ihmiset on luotu siinä tarkoituksessa, että he olisivat hedelmälliset ja että kumpikin sukupuoli luonnonomukaisesti tuntisi toiseensa kohdistuvaa viettiä. – – Koska ihminen on Jumalan luomistyön tulos ja se ja luomisjärjestys ovat luonnonoikeutta, ovat oikeusoppineet viisaasti ja oikein sanelleet miehen ja naisen liittymisen toisiinsa perustuvan luonnonoikeuteen. Mutta kun luonnonoikeus on muuttumaton, niin oikeus avioliiton solmimiseen on pysyvää laatua. Sillä jos kerran luonto ei miksiään muutu, säilyy välttämättä myös se järjestys, jonka Jumala on luontoon pannut, eikä sitä voida ihmisten säätämällä laeilla kumota.

Luther puolestaan toteaa niin ikään kirkomme tunnustuskirjoihin kuuluvan *Ison katekismuksen* ”Älä tee huorin” -käskyä selittäessään (*Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat*, 358):

Koska tämä käsky kuitenkin on osoitettu erityisesti juuri avioväelle ja antaa aihetta puhua avioliitosta, niin huomaa ja pidä tarkasti mielessäsi ensinnäkin se, miten ihanasti Jumala kunnioittaa ja ylistää aviosäätyä. Käskyillään hän sekä vahvistaa sen että suojelee sitä. Hän on vahvistanut sen edellä neljännessä käskyssä: ’Kunnioita isääsi ja äitiäsi.’ Tämän kuudennen käskyn hän taas, kuten sanottu, on antanut sitä varjelemaan ja suojelemaan. Siksi hän tahtoo, että myös me kunnioitamme avioliittoa, pidämme sen arvossa ja elämme siinä kuin autuaassa, Jumalan säätämässä elämänosassa. Jo alussa hän on asettanut avioliiton kaiken muun edelle ja luonut miehen ja vaimon erilaisiksi juuri avioliittoa varten, ei haureuteen, vaan pysymään yhdessä, olemaan hedelmällisiä, synnyttämään, ruokkimaan ja kasvattamaan lapsia Jumalan kunniaksi. *Siksi Jumala* onkin siunannut avioliittoa mitä runsaimmin, enemmän kuin mitään muuta säätyä. Lisäksi hän on lahjoittanut aviosäädyn menestykseksi kaiken, mitä maailmassa on, jotta se saisi todella hyvän ja runsaan huolenpidon. Avioelämä ei siis ole mitään intohimon leikkiä, vaan se on suuri ja jumalallisen vakava asia. Siinä on nimittäin ennen kaikkea kysymys sellaisten ihmisten kasvattamisesta, jotka palvelevat maailmaa ja auttavat sitä Jumalan tuntemiseen, aututtavaan elämään ja kaikkiin hyveisiin, taistelemaan pahuutta ja Perkelettä vastaan.

3) Mikä siis avioliitto on vanhan evankelisen ja raamatullisen uskonpuhdistusteologian mukaan? Osuvan tiivistelmän tarjoaa reformoitu *Westminsterin tunnustus* pykälässään 24 (**Jaakko Rusama & Risto Saarinen:** ”Westminsterin tunnustus” kirjassa *Reformaation tunnustukset*. Toim.

Risto Saarinen. STKSJ, Helsinki 2009, 207):

Avioliitto on yhden miehen ja yhden naisen välinen liitto. – – Avioliitto on säädetty aviomiehen ja vaimon keskinäiseksi avuksi, ihmiskunnan lisääntymiseksi laillisella tavalla, kirkon pyhien joukon kasvamiseksi ja epäpuhtauden estämiseksi.

4) Näin ollen perinteisestä avioliitosta, seksuaalisesta tasa-arvosta ja sukupuoli-neutraalin avioliiton ajatuksesta voidaan lausua seuraava loppupäätelmä, joka on luonnollisen lain ja erityisen raamatullisen ilmoituksen mukainen:

”Olemme sitä mieltä, että sukupuoli-erot muodostavat osan Jumalan ku-

van käsitteestä siinä mielessä, että sekä mies maskuliinisuudessaan että nainen feminiinisydessään ovat Jumalan kuvia. Tätä Jumalan kuvana olemista ilmaisee myös se suhde, jossa mies ja nainen toisiinsa nähden ovat, kaikkein voimakkaimmin juuri avioliitossa – –. Tämä tarjoaa merkittäviä rakennusaineita raamatulliselle avioliittoetiikalle ja miesten ja naisten tasa-arvoiselle kohtelulle – –. Tämänhetkinen pyrkimys kieltää miehen ja naisen väliset erot, jonka seurauksena homoseksuaalisia suhteita pidetään heteroseksuaalisia suhteita vastaavina, merkitsee hyökkäämistä raamatullista Jumalan kuva –käsitettä vastaan. (**van Genderen, J. & Velema, W. H.:** *Concise Reformed Dogmatics*. P & R Publishing, Phillipsburg 2008, 322.) •

OPKOn kesäleiri

”Totuus ja tehtävä”

Valkealassa 18.-22.7.2012

Ajankohtaisluentoja ja seminaareja

Raamatun tutkimista ja rukousta

Lapsille ja nuorille omat ohjelmat

Mukana Eero Junkkaala, Timo Junkkaala,

Saara Kinnunen, Arja ja Reino Kalmari,

Jussi ja Danielle Miettinen, Kirsi Smeds

Musavieraana Pekka Laukkarinen

opko.fi/kesaleiri

Ilmoittaudu: (09) 612 9940 | opko@opko.fi

● Laki ja evankeliumi Cranachien kuvissa

Raimo Mäkelä

Lectio praecursoria väitöstilaisuudessa Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksella filosofien tiedekunnan teologian osastossa 25.11.2011.

”Minusta on hyvä, että yksinkertaisille maalataan, näytellään, lauletaan ja puhutaan”, sanoi **Martti Luther** (1483–1546) pääsiäisaarnassaan 1532 (suom. **Ilmari Karimies**, in: *Reformaation tunnustukset* 2009, 277). Paljossa hän itse ja reformaatio kaikkiaan loivatkin hengelliseen käyttöön uutta kirjakieltä ja raamatunkäännöstä, uutta draamaa ja virsirunoutta ja musiikkia yleensä sekä kuvataidetta lähtökoh-

tana ja johtotähtenä lain ja evankeliumin suhde. Lutherin musiikinteologiaa selvittelee **Miikka E. Anttilan** tuore väitöskirja ”viattomasta mielihyvästä” (*The Innocent Pleasure*, 2011).

Uutta kuvataidetta Lutherin lähipiirissä loivat **Lucas Cranach der Ältere** (vanhempi, 1472–1553), tämän poika **Lucas Cranach der Jüngere** (nuorempi, 1515–86) ja heidän työpajansa eli koulukuntansa aiheenaan usein juuri laki ja evankeliumi. Luther sanoo, että lain ja evankeliumin oikean suhteen oivaltaminen oli hänen perustava eksistentiaalinen ja reformatorinen löytönsä ja sitten hänen teologinen metodinsa. Tästä näkökulmasta seuraavassa tarkastellaan Cranachien tämänaiheisia teoksia.

Lukas Cranach vanhempi (työpaja): Vanhurskauttaminen (puupiiirros, vuoden 1529 jälkeen)

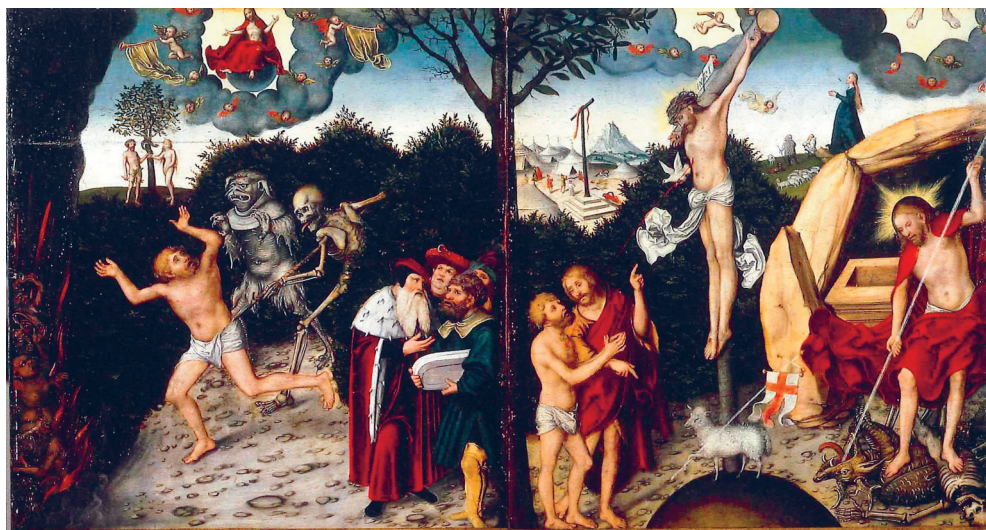
Kuva luterilaisen reformaation palveluksessa ja laki ja evankeliumi sen kuvissa yleisesti

Lutherille itselleen kuvataide ei kuitenkaan ollut erityisen merkittävässä asemassa – häneen sana ja sävel vaikuttivat voimakkaammin niin kuin hänen myöhäiseen hengenheimolaiseensa ja tutkuskokkeeseeni, norjalaiseen **Olav Valen-Sendstadiin** (1904–63), jolla ei ole kuvan-, musiikin- eikä yleensääkään taiteenteologisia lausumia, vaikka sitä odotaisi. Hänen enonsa **Fartein Valen** (1887–1952) oli viime vuosisadan alkupuoliskon merkittävin säveltäjä Norjassa. Hänen sisarensa **Vesla Natvig** (1905–79) oli taideemaalari ja graafikko. Hänen tyttärestään tuli musiikinopettaja. Hän seurasi teatteriesityksiä siitä lähtien (1947), kun niitä hänen silloisessa kotikaupungissaan Stavangerissa alkoi olla, ja oli itsekin yrittänyt näytelmän kirjoittamista nuorena. Hänen teologisesta yleiskatsomuksestaan voi kuitenkin johtaa joitakin käsityksiä myös taiteenteologiaan ja varsinkin sii-

hen, miten taide välittää lakia ja evankeliumia. Lutherilla sellaista aineistoa on paljon.

Epäsuorasti Luther puhui kristillistä uskoa välittävien kuvien puolesta jo tuomitessaan ankarasti radikaalireformaation kuvainraastajain (*Bilderstürmer*, keskeisenä henkilönä **Andreas Bodenstein von Karlstadt**, 1486–1541) toiminnan Wittenbergissä 1522.

Luther ja Cranach eivät olleet laki-evankeliumi -aiheisten taideteosten alullepanijoina. Idea syntyi – jo 1522 tai 1523 – Pariisiin ja Antwerpenin protestanttisissa piireissä, joissa ei voitu kuulla reformaattoreiden suullista julistusta kuten Wittenbergissä. Cranach itse teki tämänaiheisia maalauksia vuodesta 1529 alkaen yli kahden vuosikymmenen ajan kuolemaansa asti. Hänen työpajansa tuotti niitä paljon, samoin suuri joukko muita maalareita pitkään 1600-luvulle saakka. Perinne jatkui sitten halki luterilaisen ortodoksian ajan mutta sammui 1700-luvulle tultaessa. Katolinen reaktio poisti tällaiset kuvat vaikutusalueeltaan; niillä oli poleemisiakin

Lukas Cranach vanhempi: Laki ja evankeliumi (noin 1535)

ulottuvuuksia. Suomen kirkkotaiteessa aihepiirin käsittely tuskin pääsi alkuunkaan.

Juha Ahvio, joka lienee Suomen paras **Jean Calvinin** ja reformoidun perinteen tuntija, selostaa pyynnöstäni kuvien asemaa reformoidun kristillisyyden jumalanpalveluksessa ja kulttuurissa yleensä seuraavasti [myöhempanä lisäyksenä]:

Sekä **Huldrych Zwingli** että **Jean Calvin** vastustivat populaarin massan mellakoimalla ja metelöimällä toteuttamia kuvainraastoja. Esimerkiksi Zürichissä kuvat poistettiin kirkoista kurinalaisesti ja esivallan johdolla virallisesti tehtyjen päätösten pohjalta. Minkäänlaista anarkiaa reformoitu perinne ei ole suvainnut.

Se, että Calvin ja reformoitu perinne eivät hyväksyneet kuvien käyttöä jumalanpalveluselämän osana eivätkä osana kirkkojen estetiikkaa, nojaa niihin perusteluihin, jotka on esitetty *Geneven katekismuksen* kohdissa 143–149 ja *Heidelbergin katekismuksen* kohdissa 96–98.

Reformoitu perinne sitoutuu jumalanpalveluksen regulatiiviseen periaatteeseen, jonka mukaan jumalanpalveluksen sisällön ja sen ulkoisten muotojen on positiivisesti perustuttava Jumalan sanaan: Jumala itse on säättänyt, miten häntä on palveltava ja palvottava. Ihminen ei itse voi päättää tätä niin kuin haluaa. Silloin ensimmäinen käsky, joka tuomitsee epäjumalanpalveluksen, ja sen johdonmukainen seuraus eli kuvien käytön kieltävä toinen käsky muodostuvat keskeisiksi kriteereiksi.

Calvin kehotti tyytymään Jumalan asettamiin armonvälineisiin eli Sanan saarnaan sekä kasteen ja ehtoollisen sakramenttiin, joilla molemmilla on myös Jumalan säättämä aineellinen ja materiaalinen kuvallis-symbolinen merkki- ja sinettiulottuvuutensa efektiivisen armonvälineluonteen li-

säksi. Näiden lisäksi ihmisen ei tule käyttää muita esteettis-visuaalisia liisiä jumalanpalveluksessaan. Calvinin kuvakritiikki ei siis perustunut aineen-vastaiseen spiritualismiin eikä inkarnaation todellisuudesta tehtyihin puutteellisiin johtopäätöksiin.

Reformoidun käsityksen mukaan jumalanpalveluksen ei tule olla sen enempää konsertti, ooppera, kuvanveistonäyttely kuin mikään muukaan taidenäyttely vaan Jumalan sanan saarnan ja kuulemisen palvelus, joka on luonteeltaan *sui generis*. Siksi reformoitu perinne onkin erityisesti korostanut saarnaviran merkitystä ja asemaa.

Ei-jumalanpalveluksellinen maalaustaide ja kuvanveistotaide sellaisinaan ovat aina olleet korkeassa kurssissa reformoidussa maailmassa. Niiden on tulkittu kuuluvan Jumalan ihmiselle luomisessa säätämän kulttuurimandaatin piiriin.

Heimo Reinitzerin kaksiosainen kuvakokoelma *Gesetz und Evangelium* esittelee saksankielisestä luterilaisesta kulttuuri-
piiristä kuvina 285 ja nimikkeinä 860 teosta aiheesta *laki ja evankeliumi*. Cranachien teoksia niistä on 39, nimenä *Laki ja evankeliumi/armo* tai *Syntiinlankeemus ja lunastus* tai *Vanhurskauttaminen*. Nimet samastuvat toisiinsa. Kuvat ovat samanrakenteisia ja yhdennäköisiä, vaikka yksityiskohdissa on eroja. Niitä voi siis perustellusti tarkastella eriyttämättömästi kuin yhtenä varsinkin Valen-Sendstadilta avautuvista näkökulmista käsin.

Immanenssi, transsendsenssi ja transienssi kuvassa

Kuva ei ole vertaus vaan esittää sellaista, mikä on tapahtunut ja tapahtuu immanenttisesti, ajassa ja paikassa, historiassa ja maailmassa. Keskuksessa on ihminen:

ensimmäinen Aadam kolmessa paikassa – kerran Eevan seurassa ja muuten Eevaa-kin edustaen – ja toinen Aadam viidessä paikassa ja lisäksi symbolisesti karitsana. Valen-Sendstad pitää näitä kahta Aadamia ihmiskunnan päähenkilöinä. Siksi antropologia on laajasti lain ja evankeliumin elimellinen kehys. Ensimmäinen Aadam kääntyy kuvassa kohti katsojaa samastumiskohteena.

Valen-Sendstadin mukaan kuuloaisti ja siten sana ja puhe ovat ihmiselle yleensä ja myös hengellisesti ja teologisesti keskeisemmät kuin näköaisti, joka antaa vaikutelman kaiken olevan havaitsemisesta, niin kuin subjektiivinen idealismi väittää peruslausumassaan: *Esse est percipi* ('oleminen on havaituksi tulemista'). Tässä immanenttisuudessa kuvassa tärkeää on sitä vastoin sekin, mikä on kuvan ulkopuolella, näkymättömissä, eli transsendenssi. Kadotus vasemmassa alakulmassa on vain avautumassa ja on olennaisesti kuvan ja näkyvän todellisuuden ulkopuolella. Vastaavasti toiseksi Aadamiksi syntyvä Jumalan Poika tulee oikeasta yläkulmasta kuvan ja näkemisen ulkopuolisesta todellisuudesta, ylimaallisesta kirkkaudesta, jota osoittaa värinä kulta. Oikeassa alakulmassa on tyhjä hauta kanavana toiseen todellisuuteen ulos kuvasta kadotuksen vastakohtana. Immanenssi ja transsendenssi ovat eri asioita ja vastakohtia mutta liittyvät irrottamattomasti toisiinsa ja jopa läpäisevät toisensa.

Valen-Sendstad käyttää harvinaista suhdekäsitettä *transienssi/transeuenssi*, joka tarkoittaa siirtymistä todellisuudenpiiristä toiseen, erityisesti transsendenssin ja immanenssin välisen rajan ylittämistä. Cranachien teoksessa tämä on oikealla ylhäällä keskeinen tapahtuma kahteen suuntaan. Ensinnäkin kuvan yläosan ulkopuolelta laskeutuu ristiinnaulitsemisen teloituspäälun varassa pieni lapsi kohti maan kamaralla tukevasti seisovan naisen korvaa. Lapsi on Jumalan Poika, jo-

ka on ollut ikuisesti olemassa mutta tulee nyt maailmaan ihmiseksi nimenään Jeesus. Nainen on neitsyt, Maria, jonka kohdussa lapsi sitten sikiää hänen korviensa välityksellä. Hän kuulee Jumalan sanan ja uskoo sen. Enkeliä, joka sen hänelle tuo, ei suoranaisesti kuvata, mutta lapsen ympärillä on joukko pieniä enkeleitä toisen todellisuuden sanansaattajina.

Jumalan Pojan sikiäminen ihmiseksi lihaan oli henkinen tapahtuma, jolla oli ruumiilliset seuraukset hänelle ja hänen äidilleen. Lapsen inkarnaatio murtaa näköaistin rajat. Joissakin kuvissa Marian puku on perinteisen sininen, joissakin musta, murheen väri: "Hänen sydämensä läpi on miekka käyvä" (Luuk. 2:35).

Myös Jeesuksen Kristuksen transienttinen poistuminen immanenssista transsendenssiin ylittää näköaistin rajat. Kuva näyttää vain hänen jalkansa oikeassa yläkulmassa. Niissä on hänen haavojaan arvet, jotka tulevat näkymään ikuisesti kirkkaudessa.

Kuvan pystysuora jako lain ja evankeliumin erona

Kuvan kompositio jakautuu kahtia niin vaaka- kuin pystysuorasti. Keskellä pystysuorana jakajana on puu. Se on toisaalta tavallaan neutraali ja palvelee kuvan tarkoituksia. Toisaalta se kuuluu luomakuntaan ja ilmentää sen perustavaa kaksijakoisuutta.

Puun oksat ovat erilaiset eri puolilla. Vasemmat ovat kuihtuneita ja edustavat syksyä ja talvea ja siten kuolemaa. Oikeanpuoleiset ovat lehteviä ja edustavat kevättä ja kesää ja siten elämää.

Kuvataiteenkin perinteen mukaan vasen on epävarsinaista, huonoa ja pahaa, oikea (viroksi *parem!*) on varsinaista, ehjää, hyvää, oikeutta. Vasen on lakia, oikea on evankeliumia. Oikean ja vaseman välillä ei ole siltaa, eikä niiden eroa

voi poistaa. Se on ehdoton. Filosofisesti on kysymys transsendentaalien eli olevan perusmääreiden erosta, Valen-Sendstadin filosofisella kielellä kumoamattomista differensseistä eli eroavuuksista. Kuvat havainnollistavat Lutherille ja Valen-Sendstadille keskeistä lain ja evankeliumin eroa, joka koskee myös luomakuntaa ja koko todellisuutta.

Vasemmalla laki

Vasemman puolen lävistää kammottavan henkilöahmoksen Kuoleman kädessä oleva pistin, keihäs, joka on osumaisillaan Aadamiin (1. Kor. 15:55; Hoos. 13:14). Kuoleman vieressä häntä ajaa takaa kauhistuttava Paholainen, tosin vailla naamia, ei houkuttelevana. Näiden takana metsä – luonto – on synkkä ja pelottava.

Kuoleman ja Paholaisen voimana ovat taulut, joihin on kirjoitettuna Jumalan laki, kymmenen käskyä. Niitä kantaa Mooses. Hänellä on monissa näistä kuvista päässään sarvet. Kun **Hieronymus** latinsaksi kohtaa 2. Moos. 34:29 *Vulgataan* v. 405, hän sekoitti toisiinsa heprean 'sädehtimistä' (*qaaran*) ja 'sarvea' (*qeren*) tarkoittavat sanat. Tekstin mukaan Mooseksen kasvot sädehtivät Jumalasta tullutta kirkkautta, mutta Hieronymuksen mukaan Mooseksen päässä on sarvet! Tämä asiallisesti käsittämätön virhe kulkeutui Moosesta esittävissä kuvissa halki keskiajan ainakin renessanssiin ja reformaatioon ja siis Cranacheihinkin saakka.

Mooses ei laintauluineen ole kuitenkaan yksin. Hänen seurastaan tunnistuvat eri kuvissa ainakin ruhtinas maallisen oikeuden ja lain edustajana, ylipappi Jumalasuhteen eli hengellisen lain edustajana ja lain opettaja. He kaikki vetoavat samaan lakiin ja pitävät siten yhtä. Tässä ehkä näkyy lain kolmenlainen käyttö (*usus triplex legis*), jossa lain ulottuvuuksien välillä tehdään ero, mutta niitä ei irroteta toisistaan.

Kaiken taustalla ja yllä on taivaallinen Kristus tuomarina. Pilviverho, kultainen kirkkaus ja enkelit ympäröivät hänet. Hän on kuin omassa sfäärissään kaiken yläpuolella ja kuitenkin samalla myös kaikkeudessa läsnä. Hän on perimmältään lain takana ikuisena ja muuttumattomana.

Kauhusta huutaen Aadam pakenee uhkaavaa luontoa, Kuolemaa, Paholaista ja lakia kuin ulos kuvasta – suoraan kohti vielä pahempaa: kadotuksen ikuisia liekejä, joissa palaa miehiä, naisia, lapsia. Aadam on kauhussaan aktiivinen, hän toimii ja puhuu.

Oikealla evankeliumi

Puun oikealla puolella on Kuoleman ja Paholaisen, Pedon ja Käärmeen, tallannut jalkoihinsa haudasta ylösnoussut Voittaja. Hänen päässään ei ole sarvia, vaan se sädehtii ylimaallista kirkkautta. Hänen punainen vaatteensa kuvaa hänen rakkauttaan, uhrivirtausta ja voittoaan. Kädessään hänellä on voittajan ja hallitsijan sauva. Hän on Jeesus Kristus. Hän on myös rikollisten teloituspäällyyn naulittu sijainen ja voitonviiriä kantava teurastettu Uhrikaritsa. Ristillä tapahtuneen sovituksen tuomaa voittoa seurasi ylösnousemuksen ruumiillinen ja kosminen voitto.

Ristiinnaulitun Jeesuksen keihäällä lävistetystä kyljestä suihkuu Aadamin kasvoille ja sydämeen sovituksen veri, joka sulkee hänen suunsa ja vapauttaa hänet kauhusta. Oikean puolen Kristuksesta lähtevät kolme lävistäjää vastaavat vasemman puolen Kuoleman pistinkeihästä, joka on yksi.

Aadam ei sano mitään eikä tee mitään vaan on pysähtyneenä Ristiinnaulitun Jeesuksen ja Johannes Kastajan eteen, joka tähän viitaten puhuu hänelle ja jota hän kuuntelee – uskoen niin kuin Maria vastaanottaessaan taivaallisen Pojan koh-

tuunsa, ”sydämensä alle”. Aadam on uskossa vanhurskautunut eli saanut oikeuden kuulua oikealle puolelle, Sovittajan ja Voittajan ja Elämän puolelle.

Kuvan eräissä versioissa punapukuisella Johanneksella on kainalossaan kirja. Hän on evankeliumin vastine lain Moosekselle.

Kuvan vaakasuora jako: typologinen raamatunselitys

Kuvan komposition vaakasuora jako ei ole yhtä selvä eikä jyrkkä kuin pystysuora, vaan se on tavallaan liukuva. Toiset henkilöt ovat etualalla, käsillä olevassa hetkessä, suurikokoisia, keskeisiä. Toiset henkilöt ja tapahtumat ovat taustalla, horisontissa pieninä, kaukana, menneisyydessä, historiassa ja silti samalla läsnä. Kuitenkin on kysymys samoista henkilöistä.

Vaakasuora jako jättää vasemmalta taustalle – lain puolelle – Aadamin ja Eevan syömässä hedelmää hyvän ja pahan tiedon puusta, johon on kietoutuneena ja kätkeytyneenä Käärme, Paholainen. Tästä syntiinlankeemuksesta kaikki paha saa alkunsa ja laki oikeutuksensa.

Aadam on sekä taustalla että edessä. Vaikka Aadam on historian henkilö, hän on myös jokaisen ihmisen edustaja aikoina. Hän samastuu jokaiseen, ja jokainen samastuu häneen.

Taustalla ovat muinaisen Israelin kokemus myrkkykäärmeiden aiheuttamasta tuhosta autiomaassa ja pelastuminen siitä tankoon ripustetun pronssikäärmeen välityksellä (4. Moos. 21:4–9). Kuvan tekijä selittää Raamattua typologisesti Jeesuksen sanojen mukaan: ”Niin kuin Mooses autiomaassa nosti käärmeen korkealle, niin on myös Ihmisen Poika korotettava, jotta jokainen, joka uskoo häneen, saisi iankaikkisen elämän” (Joh. 3:14–15). Valen-Sendstadin mukaan Raamattu avautuu olennaisesti ensinnäkin tällai-

sesta sen itse esittämästä typologisesta eli analogisesta lähestymistavasta ja toiseksi ja ennen kaikkea lain ja evankeliumin suhteesta.

Kuvan joissakin versioissa tämä autiomaan tapahtuma on lain, joissakin evankeliumin puolella. Siitä ilmenee lain ja evankeliumin irrottamaton yhteys, joka on aina niiden eron rinnalla sekä Lutherilla että Valen-Sendstadilla.

Lain ja evankeliumin yhteys

Kuvan vastakohtaisilla puoliskoilla on muitakin yhdistäviä tekijöitä. Eniten huomiota herättäneenä Aadam, joka on molemmissa mutta erilaisena. Myös toinen Aadam on kummallakin puolella. Laki ja evankeliumi lähtevät Jumalasta, ovat suorastaan itse Jumala, joka niillä vaikuttaa ihmiseen.

Aadam ja Eeva olivat syntyin langesseensa ja välittömästi sen jälkeen alasti. Heidän oli kuitenkin heti sen tapahduttua pyrittävä verhoutumaan peittääkseen syvän häpeänsä hengellisesti Jumalan edessä, sosiaalisesti toistensa ja muiden ihmisten edessä ja eksistentiaalisesti ja personaalisesti suhteessa itseensä, identiteettiinsä. Toinen Aadam, Jeesus Kristus, oli hänkin täysin alasti riippuessaan ristillä ensimmäiseen Aadamiin samastuneena, kantaessaan hänen häpeänsä ja kärsiessään hänen syntiensä rangaistusta.

Kun ristiinnaulitunkuvia 800–900-luvuilla alettiin tehdä, Jeesus kuitenkin verhoitiin lannevaatteella toisaalta yleisen häveliäisyyden tähden, toisaalta roomalaiskatolisen kirkon antisemitistisen asenteen tähden. Täysi alastomuushan olisi osoittanut hänet juutalaiseksi, ympärileikatuksi.

Vasemmalla puolella ylimpänä maapallon päällä istuva ja siten hallitseva *Panokratoor* ja *Kosmokratoor* on sama kuin oikealla puolella oleva Ristiinnaulittu. Hänen kädessään ja jalassaan on reikä,

häntä ristiin hakattaessa käytetyn naulan jälki. Ne jäljet yhdistävät Kaikkivaltiaan ja Maailmanvaltiaan Ristiinnaulittuun. Cranachit eivät kuvaa Jumalaa, joka ontologisena kolmiykeytenä murtaa maailman ja ihmisen luodun ontologian. He kuvaavat vain inkarnoitunutta, aikaan ja paikkaan lihaksi tullutta Jumalan Toista persoonaa, Poikaa, Jumalihmistä, Jeesusta Kristusta. Haavat, jotka lävistävät hänen kätensä ja jalkansa, yhdistävät lain ja evankeliumin paradoksaalisesti kumoamatta niiden vastakohtaisuutta ja eroa.

Cranacheilla lain ja evankeliumin kehystenä on siis ihminen. Niiden juurena ja sisältönä on Jeesus Kristus, Jumala ja ihminen, ihmisen esikuva ja sijainen. Niiden välittäjänä on Raamattu. Niiden selkeää ankkuroidumista Pyhään Kolmiykeyteen he eivät esitä toisin kuin sitten Valen-Sendstad, jolla lain ja evankeliumin suhde kasvaa koko todellisuuden selitykseksi. ●

KIRJALLISUUTTA

Biedermann, Hans: *Suuri symbolikirja.*

Suom. ja toim. **Pentti Lempiäinen.** 4. p. Porvoo – Helsinki – Juva: WSOY 1996. (1989.)

Kettling, Siegfried: *Das EINE Evangelium.* In: *Evangelische Missionsschule: Freundesbrief 185 1/2011.*

Mäkelä, Raimo: *Lex et evangelium in interpenetratione: Olav Valen-Sendstadin käsitys lain ja evankeliumin suhteesta.* Diss. Kauniai-nen: Perussanoma 2011.

Reinitzer, Heimo: *Gesetz und Evangelium: über ein reformatorisches Bildthema, seine Tradition, Funktion und Wirkungsgeschichte 1–2.* Hamburg: Christians 2006.

Volz, Hans: *Martin Luthers deutsche Bibel: Entstehung und Geschichte der Lutherbibel.* Eingeleitet von **Wilhelm Kantzenbach.** Herausgegeben von **Henning Wendland.** Evangelische Haupt-Bibelgesellschaft zu Berlin und Altenberg 1981 [DDR]. Hamburg: Friedrich Wittig Verlag 1978.

Kulttuurimatka Israeliin ja Jordaniaan 20.–29.11.

Kohteina keskeisiä Raamatun, juu-
talaisuuden ja varhaiskristillisyyden
paikkoja. Johtajina Seija & Raimo Mä-
kelä. Perushinta 1699 € (lennot, puolihoi-
to, bussikuljetukset, Jordanian retket).
Israelin retkistä eri maksu. Järjestäjinä
Toiviomatkat & Suomen Raamattu-
opiston matkapalvelu. Tied.ja ilm.:
Paula Eskola, p. 09 5123 9157,
paula.eskola@sro.fi.

Pyhät kuvat hengellisen elämän rukouksena ja tukena

Annukka Laine

Kirjoittaja on tamperelainen taidemaalari.

Olemme nykyisessä kulttuurissamme runsaan aggressiivisen ja manipulatiivisen ärsyke- ja kuvatulvan pommituksessa. Elämme hengellisessä taistelukentässä, jossa mikään ei ole pyhää ja kuvaa käytetään mediassa, mainonnassa ja internetissä myös ihmisen alhaisten halujen palveluksessa. Nykytaide sisältää paljon sellaista, mikä palvelee enemmän Sielunvihollista kuin Jumalaa.

On tärkeää, että voisimme valloittaa taiteen Jumalan Hengen avulla takaisin alkuperäiseen tehtäväänsä, jumalanpalveluksen ja seurakuntaelämän palvelukseen sekä oman hengellisen elämän ja rukouksen tueksi. Tarvitsemme toisenlaisia kuvia, jotka rakentavat kristityn identiteettiämme maailman kuvien ja kaikenlaisten kuvallisten ärsykkeiden keskellä ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa.

Pyhät kuvat tekevät evankeliumin näkyväksi

Raamatusta ja Jeesuksen elämän synty- ja kärsimyshistoriasta löytyy monia sydämen uskoa vahvistavia esimerkkejä elämän eri vaiheisiin ja haasteisiin. Niitä on kirjoitetun ja luetun sanan rinnalla hyvä katsoa myös visuaalisessa, näkyvässä muodossa. Yksi kuva voi lyhyessä hetkessä puhua enemmän kuin monta sanaa. Kuva voi tarkentaa sellaistaakin, mitä teksti ei suoraan kerro. Näin sana voi osaltaan tulla eläväksi sydämessämme ja tunteis-

samme ja siten myös ihmissuhteissamme ja käytännön elämässä.

Jo varhaiskristityt tunsivat tarvetta maalata Jeesusta ja pelastushistorian keskeisiä tapahtumia esittäviä kuvia luetun Raamatun sanan rinnalle. Vanhimmat säilyneet kuvat löytyvät Rooman katakombeista 200–300-luvuilta. Keskiajalla kirkko oli pitkään taidemaalareiden ja käsityöläisten tärkein työllistäjä. Pyhäkköteltan (2. Moos.) rakentamisesta alkaen kirkkoarkkitehtuuri, jumalanpalveluselämä ja sen musiikki sekä liturginen, Raamattuun sitoutunut kuva ovat yhdessä tarkoitettut muodostamaan kokonaistaideteos, joka palvelee Jumalaa ja julistaa hänen kunniansa.

Ajattele hetki elämäsi tärkeitä kuvia:

- Mikä on yksittäisen kuvan, esimerkiksi valokuvan, arvo ja merkitys sinulle henkilökohtaisesti liikkuvan sähköisen kuvatulvan rinnalla? Entä jos kuva esittää sellaista itselle läheistä ihmistä tai paikkaa, jota ei enää ole? Silloin sen merkitys on entistä suurempi. Millaisia muistoja kuvaan liittyy?
- Millaisia kuvia lapsuudesta nousee mieleesi? Millaisia tunteita niiden katsominen herättää?
- Mitä sinulle on jäänyt mieleen ensimmäisistä kirkossakäynneistä? Muis-tatko alttaritaulun tai jotain muuta visuaalista?

Lapsuuteni yksinäisillä kirkkomatkoilla minulle oli tavattoman suuri merkitys Tampereen tuomiokirkon kuvilla, vaikka ne kaikki eivät olekaan raamatullisia.

Pyhien kuvien merkitys

Pyhien, sakraalien kuvien tehtävä on kirkkovuoden ja siihen liittyvien pelastushistorian tapahtumien näkyväksi saattaminen. Millaisen viestin seurakuntalaisille ja ulkopuolisille kävijöille antaa kirkkotalaan, seurakuntasaliin tai siunauskapeliin sijoitettu kuva? Kuvan ei tulisi jäädä vain tilan dekoraatioksi.

Entä tyhjä, kuvaton kirkkotila? Onko se tyhjä myös uskon merkityssisällöstä? Millainen olisi liturginen, Raamatulle uskollinen ja pelastushistoriaa valottava tai opettava kuva, joka olisi seurakunnan yhteisten kokoontumisten tukena?

Ajattele hetki pyhän kuvan merkitystä omassa hengellisessä elämässäsi:

- Mikä merkitys pyhällä kuvalla voisi olla kodissasi, perheen kokoontumisissa, Raamatun opettamisessa lapsille?
- Miten kuva voisi lohduttaa yksinäisyydessä tai olla matka-alttarina matkoilla?
- Millainen kuva voisi muistuttaa Jumalan rakkaudesta vanhuuden heikkoudesta tai muistihäiriöissä?

Pyhien kuvien tarkoitus on myös kirkastaa Jumalan kunniaa ja Jeesuksen pelastustyötä, lohduttaa ja rohkaista – yksinkertaisesti muistuttaa siitä, että Jeesus rakastaa meitä ja elämämme todellinen päämäärä on Jumalan valtakunta ja sen ihanuus. Tämä on tärkeää erityisesti vaikeuksien ja vastoinkäymisten tullessa elämäämme tai silloin, kun olemme kiusauten ja epäilysten koeteltavina ja sairaus, yksinäisyys, turvattomuus tai vanhuus saa uskomme hyvään Jumalaan ja hänen läsnäoloonsa elämässämme horjumaan.

Pyhä kuva auttaa meitä muistamaan, että Jumala on sanansa lupauksen mukaan Jeesuksessa läsnä kaikissa elämäntilanteissamme, vaikkamme sitä tunteissam-

me aina kokisikaan. Jo katseen suuntaaminen pyhään kuvaan voi olla rukousta, yhteyden etsimistä ja huokausta Jumalan puoleen. Vanhoissa kirkkoissa on harjoitettu paljon kontemplatiivista eli katselevaa ja mietiskelevää rukousta.

Pyhä kuva voi toimia siltana tämänpuoleisen ja tuonpuoleisen välillä. Se antaa meidän ikään kuin kurkistaa ennalta Jumalan valtakunnan ihanuuteen ja Kristuksen kirkkauteen. Samalla se voi välittää meille tärkeän identiteettiämme ja olemassaoloamme vahvistavan kokemuksen: Jumala näkee minut, hän on minun kanssani: ”Sinä olet minun kanssani.”

Raamattu on täynnä luovia kielikuvia ja ilmaisia näkemisistä ja ”uskon silmien avautumisesta”. Pyhä kuva myös katsoo ja tutkii meitä, tulee lähelle. Tätä pyhän kuvan tehtävää palvelee muun muassa vanhojen maalausten ja ikonien ns. käännetty perspektiivi. Ikonit ovat yhteiskristillistä kuvaperintöä jakamattoman kirkon ajalta.

On tärkeää muistaa myös katseen voima ja vastuu. Meidät on kutsuttu katseellamme siunaamaan toisiamme. Jeesus varoittaa vuorisaarnassa katsomasta himoiten. Katse voi johtaa syntiin ja väärin tekoihin, kuten Eevalle tapahtui paratiisissa: ”Nainen näki nyt, että puun hedelmät olivat hyviä syödä ja että se oli kaunis katsella ja houkutteleva” (1. Moos. 3:6).

Pyhän kuvan kriteerit

Tärkeimpiä pyhän kuvan kriteereitä maalaustekniikan, liturgisten värien ja muun liturgisen visuaalisuuden ohella ovat sitoutuminen Raamattuun ja uskollisuus sille, inspiroituminen Sanasta ja työn alistaminen ja pyhittäminen Jumalan palvelemiseen ja hänen kunniansa kirkastamiseen, ei oman kunnian etsimiseen. Jumalan työ puhdistaa sydämen. Minulle maalaaminen on rukoustaistelua maailman kuvia vastaan.

Pyhien kuvien kautta Jumalan näkymätömän kauneuden ja rakkauden valtakunta voi tulla näkyväksi. Tästä on esimerkki jo Vanhassa testamentissa, kun Besalel, käsitöläinen, sai tehtäväkseen vastata pyhäköteltan runsaista koristuksista. Hän on myös ensimmäisiä henkilöitä, joiden mainitaan olleen täynnä Pyhää Henkeä.

Ja Mooses sanoi israelilaisille: ”Katso-kaa, Herra on nimeltään kutsunut Besalelin, Uurin pojan, Huurin pojanpojan, Juudan sukukunnasta, ja on täyttänyt hänet Jumalan hengellä, taidollisuudella, ymmärryksellä, tiedolla ja kaikkinaisella kätevyydellä sommittelemaan taidokkaita teoksia ja valmistamaan niitä kullasta, hopeasta ja vaskesta, hiomaan ja kiinnittämään kiviä ja veistämään puuta, tekemään kaikkinaisia taidokkaita töitä. Hänelle ja Oholiabille, Ahisamakin pojalle, Daanin sukukunnasta, hän on myös antanut kyvyn opettaa muita. Nämä hän on täyttänyt taidollisuudella tekemään kaikkinaisia töitä, jommoisia tekevät seppä, kuvakudosten tekijä, kirjokankaiden kutoja, joka valmistaa punasinisiä, purppuranpunaisia ja helakanpunaisia kankaita ja valkoisia pellavakankaita, sekä muu

kankuri, ne, jotka valmistavat kaikkinaisia töitä ja sommittelevat taidokkaita teoksia.” (2. Moos. 35: 30–35 KR 1938.)

Vanhan testamentin kuvakielto ei koskenut tällaisia kauniita käden töitä ja koristuksia vaan tarkoitti ennen kaikkea kolmiulotteisia kuvapatsaita, jollaisia ympäristön pakanalliset naapurikansat palvoivat. Kultainen vasikka kuului näihin.

Mieti vielä seuraavia asioita:

- Mitä tästä kuvatietoisuudesta käsin voisi seurata niin omassa elämässäsi kuin seurakunnankin elämässä?
- Miten Raamattua elävöittävää kuvaa voisi käyttää monipuolisemmin jumalanpalveluselämässä, seurakunnan kokoontumisissa ja tavallisessa arkielämässä?

Jumalan tarkoittama vahva ase maailman ja Sielunvihollisen hyökkäyksiä vastaan on jumalanpalvelus, jossa kaikki Sana, sille uskolliset pyhät kuvat väreineen, musiikki ja laulu sekä koko arkkitehtonisen tilan interiööri yhdessä auttavat meitä kohdistamaan katseemme Jumalaan ja hänen valtakuntansa suuruuteen ja ihanuuteen. *Soli Deo Gloria!* ●

Perustan seuraava
numero 3/2012
ilmestyy 10.5. Siinä
julkaistaan lisää
Perustan teologisten
opintopäivien
aineistoa.

Kirjoja

101 | Laki ja evankeliumi reformaation kuvateemana

Reformaatio tuotti välittömästi ja halki vuosisatojen kuvataiteellisia ilmauksia. Keskeisenä teemana olivat laki ja evankeliumi, niiden samanaikaisuus ja erottamattomuus. Tästä aihepiiristä on julkaissut kuvilla havainnollistetun teoksen

Heimo Reinitzer: *Gesetz und Evangelium: über ein reformatorisches Bildthema, seine Tradition, Funktion und Wirkungsgeschichte*. **Raimo Mäkelä** esittelee teoksen.

102 | Pietismin kuva

– ikkuna yksityiseen hengellisyys

Jouko Martikainen esittelee **Johanna Vuolaston** väitöskirjan *Pietismin kuva – ikkuna yksityiseen hengellisyys*: *Johann Arndtin opetukset pietistisen embleemin perustana*.

● Kuvaystävällinen luterilainen reformaatio

Heimo Reinitzer: *Gesetz und Evangelium: über ein reformatorisches Bildthema, seine Tradition, Funktion und Wirkungsgeschichte 1–2.* Hamburg: Christians 2006.

Reformaation löytämä laki-evangeliumi tuotti välittömästi ja sitten halki ortodoksin ajan runsaasti erilaisia kuvataiteellisia ilmentymiä. Kuvia tehtiin raamattulaitosten nimiölehdille ja nahkaisiin kansiin sekä kirkkorakennusten alttari- tauluihin, saarnatuoleihin ja epitafeihin eli muistotauluihin maalauksina, freskoina, reliefeinä, kuparikaiveruksina, veistoksina ja puupiirroksina. Ne toimivat keskiaikaisen ”köyhäinraamatun” (*Biblia pauperum*) tapaan ”köyhien” eli ”yksinkertaisten” eli lukutaidottomien hengellisinä opastajina, vaikka kuvissa oli yleensä myös paljon kirjoitusta osoittamassa kuvan kertoman tapahtuman ja sanan/Sanan yhteenkuulumista. Kuvat kohdistuvat katsojaan, joka myös on yhtä köyhä eli alaston kuin kuvien päähenkilöt, Ensimmäinen ja Toinen Aadam.

Laki ja evankeliumi/armo oli usein jopa teosten nimenä. Kuvan keskellä avuton ihminen lain ja armon alaisena etsii Jumalaa, joka antaa synnit anteeksi yksin armosta ja yksin uskosta ihmisen kykenemättä valitsemaan lain ja armon väliltä. Hän tarvitsee lakia syyllisyytensä tunnistamiseen. Evankeliumin välityksellä hän vanhurskautuu uskossa. Teosten ihmisen kääntyy katsojaa kohti, tarjoutuu hänelle samastumiskohteeksi ja pyrkii toisaalta kauhistuttamaan häntä, toisaalta suuntaamaan hänen katseensa Ristiinnau-littuun ja siten tuomaan hänelle rauhan.

Lain ja evankeliumin samanaikaisuus (*simul*) on kuville luonteenomaista. Niitä hallitsee typologinen raamatuntulkinta: Uusi testamentti esittää lain ja evankeliumin Vanhan analogiana ja Kristuksessa täyttymyksensä saaneena. Kuvien todellisuuden juuret ulottuvat siis kauas.

Luterilaiselle kirkkotaiteelle olennainen Vanhan ja Uuden testamentin kristologinen analogia jatkuu yhä katolisessa kärsimysnäytelmäperinteessä Oberammergauissa ja muualla. Suomen evankelisessa kirkkotaiteessa ei liene teoksia laista ja evankeliumista, vaikka aihepiirin yksittäismotiiveja esiintyy. Teokset ovatkin paljolti 1600-luvun jälkeiseltä ajalta.

Tavallaan **Johann Arndtin** kuvaoppi (1597) ja siihen perustuva emblematiikka, joka sitten oli luonteenomaista pietismissä, olivat syrjäyttämässä käsitteellisesti lain ja evankeliumin ikonografiaa, vaikka Arndt toisaalta halusi perustautua Lutherin kuvakäsitykseen kuvainraastoa vastaan ja toisaalta pyrki tuomaan esiin ihmisen syyllisyyttä ja Jumalan rakkautta, joka on Kristuksen kärsimyksessä. **Johanna Vuolaston** taidehistoriallinen väitöskirja (2011) selvittää tätä.

Heimo Reinitzerin mahtava kaksiosainen teos luetteloi ja esittelee sanallisesti 860 ja kuvina 285 erilaista reformatorista sekä esi- ja jälkireformatorista taideteosta, joiden nimenä tai aihepiirinä on laki ja evankeliumi/armo. Valtaosa on reformaation ja luterilaisen ortodoksian ajalta, jotkin jo näitä varhaisempia, myöhäisin vuodelta 1880. Luterilainen uskonpuhdistus ei suinkaan ollut vihamielinen kuvataidetta kohtaan vaan päinvastoin käytti sitä kirkoissa ja jumalanpalveluksissa

laaja-alaisesti niin kuin draamaa, musiikkia ja virsistöä. Tälläkin tavalla se oli uranuurtaja ja soveltuu periaatteelliseksi malliksi yhä, vaikka sen taiteellinen tyyli onkin nykyihmisille vieras.

1500-luvun kuvilla ei kuitenkaan ole syytä havainnollistaa niiden esittämiä asioita nykyihmisille ilman selitystä esimerkiksi kirjojen ja lehtien kuvituksessa. Ne jäävät meille käsittämättömiksi ja vieraannuttaviksi, vaikka niiden korkean taiteellisen tason voi nykyihminenkin tajuta. Hengellinen ja taiteellinen luovuus löytää aina uusia, ajanmukaisia ilmentymiä vanhoille, ajattomille asioille.

Reinitzer (s. 1943) on Saksassa elä-

vä itävaltalais-saksalainen germanisti. Hän oli 1982–2008 Hamburgin yliopistossa vanhemman saksankielisen kirjallisuustieteen professori ja Saksan Raamattuarhiston (Deutsches Bibelarchiv) tieteellinen johtaja 1979–2005. Hän on keskittynyt tutkimuksissaan siihen, miten Raamattu on vaikuttanut teksteihin, kuviin ja musiikkiin saksankielisellä alueella.

Reinitzer on ollut myös merkittävä urheilija. Kymmenen kertaa hän oli Itävallan mestari kiekonheitossa ja kuulantönnössä (1963–72) ja osallistui olympialaisiin Mexico Cityssä 1968 ja Münchenissä 1972. ●

Raimo Mäkelä

● Kuvaystävällistä pietismää

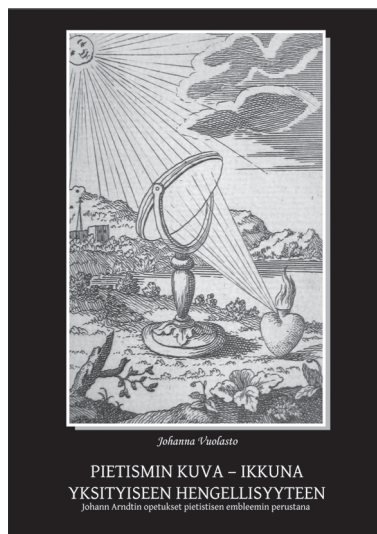
Johanna Vuolasto: *Pietismin kuva – ikkuna yksityiseen hengellisyteen: Johann Arndtin opetukset pietistisen embleemin perustana*. Diss. Kouvola 2011. 289 s.

Johanna Vuolaston Helsingin yliopistossa viime kesäkuussa puolustama taidehistorian väitöskirja jakautuu johdannon (sivut 10–27) jälkeen kolmeen lukuun: 1. Pietismi, henkilökohtainen hurskauselämä (28–44). 2. Emblematiikka – pietistisen kuvan synty (46–160). 3. Pietistiset kuvat leviävät (168–249).

Toiseen lukuun liittyy vielä kaksi ekskurssia. Ensimmäinen käsittelee pietististen virsikirjojen frontispieisejä eli kuvallisia nimiösivuja tai niitä edeltäviä, kirjan sisällön tiivistäviä kuvasivuja (160–164) ja toinen radikaalipietismin kuva-aiheita mystisestä spiritualismista (164–166).

Tutkimuksessa on tavanomaisten lähde- ja kirjallisuusluetteloiden lisäksi henkilö- ja paikannimihakemisto ja

kaksi informatiivista liitettä: 1. **Johann Arndtin** (1555–1621) teoksissa vuosina 1616–1800 käytetyt symbolit (278–281) ja 2. Anjalan, Elimäen ja Tornion kirkkojen symbolit (282).

Väitöskirjan alaotsikko sisältää tutkimuksen teesin. Sen mukaan Arndtin kirjoitukset, etenkin *Totisesta kristillisyydestä* ja siihen sisältyvä rukouskirja *Paratiisin yrttitarha*, antoivat ratkaisevat virikkeet siihen, että 1500–1600-luvuilla kukoistanut barokin emblematiikka otettiin pietismin palvelukseen. *Embleemi*-sana tulee kreikasta ja tarkoittaa alun perin johonkin esineeseen tai pintaan upotettua, liitettyä tai pakotettua somiste- tai muuta osaa.

Tässä tutkimuksessa *embleemi* tarkoittaa barokin taidemuotona kolmiosisaita kuvan ja kahden tekstin yhdistelmää. Sen osat ovat *inscriptio* eli kuvausteksti, *pictura* eli kuva tai symboli ja *subscriptio* eli alaotsikko tai selittävä lyhyt lause. Embleemin kolme osaa on sommiteltu viitesuhteisesti siten, että ne avaavat kuva- ja tekstikokonaisuuden arvoituksellisen sanoman. Embleemi testaa samalla sitä katselevan ja tutkivan sivistystasoa ja kykyä oivaltaa siihen kätkeytyä viestiä.

Nürnberg oli Saksassa emblemaattisen taide- ja kirjallisuusharrastuksen keskus. Pietistisen liikkeen voimahahmo **Philipp Jakob Spener** (1635–1705) oli jo heraldisen harrastuksensa ansiosta vuorovaikutuksessa sen kanssa, samoin hänen läheinen ystävänsä **Johann Fischer** (1636–1705), jonka Ruotsin kuningas **Kaarle XI** kutsui 1673 Liivinmaan superintendentiksi. Luultavasti hänen toimestaan ja useiden muiden avustamana julkaistiin *Totisesta kristillisyydestä* Riiassa vuonna 1678 Nürnbergin emblematiikka-harrastuksen mukaisesti kuvitettuna.

Väitöskirjan tekijä jäljittää kuvituksen muutoksia vuodesta 1678 lähtien 80 vuoden alalta. Sitä varten hän on kuvannut 1800 vuosina 1600–1800 painettujen Arndtin kirjojen kuvaa. Kuvitettuja Arndtin kirjoja hänellä on ollut käytävissään 32 kappaletta 200 vuoden ajanjaksoilta. Näistä hän on löytänyt 145 erilaista

symbolia ja teemaa. Niistä 21 esiintyy aineistossa vain kerran, viisi symbolia parikymmentä kertaa. Pääosa aiheista eli noin 120 esiintyy säännöllisesti koko tutkimusmateriaalissa. Kysymyksessä on siis suuri aiherunsaus.

Tekijä jakaa kuvat narratiivisiin eli kertoviin, didaktisiin eli symbolin avulla ihmistä ohjaaviin ja pedagogisiin eli opetettavasta muistuttaviin ja oikeaan tunnetilaan johdattaviin. Johanna Vuolaston tutkimusmenetelmä on **Erwin Panofskyn** (1892–1968) kehittämä ikonografinen analyysi.

Arndtin kirjojen kuvitusta koskevan analyysin rinnalla tutkimuksen toinen painopiste on arndtilais-pietististen emblemaattisten kuvien leviäminen Skandinaviaan, etenkin Ruotsiin ja Suomeen. Käännösten välittämien kuvien ohella Ruotsin hovipiirit ja aatelisto edistivät muutoinkin niiden käyttöä. Tässä tekijän aineistona Arndtin teosten ruotsinnosten ohella ovat eräät ruotsalaisten aatelisten somistuttamat kappelit, Suomesta Anjalan, Elimäen ja Tornion kirkot sekä Sarvilahden kartano Pernajassa.

Tutkimusten tulosten joukossa on se tekijän mielenkiintoinen havainto, että ”embleemien merkitys muuttui 80 vuodessa saman kirjan puitteissa” (s. 252). Muutos ilmentää samalla pietismin erisuuntausten vaikutusta niihin. Speneriläinen pietismi korosti Arndtin tapaan rakkautta Jeesukseen. Myöhempien painosten kuvissa tulee taas vahvemmin esille Hallen pietismin vaikutus. **August Hermann Francke** (1663–1727) korostaa Speneriä vahvemmin uskonharjoituksen kasvatuksellista eli pedagogista puolta.

Samalla myös 1600-luvun luonnon-teologiset painotukset jäivät sivuun, ja yleiset maisemaelementit vahvistuvat kuvissa. Näin kuvissa on reagoitu maailmankuvan muutokseen, vaikka Arndtin oma teksti onkin pysynyt samana.

Johanna Vuolaston tutkimus nostaa esiin ikonografisen aihepiirin, josta tietääkseni teologisessa tutkimuksessa meillä ei kukaan ole aikaisemmin vielä kirjoittanut monografiaa. Samalla se osoittaa, että pietismi ainakin tässä arndtilais-speneriläisessä muodossaan on vahvasti kuva-ystävällinen, toisin kuin usein on väitetty. Se on luonut barokin emblematiikan pohjalta omaperäisen ja läpiajattelun kuva-perinteen. Se ei suosi niinkään Raamatun kertomuksellisten eli narratiivisten kuva-aiheiden käyttöä, jollaisia Arndt-editioita oli kyllä olemassa ennen vuotta 1678, vaan

on kehittänyt henkilökohtaiseen uskonharjoitukseen haastavan monimuotoisen kuvan ja tekstin arvoituksellisen yhdistelmän, emblemaattisen hartauskuvan.

Avaamalla tämän mielenkiintoisen aihepiirin tekijä on tehnyt meille hyvän palveluksen. Samalla hän jäsentää Anjalan, Elimäen ja Tornion kirkon kuvaohjelmat arndtilaisen emblematiikan perinnetuomaan ja tulkitsee niitä sen avulla. ●

Jouko N. Martikainen

Göttingenin yliopiston itämaisen, erityisesti syyrialaisen kirkkohistorian täysinpalvellut professori, Lieto

AINA valmiina!

Apologia-forum 13.–15.4.2012 Ryttylässä

Mukana mm. William Lane Craig (USA), Pasi Turunen, Juha Ahvio, Tapio Puolimatka, Niilo Räsänen, Päivö Parviainen, Jussi Miettinen.

Musiikki: Tuomas Auvinen & Co. **Isäntä ja emäntä:** Tomas Garaisi ja Laura Huttunen.

Pääpuhujana
WILLIAM LANE CRAIG USA:sta

Ohjelma ja ilmoittautumiset: www.kansanlahetysopisto.fi/apologiaforum, puh. 019 7792 237 tai opisto@sekl.fi.

Hinnat: Koko tapahtuman pakettihinta 100 € (sis. kurssimaksu, ruokailut, majoitus omin liinavaattein 3–4 hengen huoneessa, sauna), työttömät ja opiskelijat 60 € (sis. kurssimaksu, ruokailut, yhteismajoitus omin liinavaattein, sauna).

Talkoolaiseksi? Haluatko osallistua tapahtumaan, mutta budjetti ei anna myöten? Kysy tarjolla olevista talkootehtävistä.

Järjestää: Suomen Ev.lut. Opiskelija- ja Koululaislähetys, Kansanlahetysopisto, ja Suomen Ev.lut. Kansanlahetyso.

APOLOGIA-FORUM – PERUSTELLUN USKON PUOLESTA

Meiltä ja muualta

106 | Kannanottoja sukupuolineutraaliin avioliittoon

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) emeritustutkijaprofessori

Matti Jantunen kirjoitti *Kanavassa* 1/2012 siitä, mihin

sukupuolineutraalin avioliiton hyväksyminen voi johtaa, s. 106.

Uusi Tie 3/2012 selostaa dosentti **Juha Ahvion** esitelmää aikamme

ajattelun taustalla vaikuttavista maailmankatsomuksista, s. 107.

Vihreän liiton ja Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden periaatteellisia vaatimuksia, s. 107.

108 | Alkoholin käytön seurauksista

Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja **Matti Apunen** kirjoitti

Helsingin Sanomien kolumnissa 17.1.2012 alkoholin käytön seurauksista.

109 | Raamatunopetusta Viroon

Viron evankelis-luterilainen kirkko on ehdottanut Suomen

Raamattuopistolle yhteistyötä raamatunopetuksen järjestämiseen.

● Pandoran lippaan voi avata mutta ei voi päättää seurauksista

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) emeritustutkijaprofessori **Mat-
ti Jantunen** kirjoittaa *Kanavassa* 1/2012
siitä, mihin sukupuolineutraalin avio-
liiton hyväksyminen voi yhteiskunnal-
lisesti ja juridisesti johtaa:

Sateenkaareissa on enemmän kuin kak-
si väriä. Muut paitsi hetero- ja homopari-
suhteet ovat Suomessa edelleen ei-hyväk-
sytyjä. Periaatteessa ne ovat myös lailla
kiellettyjä, mutta käytännössä yhteiskun-
nallamme ei enää ole keinoja eikä halua
estää *de facto* moniavioisuutta, paitsi jos
se yritetään panna täytäntöön *de jure*. Sa-
ma koskee täysi-ikäisten lasten, vanhem-
pien ja sisarusten välisiä sukupuolisuh-
teita – sellaiset onkin jo dekriminalisoitu
useassa Euroopan maassa. Aikuisen suku-
puolisuhde alaikäisen kanssa, pedofilia,
tuomitaan jyrkästi, mutta kun alaikäisten
sukupuolisuhteita samalla rohkaistaan, on
ajautettu lukuisiin juridis-inhimillisesti
mahdottomiin rajankäyntitilanteisiin.

Mistä ylipäätään on kotoisin normi yh-
den naisen ja yhden miehen pysyvästä pari-
suhdesta ja sen virallistavasta julkises-
ta avioliitosta? Miksi lähes koko edistynyt
maailma on jo vuosisatojen ajan koettanut
sovittautua elämään tämän normin mu-
kaan ei-kristilliset ja ateistiset julistautu-
neet yhteiskunnat mukaan lukien? Normi
ei todellakaan ole Suomen evankelisluteri-
laisen kirkon vanhoillisen siiven keksintöä.

– –

Uudessa yksilöllisessä kulttuurikerrok-
sessa yksilön velvollisuus on suhtautua yh-
teisöön, sen arvoihin, päämääriin ja kei-
noin kriittisesti, tarvittaessa noustava
niitä vastaan ja kieltäytyttävä niistä. Yhteis-

sön on nyt vuorostaan palveltava yksilöä,
hänen intellektuaalista kehitystään, itse-
näisyyttään ja yksilöllisyyttään. Arvoja on
voitava luoda, valita ja hylätä yksilöllisesti.

– –

Yhden naisen ja yhden miehen sosiaa-
lisesti normitettu ja yhteisön vahvista-
ma ja julkistama parisuhde, avioliitto, on
niin naisten ja miesten välisen kuin nais-
ten keskeisen, miesten keskeisen ja myös
lasten keskeisen tasa-arvon kulmakivi.
Asia kirkastuu yrittämällä kuvitella länsi-
maisia kansalaisoikeuksia ja demokratiaa
maailmaan, jossa vallanpitäjillä on haare-
mit ja niitä vartioivat eunukit.

– –

Avioliiton biologinen ja yhteisölli-
nen normi, miehen ja naisen pysyvä pari-
suhde, ei voi, eikä ole koskaan voinut to-
teutua jokaisen yksilön kohdalla. Uusin,
yksilöllinen kulttuurikerros onkin libe-
ralisoinut normia kattamaan niin avio-
liiton, rekisteröidyn parisuhteen kuin
avoliitonkin oikeuksia ja velvollisuuksia,
niiden solmimisen ja purkamisen muoto-
ja. Lisäksi se katsoo läpi sormien monen-
laisia poikkeamia niistäkin yhteiselämän
normeista.

Sukupuolineutraali avioliitto meni-
si kuitenkin paljon pitemmälle. Se ei tyy-
tyisi venyttämään normia, vaan irrottaisi
koko avioliiton käsitteen sekä biologisis-
ta että yhteisöllisistä perusteistaan. Jäljel-
le jäisivät tottumukset, vuodesta toiseen
pullistuneet hääjuhlat ja siviilioikeuden
pykälät. Tottumukset muuttuvat, eikä
juhlinta rajoita avioliittoa parisuhteek-
si. Lakipykälät voidaan myös tulevaisuu-
dessa muuttaa eduskunnassa 101/99 esi-
merkiksi useamman ihmisen välisen tai

rinnakkaisten avioliittojen osalta, tai – todennäköisemmin – vapauttamaan avioliitto kokonaan yhteiskunnan säätelystä yksityiseksi sopimusasiaksi.

--

Perinteiden oksa kantaa toki jonkin aikaa, mutta juuri tätä oksaa sukupuoli-neutraali avioliitto sahaa. Pandoran lipaan voi avata, mutta avaajien vallassa ei ole päättää seurauksista. ●

● Suomessa totalitaarinen demokratia

Uusi Tie 3/2012 selostaa dosentti **Juha Ahvion** esitelmää:

Jollet kannata nykyaikaista tasa-arvoajattelua, ”saat nyrkistä”! Suomessa ylläpidetään totalitaarista demokratiaa, jonka mukaan kaikkien on oltava samaa mieltä. Ihminen haluaa haastaa sen, että hänet on luotu Jumalan kuvaksi. Kun tästä perustavasta käsityksestä on luovuttu, siitä on seurannut muita selityksiä. Niihin Jumala ei kuulu. Raamatun alussa kerrotaan, mitä kiusaaja lupasi ihmiselle, jos tekee niin kuin hän neuvoo. ”Silloin käärme sanoi naiselle: ’Ei, ette te kuole. Mutta Jumala tietää, että niin pian kuin te syötte siitä, teidän silmänne avautuvat ja teistä tulee Jumalan kaltaisia, niin että tiedätte

kaiken, sekä hyvän että pahan.’ ” (1. Moos. 3:5.) Tämä merkitsi ihmisen nostamista Jumalan paikalle. Syntiinlankeemuksen jälkeen ihminen ajattelee voivansa itse päättää, mikä on oikein ja mikä väärin. Ihminen haluaa olla omalakinen ja näin jatkaa syntiinlankeemustaan. Ihminen perimmältään tietää Jumalan olemassaolon, mutta tukahduttaa tämän tiedon sisimmässään. Kun ihmisen ulkopuolinen auktoriteetti, Jumalan sana, ei määrittele arvoja, tulee ihmisen haluista hänelle oikeuksia. Vapaus rajoitteista johtaa lopulta umpikujaan. Kun mennään riittävän pitkälle vapaudessa, tapahtuu vastaliike. Ihminen on yrittänyt kautta aikojen selittää syntisyytensä pois muodostamalla erilaisia maailmankatsomuksia. ●

● Vihreä liitto avioliittolaista

Vihreän liiton 28.5.2006 hyväksytty periaateohjelma vaatii muun muassa:

”Avioliittolakia on muutettava siten, että laki ei määrittele puolisojen sukupuolta. Samaa sukupuolta olevien avoparien ja rekisteröityjen parien tulee saada vastaat oikeudet sisäiseen ja ulkoiseen adoptioon, hedelmöityshoitoihin, juridiseen vanhemmuuteen ja tulonsiirtoihin kuin eri sukupuolta olevilla pareilla. -- Todel-

lisuudessa uus- ja sateenkaariperheissä lapsella voi olla useampi kuin kaksi vanhempaa.”

Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto ViNO vaatii 4.4.2009 hyväksytyn periaateohjelman kohdassa 5.1.: ”Ihmisten tulee saada itse määritellä perheensä. Avioliittolakia on muutettava siten, että laki ei määrittele puolisojen sukupuolta eikä lukumäärää. Samaa sukupuolta olevilla pareilla tulee olla täysi adoptio-oikeus.” ●

● Alkoholin käytön tuhoisista seurauksista

Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja **Matti Apunen** kirjoitti *Helsingin Sanomien* kolumnissa 17.1.2012 alkoholinkäytön pahoista seurauksista. Niin kuin yhteiskunnassa yleensä ei kirkosakaan enää puhuta alkoholinkäytön pahoista seurauksista, vaikka asiaa käsitellään paljon sekä Vanhassa että Uudessa testamentissa. Ongelma on yhtä vanha ja vaikea kuin ihmiskunta.

Minä syytän: juominen on suurin syyllinen ihmisten ahdistukseen ja tunteeseen siitä, etteivät he selviydy työelämän tai perheen vaatimuksista.

Kun ihmisten onnettomuuksiin ja surkeuteen haetaan syytä, jokainen median siteeraama sosiologi ottaa esiin syrjäytymisen ja elämän yleisen epäreiluuden. Juuri kukaan ei mainitse nimeltä juomista – paitsi entiset juopot, jotka raitistuivat AA:ssa absolutisteiksi, mutta eihän ilonpilaajista pidä välittää.

Jos lempeällä, ymmärtävällä valistuksella olisi se teho kuin sillä väitetään olevan, Suomen kansa olisi terveempää, hoikempaa ja raittiimpaa. Viinasta on varoiteltu vuosikymmeniä ja kokeiltu kaikkia säännöstelyn asteita kieltolaista liki pidäkkeettömään röntsaamiseen. Lopputulokset on aina sama: suomalaiset juovat liikaa.

Pikku hönöttely on muuttunut paheesta elämäntavaksi. Tissuttelija puolustautuu sillä, ettei hän ole aamulla töihin lähtiessään juovuksissa eikä krapulassa, enintään hieman väsynyt. Työpäivä on silti vaarassa. Väsynyt ihminen tuntee helposti, ettei selviä töistään, ja pienet ärtymykset kasvavat jättiläismäi-

siin mittoihin. Illalla onkin taas käytävä baarissa vähän rauhoittumassa näistä ärsytyksistä.

– –

Osallistuin viime keväänä Ajankoh-
taisen kakkosen työpahoinvointi-iltaan. Pitkässä ja rönsyilevässä keskustelussa ei missään vaiheessa mainittu työpahoinvoinnin aiheuttajaksi alkoholia. Juontajilla, ammattiyhdistysjohtajilla ja terapeuteilla oli niin kova kiire hakea syyllistä muualta, ettei viinateema kiinnostanut ketään.

Jotenkin tuntuu, että olemme heittäneet pyyhkeen kehään. Emme uskalla keskustella viinasta vaan kiertelemme asiaa merkillisellä tavalla. Työpaikoilla laaditaan hyvää tarkoittavia ”varhaisen puutumisen ohjelmia”, joilla on hyvin vähän merkitystä. Jos esimies ottaa työntekijän juomisen puheeksi, ei seurauksena yleensä ole keskustelu elämäntapojen merkityksestä vaan siitä, millä oikeudella näin loukkaavia kysymyksiä esitetään.

– –

Julkisessa keskustelussa juomista ei enää saa paheksua. Juomiselle on kehitetty suuri määrä virallisia selityksiä, masennuksesta ja eriarvoisuudesta epätoivoon. Juon, koska minulla on vähemmän kuin muilla. Juon, koska minulla on enemmän kuin muilla. Juon, koska minun annetaan olla iso lapsi. Juon, koska mitä se teille kuuluu.

Poliittisesti korrektia on sanoa: ”Juon, koska olen pohjalla.” On tietysti mahdollista, että syrjäytymisen kokemus saa aikaan retkahduksen. Mutta aivan varmaa on se, että tällä logiikalla juovan ihmisen tilanne ei parane. Parantuminen alkaa sii-

tä, että sama lause käännetään ympäri: ”Olen pohjalla, koska juon.” Oli pohjalla olon syy mikä tahansa, sosiaalista nousua tai tervehtymistä ei voi aloittaa, ellei lope-
ta juomista.

Suomalainen alkoholivalistus lähtee siitä, että ihmistä ohjataan kohtuullisem-
paan juomiseen. Kun juoppoa ohjataan nappailemaan laimennettua vermuttia hi-
tain kuluksin, se on häski yhdistelmä
petosta ja itsepetosta.

Jos alkoholi on sellainen sairaus kuin väitetään, on paljon johdonmukaisempaa uskoa AA:n ajattelutapaan – kertakaikki-
seen ja ehdottomaan lopettamiseen.

Alkoholikeskustelun kymmenen pis-
teen kysymys kuuluu: miksi ihmiset pel-
käävät raitistumista?

Ihmiset pelkäävät raitistua, koska pel-
käävät, että lopulta kaikki ei johdukaan
viinasta. Viina antaa selityksen ja suojan.
Jos juomiseen on hyväksyttävä sosiaali-
nen syy, viina selittää nolot yksityiskoh-
dat. Tein hölmöyksiä, koska olin juovuk-
sissa – mutta muistattehan, että minulla
on syy juoda.

Ensimmäinen asia, jonka alkoholi ih-
misessä liuottaa, on ylpeys itsestä ja
omasta työstä. Standardit laskevat. Sa-
malla juuri siksi juoppo on muille hyö-
dyllinen. Juoppo on känninen Kristofo-
ros, joka kantaa muiden taakkaa. Hän on
työpaikan virallinen alisuoriutuja. Koska
hän alisuoriutumisensa on niin ilmeis-
tä, muut voivat ottaa löysemmin. Aina on
ulottuvilla joku surkeampi. ●

● Raamatunopetusta Viroon

SRO:n nettivisuilla kerrottiin 7.2.2012,
että Viron evankelis-luterilainen kirk-
ko on ehdottanut Suomen Raamattu-
opistolle yhteistyötä raamatunopetuk-
sen järjestämisessä. Raamattuopisto
neuvottelee yhteistyöstä Viron kirkon
kanssa

Viron evankelis-luterilainen kirkko on eh-
dottanut Suomen Raamattuopistolle yh-
teistyötä Tallinnan lähistöllä sijaitsevan
Talun leirikeskuksessa toimivan raamat-
tu- ja lähetyskurssin puitteissa.

Arkipiispa **Anders Pöderin** mukaan
Viron kirkko on käynnistänyt ”suunnitel-
mallisen raamattukoulutuksen vastaukse-
na seurakuntien rapistumiseen”.

Raamattuopistolta ja muilta koulut-
tavilta herätysliiketahoilta arkipiis-
pa toivoo ”Raamatun opettamisen hyviä
käytäntöjä ja osaamista Viron kirkon siu-
naukseksi”.

Raamattuopiston opistopastori **Erk-
ki Jokinen** ja apulaisrehtori **Reijo Huus-
konen** neuvottelivat yhteistyöstä Viron
kirkon edustajien kanssa Talun kurssi-
keskuksessa ja Tallinnan teologisessa
instituutissa 31.1.

Arkipiispa kertoi, että Viron kirkossa
on 160 seurakuntaa, joista yli kolmannek-
sessa ei toimiteta yhtään kastetta tai kon-
firmaatiota vuodessa.

– Uskonelämän siirtäminen nuorille on
ollut tavattoman työlästä, hän myönsi.

– Kirkollamme ei ole ollut juurikaan
herätysliikkeitä, jotka ovat olleet teidän
kirkkonne siunaus. Tästä johtuu osin
myös se, että kansan hengellisen opetta-
misen ja raamattukoulutuksen osaaminen
on kirkossamme vähäistä.

Arkipiispa totesi myös, että Tarton teo-
logisesta tiedekunnasta ei ole vuosiin tul-
lut kirkkoon juuri lainkaan pappeja ja vain
joka kymmenes opiskelija on kastettu.

– Viron kouluista on kadonnut uskonnonopetus, ja jäljelle jäänyt vapaaehtoinen oppiaine on uskontojen opettamista. Siitä puuttuu kaikki kristillinen tieto, hän lisäsi.

Viron kirkko on ryhtynyt toimiin sadakseen muun muassa pappisopiskelijoita Tallinnan teologiseen instituuttiin.

– Tähän tarkoitukseen on Tallinnaan perustettu Tallinnan luterilainen koulu, jonka 1. luokalla on aloittanut yli 20 lasta.

Apua seurakuntien kasvuun ja työntekijäpulaan on haettu myös käynnistämällä raamattu- ja lähetyskurssi Taluun.

– Se toimii maallikkopuhujien ja seurakunnan luottamushenkilöiden sekä lapsi- ja nuorityöhön osallistuvien peruskurssina. Se johdattaa toivottavasti myös opiskelemaan kirkon työhön Instituutissa, Anders Pöder sanoi.

Suomalaisena apuna kurssilla on tähän

mennessä ollut Suomen Lähetysseuran lähetti **Titta Hämäläinen**.

Nyt Viron kirkko on pyytänyt myös Raamattuopistoa avuksi Talussa 2012–2013 pidettävän kurssin koulutuksen suunnitteluun ja koulutusviikonlopuissa luennoimiseen. Arkkipiispan mukaan Raamattuopiston avun merkitys olisi sen ”laajassa kokemuksessa koulutuksesta ja hengellisestä kasvatustyöstä”.

– Meihin on oltu yhteydessä varmaan myös sen vuoksi, että Raamattuopisto oli aktiivisesti mukana 1990-luvun alussa tukemassa raamatunopetusta, jota annettiin Haljalan seurakunnassa. Noilla kursseilla on ollut merkittävä vaikutus, Raamattuopiston toiminnanjohtaja **Timo Junkkari** sanoo. – Iloitsen siitä, että meidät on nyt kutsuttu yhteistyöhön raamatunopetuksen kehittämiseksi Viron kirkossa. ●

Raamattu > Herätys > Lähetys

Järjellä ja sydämellä!

Teologialinja Kansanlähetysopistossa

Hae ainutlaatuiseen koulutukseen kristillisestä uskosta ja ajattelusta. **Tutustu** elämän tärkeisiin kysymyksiin ja tarkastele eri vastauksia. **Opi** purkamaan moniarvoisen ja jälkikristillisen ajan haasteita sekä perustelemaan uskoasi. **Löydä** eväitä elämään Jeesuksen seuraajana.

Meillä voit opiskella myös yleistä teologiaa!

www.kansanlahetysopisto.fi

Työtön tai alhaisen pohjakoulutuksen omaava,
mahdollisuus opintoseteliavustukseen!

Sananselitystä

Sananselityksessä käsitellään kirkkovuoden kunkin pyhäpäivän yhtä evankeliumikirjan tekstiä niin kuulijoiden kuin saarnaajien avuksi.

Tällä kertaa edetään hiljaisen viikon maanantaista 2.4.

Helatorstaihin 17.5. Kirjoittajina ovat **Jorma Satama** (Jeesus Getsemanessa, Jeesus tutkittavana ja Jeesus tuomitaan, s. 112),

Rauno Perälä (Pyhä ehtoollinen, s. 115),

Lauri Vartiainen (Jumalan Karitsa, Jeesus kuolee, Jeesus haudataan, s. 117), **Aki Paavola** (Kristus on ylösnoussut, s. 118),

Martti Ylinen (Seurakunta elää Ylösnousseen seurassa, s. 119),

Pentti Marttila (Ylösnousseen todistajia, s. 121), **Erkki Jokinen** (Jeesus, hyvä paimen, s. 122), **Jukka Norvanto** (Jumalan kansan

koti-ikävä, s. 123), **Antti Herkkola** (Taivaan kansalaisena maailmassa, s. 124), **Arno Toivanen** (Sydämen puhetta Jumalan kanssa, s. 126) ja **Erkki Ranta** (Korotettu Herra, s. 127).

Jeesus Getsemanessa

MATT. 26: 30–56

HILJAISEN VIIKON MAANANTAI 2.4.

Pääsiäisateriaan kuuluneen kiitosvirren vaiettua Jeesus lähtee opetuslapsineen Getsemaneen. Opetuslapset ovat ymmällään tapahtumista. Jeesus opettaa heitä jälleen ja lainaa ennustusta Sakarjan kirjasta: paimen lyödään maahan, lauma hajoitetaan (13:7). Vapahtajan tehtävä on ilmoitettu jo profeettojen kirjoissa, joihin Jeesus opetuksissaan usein vetosi, esimerkiksi Luuk. 4:21; 24:25–27, 45, 46.

Jeesus kulkee lähimpiensä kanssa Öljymäelle, jolla Getsemane sijaitsi. Jerusalemin itäpuolella kohoa kukkula, jonka erottavat kaupungista Kidronin laakso ja puro. Sen ylittämisestä alkaa Vapahtajan kärsimystie. Oikeastaan se on alkanut jo aikaisemmin, silloin, kun Jumalan pelastussuunnitelma hahmottui ikuisuudessa. Kuitenkin Kidronin puro on eräänlainen rajapyykki Jeesuksen taistelulle ja kärsimyksille.

Jeesus tietää, mikä hirvittävä kamppailu häntä odottaa, aina Isän hylkäämäksi joutumista myöten. Hän pyytää kanssaan rukoilemaan kolmea opetuslastaan, Pietaria ja kahta Sebedeuksen poikaa. Samat opetuslapset hän oli kutsunut kanssaan kirkastusvuorelle. Näin he saivat maistaa Vapahtajan kirkkaimman ja synkimmän hetken.

Kun kokee äärimmäistä sielun kipua, ei pysty aina edes seisomaan vaan vaipuu polvilleen. Jeesus ei rukoile Getsemanessa polvillaan vaan makaa maassa kuolemantuskan vallassa. Meidän kokemamme sisäinen ahdistus voi tuntua kipuna rinnassamme, mutta Jeesuksen tuska viiltää häntä vielä syvemmältä: ”Hänen hienensä vuoti maahan veripisaroiden tavoin” (Luuk. 22:44). Tähän taisteluun Vapahtaja haluaa uneliailta opetuslapsiltaan rukoustukea, mutta turhaan – he nukkuvat.

Ennustus toteutuu tässäkin: ”Minä poljin kuurnallisen rypäleitä, poljin yksin, kansojen joukosta ketään ei tullut avukseni. Ja niin minä vihassani poljin ne kaikki – – niin, että niiden veri roiskui puvuleni ja tahri kaikki vaatteeni.” (Jes. 63:3.) Herättämällä nukkuvat opetuslapset Herä opettaa heille – ja meille – valvomisen tärkeyttä. Kuinka usein hengellinen uni, rukoilemattomuus ja velttous, valtaakaan mielemme! Lupauksemme Jeesuksen uskollisesta seuraamisesta vainoihin asti valuvat hiekkaan koettelemusten tai vielä huomaamattomammin liian helppojen olojen keskellä. Vain Jeesuksen uskollinen esirukous (Room. 8:34) voi pelastaa meidät. Norjalainen pappi ja kirjailija **Fredrik Wislöff** toteaa kirjassaan *Hänen kanssaan Golgatalle* (s. 17): ”Mitä ensimmäinen Aadam rikkoi tottelemattomuudellaan, sen nyt toinen Aadam korvaa kuuliaisuudellaan. Edenin puutarhan tottelemattomuuden voi sovittaa vain Getsemanen puutarhan kuuliaisuus.”

Jeesusta koeteltiin kerran autiomaassa: Saatana yritti saada hänet valitsemaan helppomman tien ihmiskunnan pelastamiseksi kuin minkä Isä oli valinnut. Saatana houkutteli Jeesusta muuttamaan kivet leiviksi, heittäytymään temppelin harjalta alas ja kumartamaan häntä maailmanherruuden saamiseksi. Paholainen ikään kuin kuiskasi Jeesukselle: ”Mitä turhia kärsit, näytä heruutesi maailmalle ihmeillä ja loistokkuudella, niin kaikki seuraavat sinua.”

Nyt Getsemanessa Saatana yrittää samaa: saada Jeesuksen luopumaan rististä. Isän tahtoon taipuminen ei ollut hänelle helppoa, mutta hän valitsi oikean tien. Hänen, joka on itse Elämä, on kärsittävä ja kuoltava.

Juudaksen saapuessa Getsemaneen Jeesuksen vangitsijoiden kanssa toteutuvat Kirjoitukset jälleen: ”Vieläpä ystäväni, johon luotin ja joka söi minun pöydässäni, kääntyy kopeasti minua vastaan” (Ps.

41:10). Kaikki oli alkanut Juudaksen kohdalla hyvin, kun hänetkin Jeesus valitsi opetuslapsekseen, joka sai kuulla Mestarin opetukset, nähdä tunnusteot ja osallistua Jeesuksen elämän kaikkiin tapahtumiin. Vähitellen rahanhimo ja pettymys, kun hän ei päässytäkään Jeesuksen kanssa uuteen messiasvaltakuntaan, veivät hänet kavaltajan tielle. Silti Jeesus osoittaa Juudasta kohtaan loppuun asti rakkautta: ”Ystävä, tätä varten sinä olet tullut.”

Epätoivoinen opetuslapsi, jonka Joh. 18:10 nimeää Pietariksi, haluaa ratkaista tilanteen väkivalloin. Taas Herra ojentaa ymmärtämättömiä. Jumalan valtakunta ei etene miekoin vaan hengellisin asein. Näin Jeesus antaa itsensä alttiiksi pahoille ihmisille pelastaakseen heidät. Opetuslapset pakenevat, ja tie ristille aukeaa. ●

Jorma Satama

Rovasti, Tampereen Viinikan seurakunnan kappalainen

Jeesus tutkittavana

MATT. 26: 57–27: 10

HILJAISEN VIIKON TIISTAI 3.4.

Nyt Jeesuksen syyttäjät ovat oikeassa elementissään, koska vihdoinkin rauhanhäiritsijä ja jumalanpilkkaaja saadaan tuomituksi. Matteus on tallentanut vain osan tapahtumista, mutta muista evankeliumeista saamme kootuksi koko kuulustelijoiden ketjun. Getsemanesta Jeesus viedään Hannaksen luo, sieltä Kaifaksen ja suuren neuvoston kuulusteltavaksi. Seuraavaksi vuoron saavat maaherra Pilatus, sitten kuningas Herodes ja taas Pilatus, minkä jälkeen Jeesus lähtee tuomittuna raskaalle Golgatan-matkalleen.

Hannas toimi aikaisemmin ylipappina. Hänen jälkeensä kaikki hänen viisi poikaansa toimivat samassa virassa. Nyt Kaifas, Hannaksen vävy, oli ylennetty tähän korkeaan asemaan. Kaifas, muut ylipapit ja suuri neuvosto eli Sanhedrin aloittavat

kiivaan kuulustelun tuomitakseen Jeesuksen. Sanhedrin toimi Rooman yliherruuden aikana juutalaisten omana poliittisena, oikeudellisena ja uskonnollisena elimenä, johon kuului 70 jäsentä. Juuri tämä oikeusaste tuomitsee Jeesuksen, mutta sillä ei ollut oikeutta langettaa kuolemantuomiota. Siksi Pilatus täytyi saada sen toimeenpanijaksi.

Todistukset Jeesusta vastaan Matteus nimeää ”vääriksi”. Sanaan sisältyy se, että todistukset eivät olleet yhtäpitäviä. Jotta syyte täyttäisi lain pätevyyden, yhtäpitäviä todistajia täytyi olla kaksi. Niinpä löytyy kaksi, jotka ovat tietävinään, että Jeesus on sanonut voivansa hajottaa temppelin ja rakentaa sen kolmessa päivässä uudellaan. Syyttäjät eivät kuitenkaan ymmärrä, että Jeesuksen ennustus temppelin purkamisesta ja rakentamisesta ei tarkoittanut fyysistä rakennusta vaan hänen kärsimistään, kuolemaansa ja ylösnousemustaan.

Jeesus on väkisin saatava tuomituksi. Niinpä Kaifas sinkoaa Jeesukselle suoran kysymyksen: ”Oletko sinä Messias, Jumalan Poika?” Jeesus vastaa jumalallisella arvovallallaan: ”Sinäpä sen sanoit, totta puhut, minä se olen.” Kaifas innostuu vaatteensa repäisten tuomitsemaan Vapahtajan: ”Hän herjaa Jumalaa.” Tuomio on langetettu: kuolema.

Ennen tuomiota Jeesus vielä selventää valta-asemaansa Ihmisen Poikana. Siihen liittyvät hänen inhimillinen luontonsa kärsivänä Voideltuna ja hänen jumalallinen luontonsa Jumalan Poikana ja kirkkaudessaan palaavana.

Minkä paradoksin näemmekään katsoessamme tätä tapahtumaa! Kaifas istuu upeassa virkapuvussaan – Jeesus seisoo mitättömissä vaatteissa, kädet sidottuina, kasvot lyötyinä, sylkeä valuen odottamassa vääryyden toteutumista.

Kuinka yksinäiseksi Jeesus onkaan tuntenut itsensä! Millaista itsehillintää

hänen on täytynytkään osoittaa antamalla tuomiota itsensä vain, jotta me saisimme vapauden omien syntiemme tuomios-
ta!

Seuraavaksi kuva siirtyy Kaifaksen palatsin pihamaalle, jonne Pietari on saapunut seuraamaan tapahtumien kulkua asettuen istumaan muiden joukkoon, jotta häntä ei tunnettaisi. Ennen niin itsevarmasta uhoajasta on tullut Jeesukseta etäälle joutunut pelkuri. Tultuaan ilmi Pietari kolmesti kiroilujen ja vannomisten säestämänä kieltää opetuslapseutensa, minkä seurauksena hän puhkeaa katu-
en itkuun.

Loppunäytös viiltää sydäntämme ehkä kaikkein eniten seurattessamme Juudaksen kohtaloa, kun hän katuu kavallustaan ja hirttäytyy. Kallein myydään halvimman orjan hinnalla, 30 hopearahalla. Jokainen lankeemus voi johtaa luopumukseen, mutta lankeemuksen suuruus ei ratkaise vaan se, mitä sen jälkeen tapahtuu. Pietari kielsi ja Juudas kavalsi Mestarinsa, mutta silti miesten kohtalo muodostui erilaiseksi. Pietari katui Jumalan edessä, Juudas vain ihmisten edessä – kauhistuttavin seurauksin.

Mitä kauempana Jeesuksesta olemme, sitä helpommin mekin lankeamme, mutta tärkeintä on paluu Vapahtajan luokse. Tekstin tapahtumat saavat meidät kyselemään itseltämme, olemmeko me Pietareita vai Juudaita. Siksi on äärettömän tärkeää pitää lyhyet tilivälit Jumalan kanssa ja anoa kuningas Daavidin katumuspsalmin tavoin joka päivä: ”Älä karkota minua kasvojesi edestä, älä ota minulta pois Pyhää Henkeäsi” (Ps 51:13).

Viimeisenä ilmaan jäävät väreilemään yön tapahtumat neljässä sydämessä. Jeesuksen sydämessä on kärsimyksen yö. Opetuslasten sydämessä vallitsee pelkuruuden yö, juutalaisten sydämessä vihan yö ja Juudaksen sydämessä ikuinen yö. ●

Jorma Satama

Jeesus tuomitaan

MATT. 27: 11–32

HILJAISEN VIIKON KESKIVIIKKO 4.4.

Jeesus on vietävä maaherran eteen, koska vain tällä on valta langettaa kuolemantuomio. Luukas mainitsee koko Sanhedrinin olleen liikkeellä syyttämässä Jeesusta. Näin se tahtoo korostaa hänen vaarallisuuttaan ja varmistaa, että Jeesus todella tapetaan.

Tapana oli, että syytetty seisoi ja tuomari istui. Tuomari, Pilatus, ei aavista, että osat kerran vaihtuvat – viimeisellä tuomiolla. Maaherra Pilatus on kiinnostunut vain Jeesuksen poliittisesta asemasta. Siksi hän ei alkuunkaan ymmärrä Jeesuksen vastausta hengellisestä kuninkuudesta. Johanneksen kertomuksesta saamme tarkempaa tietoa, mihin kuninkuuteen Jeesus viittaa itsessään. Hän on juutalaisten kuningas, taivasten valtakunnan kuningas ja totuuden kuningas (Joh. 18:33–37).

Heikkoluontoinen Pilatus joutuu kovan paikan eteen. Toisaalta hän haluaa vapauttaa viattoman, toisaalta toimia juutalaisten mieliksi. Meidän kaikkien on tärkeää rukoilla ja saada moraalisesti ryhdikkäitä johtajia, jotka uskaltavat seisoa totuuden puolella mutta silti ottaa lähimmäisrakkauden huomioon. Laskelmointi ja omaneduntavoittelu vaanivat kovin lähellä jokaista.

Viimeisenä keinonaan saada Jeesus vapautetuksi Pilatus antaa syyttäjien valita armahdettavaksi joko rikollisen, Barabbaan, jonka ensimmäinen nimi lienee ollut Jeesus, tai viattoman, Jumalan Pojan, Jeesuksen.

Pilatuksen vaimo, perimätiedon mukaan nimeltään Claudia Procula, näkee unen. Emme tiedä, mitä unta hän näki, mutta se on selvä varoitus Jeesuksen tuomitsemisen seurauksista. Jumala antoi pakananaiselle merkin, joka osoitti Jeesuksen syyttömyyden. Claudia onkin

ainoa, joka tunnustaa Jeesuksen syyttömyyden ja puolustaa häntä.

Oikeudenkäynnin lopputulos on odotettu: murhaaja vapaaksi, syytön kuolemaan! Syyttömyytensä Pilatus kuittaa pesemällä kätensä. Käsien pesu oli juutalainen tapa (5. Moos. 21:6). Pilatus oli hallinnut maata niin kauan (26–36 jKr.), että oli omaksunut sen. Kansanjoukko ymmärsi kyllä, mitä hän tarkoitti, vaikka käsien pesulla ei sisintä puhdisteta. Meidänkään syntimme eivät poistu selittelyillä vaan polvistumalla syytetyn Jeesuksen eteen ja tunnustamalla, että mekin olemme olleet syyttämässä puhdasta Jeesusta juutalaisten tavoin.

Kansan vaatimus ristiinnaulitsemisesta on nyt toteutumassa. Ennen tuota kiduttavaa teloitusta tuomittu käsiteltiin roomalaisella ruoskalla. Sen lyhyen varren päähän oli kiinnitetty useita nahkasiimoja, joihin oli tietyin välimatkoin sidottu teräviä luun- tai metallinkappaleita. Jo muutamia iskuja olivat verisiä ja jopa kuolettavia. Seuraavaksi Jeesuksesta tehdään pilkka-mielessä kuningas, jonka ylle puetaan kuninkaalliset tunnukset. Kruunuksi Jeesus saa neulanterävän orjantappuraseppeleen, harteilleen roomalaisen sotilasviitan ja käteensä valtikaksi ruokokepin. Syvimmän halveksunnan merkiksi Vapahtaja saa pilkkaajien syljen kasvoilleen.

Golgalalle on kiire. Siksi vierasmaalainen Simon Kyrenestä pakotetaan auttamaan Jeesusta ristinsä poikkipuun kantamisessa. Roomalainen sotilas olisi pitänyt tällaista avunantoa itselleen loukkaavana, eikä tehtävään uskallettu pakottaa juutalaistakaan.

Vaiti ollen katsomme tapahtumaa. Oma syyllisyytemme tuomioon on ilmeinen. Pysäyttäköt hiljaisen viikon tapahtumat meidät tutkimaan sisintämme ja seuraamaan Vapahtajaa Golgalalle!

”Tämän kuninkaan näemme tänään uskon silmin. Näemme ja kiitämme, sillä

hän on minun sijaiskärsijäni. Hänellä oli ruoko kädessä, jotta minä saisin kerran palmun. Hän kantoi orjantappurakruunua antaakseen minulle elämän kruunun. Hänellä oli purppuraviitta, jotta hän voisi pukea minut vanhurskauden valkeaan vaatteeseen. Häntä pilkattiin, jotta minä saisin kunnian. Häntä haavoitettiin, jotta minä parantuisin.” (**Fredrik Wislöff: Hänen kanssaan Golgalalle**, s 62.) ●

Jorma Satama

Pyhä ehtoollinen

MATT. 26: 17–30

KIIRASTORSTAI 5.4.

Jeesuksen ratsastus Jerusalemiin kuninkaana (Sak. 9:9) ja temppelin puhdistus olivat liikaa juutalaisille johtomiehille, varsinkin kun Jeesus puhui temppelistä Isänsä huoneena.

Viha Jeesusta kohtaan oli kasvanut äärimmilleen. Kuitenkin opetuslapset pitivät itsestään selvänä, että Jeesus halusi syödä pääsiäislampaan heidän kanssaan. He eivät kysyneet: ”Syömmekö?” vaan: ”Missä syömmekö?”

Tähän vanhan liiton pääsiäisateriaan kuului ensinnäkin grillattu lammas, hap-pamaton leipä ja neljä maljaa aterian eri vaiheissa nautittuina. Tämä vain Jerusalemissa vietettävä juhla oli juutalaisille tärkeä. Sitä vietettiin Egyptin orjuudesta vapautumisen muistoksi. Niinpä ateriaan kuului myös orjuudesta ja orjatyöstä muistuttavia elementtejä kuten katkerat yrtit ja *haroset*, joka oli hedelmistä ja pähkinöistä koostuva sekoitus.

Oikean paikan valinta oli tärkeä, etteivät viholliset olisi päässeet hyökkäämään Jeesuksen ja opetuslapsijoukon kimp-puun. Ehkä Matteuksen maininta ”sen ja sen luo” jättää varovaisuussyistä henkilöt mainitsematta.

Yhteinen pääsiäisateria oli Jeesukselle tärkeä: ”Minä ole halajamalla halannut

syödä tämän – –” (Luuk. 22:15). Kyseessä oli enemmän kuin pelkkä jäähyväisateria. Jeesus halusi tehdä jotain äärimmäisen tärkeää. Tällä aterialla oli kaksi uhkaritsaa. Vanhan liiton karitsa oli grillattuna aterian keskuksena. Aterialla oli myös uuden liiton Uhrikaritsa, joka ottaa pois maailman synnin.

Itse asiassa illan aikana nautittiin kaksi ateriaa: ensin vanhan liiton ateria ensimmäisen ja toisen maljan aikana ja sen jälkeen ennen kolmatta maljaa. Sitten kolmannen maljan (siunauksen malja, syntien anteeksiantamuksen malja) sijaan tuli uuden liiton ateria, Herran pyhä ehtoollinen, johon Paavali viittaa (1. Kor. 10:16). Jeesus asetti sen täsmällisesti antaen sille sisällön. Tässä Jumalan sana liittyy aineeseen, näkymätön näkyvään. Syntyi sakramentti pyhän kasteen tapaan. **Augustinus** muotoili tämän sakramentin määritelmäksi, jota **Luther** selitti tarkemmin: ”Ilman Sanaa leipä on vain tavallista leipää ja viini tavallista viiniä.” Siis meidän tilanteeseemme sovellettuna viini ilman papin lausumia asetussanoja: ”Tämä on minun vereni” on vain Alkon viiniä, jonka maistiaisissa ihmiset ovat polvistuneina.

Samalla tavalla tietysti leipä ei ole ehtoollisleipä ilman lausuttuja asetussanoja. Ehtoolliseen on liittynyt kristikunnan historiassa erilaisia vääristymiä. Se ei ole pelkkä muisteluateria, jossa vain muisteltaisiin Jeesuksen kärsimystä. Se ei ole vain vertauskuvallisesti Jeesuksen ruumis ja veri. Hylkäämme katolisen muuttumisen opin ja muutkin maagiset piirteet. Juhlava tilanne tai papin kädet eivät luo sakramenttia, vaikka hän tekisi ristinmerkin. Sen luovat vain Jeesuksen asetussanat, jotka on aina lausuttava, kun ehtoollisaineita otetaan käyttöön. Ehtoollinen on hengellinen ravinto, joka otetaan vastaan uskomalla todeksi Jeesuksen omat sanat ”tämä on”. Siinä siis vastaanotetaan Kris-

tus ja saadaan hänessä elämä ja autuus syntien anteeksiantamuksessa.

Yksi kiinnostava kysymys tekstissämme koskee Juudasta. Saiko hän ehtoollisen? Vai menikö Saatana häneen, kun hän katumattomana nautti ehtoollista? Testimme sanoo: ”Ja heidän syödessään.” Kyseessä lienee tilanne toisen maljan jälkeen, kun ruokaa oli vielä syömättä. Jeesus ilmoittaa silloin hätkähdyttävän asian: ”Yksi teistä kavaltaa minut.”

Jeesus paljastaa Juudaksen kahdesti. Ensinnäkin sanomalla: ”Joka minun kansani pisti kätensä vatiin.” Juutalaisten pääsiäisaterian puutteellisen tuntemisen takia tämä on tulkittu Juudaksen ehtoolliseksi. Mutta tässä oli kysymys vielä aterioinnista dippaamalla leipää vadissa olevaan ruokaseokseen. Tämä käy ilmi siitä, että tekstimme sanoo myöhemmin: ”Ja heidän syödessään.”

Tätä ennen Jeesuksella on lyhyt keskustelu Juudaksen kanssa, kun hänkin lopulta kysyy: ”Rabbi, en kai minä ole se?” Jeesuksen vastaus: ”Sinäpä sen sanoit” paljastaa kavaltajan yksiselitteisesti. Juudas tuntee ilmeisesti tässä vaiheessa olonsa epämiellyttäväksi ja lähtee illan pimeyteen toteuttamaan kavalat aikeensa.

Sitten Jeesus asettaa ehtoollisen, jonka apostolit nauttivat kavaltajan osallistumatta siihen. Neljäs malja eli Jumalan valtakunnan malja jäi juomatta. Kenties Jeesus siirsi sen nautittavaksi ”uutena Isänsä valtakunnassa yhdessä opetuslastensa kanssa”. Emme tiedä, osallistuuko siihen taivaassa muitakin Jeesuksen seuraajia, emmekä myöskään täysin varmasti, poistuiiko Juudas ennen Jeesuksen asettamaa ehtoollista, mutta siihen ovat päätyneet monet luotettavat Raamatun selittäjät (esimerkiksi **Risto Santala**). On kuitenkin myös huomattavia teologeja (esimerkiksi **C.F.W. Walther**), jotka ovat päätyneet siihen, että Jeesus salli Juudaksen nauttia ehtoollisen varoitettuaan

häntä ensin vakavasti, että hän luopuisi synneistään. Tämä tulkinta korostaa rip-pisanojen merkitystä.

Alkuseurakunnan aikaan ehtoollinen oli kaiken hengellisen toiminnan keskus. Sitä vietettiin aluksi yhteisen aterian, rak-kaudenaterian, päätteeksi. Siihen liittyi innokas Jeesuksen paluun odotus. Jeesuk-sen asettama ehtoollinen päättyi yhtei-seen kiitokseen (Ps. 113–118), niin kuin sen tulee aina päättyä. ●

Rauno Perälä

Eläkkeellä oleva
matematiikan lehtori, pastori

Jumalan Karitsa, Jeesus kuolee, Jeesus haudataan

MATT. 27: 33–54, MARK. 15: 33–41,

MATT. 27: 55–61

PITKÄPERJANTAI,

JEE SUKSEN KUOLIN HETKI,

PITKÄPERJANTAIN ILTA 6.4.

Varhaiskristityille Vanha testament-ti oli paljon nykyistä elävämmässä yhteydessä uuden liiton tapahtumiin. Näin on pitkänäperjantainakin. Linkitys Vanhaan testamenttiin on vahva lähtien päivän otsikosta *Jumalan karitsa*. Jakautumaton kristikunta näki typologisen yhteyden 2. Moos. 12:ssa määrätyn pääsiäiskaritsan ja Kristuksen välillä. Jo Uudessa testamentissa viitataan tähän (1. Piet. 1:18–19; 1. Kor. 5:7; Ilm. 5:6,9). Taustalla on lisäksi Jes. 53:7: ”Kuin karitsa, jota teuraaksi viedään, niin kuin lammas, joka on ääneti keritsijänsä edessä.”

Ensimmäisiä säilyneitä kristillisiä saar-noja on **Meliton Sardeslaisen** *Pääsiäisen salaisuus* noin vuodelta 166 (suom. **Jukka Thurén**). Siinä typologia tulee vahvas-ti esiin:

Niin kuin lammas hänet teuraaksi vie-tiin / mutta ei hän silti ollut lammas / ja niin kuin äänetön karitsa / mutta ei hän

silti ollut karitsa. / Esikuva tosin toteu-tui / mutta siinä havaittiin totuus.

Siten lampaan teurastus, pääsiäisen vietto ja lain teksti ovat tähänneet Kristukseen, jonka tähden kaikki tapahtui vanhan lain ja enemmän vielä uuden Sanan vallitessa.

Pääsiäinen ristiinnaulitsemisen ajan-kohtana oli sinänsä jo viestinä merkittävä. Rinnastuksia 2. Moos. 12:n ja evankeliu-mien kuvaamien tapahtumien välillä on varhaiskirkossa runsaasti.

Pitkänäperjantain evankeliumitekstien lukuisat yksityiskohdat palautuvat suo-raan Vanhaan testamenttiin. Jeesuksen huuto ristillä kahdessakin päivän evan-ke-liumitekstissä (Matt. 27:46–47; Mark. 15:34–35) on suoraan väkevistä messiaspsalmista 22:2. Jae 19: ”He jakavat keskenänsä minun vaatteeni ja heittävät minun puvustani ar-paa” saa täyttymyksensä Matt. 27:35:ssä. Tästä vaikuttavasta messiaspsalmista ovat suoraan myös ohikulkijoiden pilkkasanat ja eleet ristin alla (j. 7–9 → Matt. 27:39–43). Biblia, vuoden 1776 Kirkkoraamattu, käänsi j. 17:n: ”Julmain parvi saartain lävistänyt kuin jalopeura käteni ja jalkani.” Käsien ja jalkojen lävistäminen ymmärrettiin var-haiskirkon aikoina selkeäksi viittaukseksi ristin nauloihin. Näin esimerkiksi **Justi-nos Marttyyri** *Ensimmäisessä apologias-saan* (35:7): ”Sanat ’he ovat lävistäneet mi-nun käteni ja jalkani’ viittaavat nauloihin, joilla hänet kiinnitettiin käsistään ja ja-loistaan ristille”. Katkeran juoman juotta-miselle antaa pohjan Ps. 69:22: ”Viholliseni ovat panneet ruokaani karvasta koiruohoa, janooni he juottivat etikkaa.”

Toinen tärkeä Jeesuksen ristinkuole-maan ja hautaamiseen liittyvä Vanhan tes-tamentin teksti on Jesajan kirjan luku 53, kuvaus Herran kärsivästä palvelijasta. Sa-nat lävistämisestä ovat myös siinä (j. 5 ja 10). Tästä messiasprofetiasta päivän evan-ke-liumissa toteutui myös ”lukeminen ri-kollisten joukkoon” (j. 12 → Matt. 27:38,

44). Jeesuksen yllättävä hautaaminen Sanhedriniin kuuluvan arvovaltaisen Joosef Armatialaisen hautaan (Matt. 27:59–60) ja jae 9 kuuluvat yhteen: ”Hänet oli määrätty haudata jumalattomien joukkoon. Rikokseen haudassa hän sai leposijansa.”

Jeesuksen ristinkuoleman merkitystä Jesajan 53. luku avaa niin kirkkaasti, ettei siihen selitystä paljon tarvita. Oikeastaan Jesajan kirjaa voi näiltä osin käyttää päivän evankeliumikohtien selityksenä, Matteus ja Markus kun tyytyvät enemmän kuvaamaan tapahtumia kuin selittämään niiden merkityksiä. Jes. 53:10 sen sijaan antaa nämä kaivatut merkitykset: ”Hän antoi itsensä sovitusuhriksi”. Jae 11 julistaa: ”Minun vanhurskas palvelijani tekee vanhurskaiksi monet, heidän pahat tekonsa hän kantaa”, jae 12: ”Hän otti kantakseen monien synnit, hän pyysi pahan tekijöilleen armoa.” Tämä toteutuu päivän evankeliumien rinnakkaiskohdassa Luuk. 23:34.

Vaikka Vanhan ja Uuden testamentin väliset profeettalliset ja typologiset sillat eivät useinkaan ole nykyeksegeetiikan mieleen, kristillisessä julistuksessa ne ovat luovuttamattomia, välttämättömiä ja korvaamattomia. Jeesus sanoi: ”Tietäkää, että tämän kirjoituksen täytyy käydä minussa toteen: ’Hänet luettiin rikollisten joukkoon.’ Kaikki, mitä minusta on lausuttu, saa nyt täyttymyksensä.” (Luuk. 22:36–37.) ●

Lauri Vartiainen

Pastori, Suomen
Raamattuopiston vararehtori

Kristus on ylösnoussut!

MATT. 28: 1–8

PÄÄSIÄISPÄIVÄ 8.4.

Jeesuksen ylösnousemus on kaikkien jyttyjen jytty. Se tuli täysin odottamatta ja yllättäen. Ensimmäinen arkiaamu ja viikon ensimmäinen työpäivä. Uniset ih-

miset kulkivat varhain aamulla töihin, ja kaksi Mariaa meni ennen aamuuskareita kävellen Jeesuksen haudalle, mutta kohta he tulivat sieltä juosten. Mitä olikaan tapahtunut? Tavallinen arkipäivä oli muuttunut ainutlaatuiseksi juhlapäiväksi, joka on ennustettu Psalmissa 118: ”Tämä on se päivä, jonka Herra on tehnyt, iloitkaamme ja riemuitkaamme siitä!” (j. 24 KR 1938).

Kukaan ei osannut varautua tähän etukäteen, vaan Jumala järjesti jättiyllätyksen, jolla on iankaikkiset seurannaisvaikutukset. Nyt voimme laulaa koko sydämeistä: ”Kristus nousi kuolleista, kuolemalla kuoleman voitti ja haudoissa oleville elämän antoi.” Me saamme iloita pääsiäisen valtavasta sanomasta, joka muutti historiaa. Uskallatko jättää hautajaistunnelman pääsiäismessussa väliin ja antaa ilon tulla esiin?

Ylösnousemuksesta ei ollut kukaan näkemässä. Kaikki tapahtui ensin salassa. Eivät edes Jeesuksen opetuslapset odottaneet mitään ihmettä haudalla. Siksi kaikki, mitä tapahtui, yllätti jokaisen paikallaolijan täysin. Matteus kertoo ensin enkelinäystä. Herran enkeli (sama kuin jouluna enkeli Gabriel) laskeutui taivaasta niin, että maa järisi. Hän vieritti kiven pois haudan suulta ja istui sen päälle. Hautaa vartioimassa olleet sotilaat pelästyivät pahasti ja olivat kaikkea muuta kuin urhoollisia sotilaita. He panivat päänsä pensaaseen ja yrittivät olla kuin kuolleet konsanaan. Lopulta hekin lähtivät pikavauhtia haudalta selittelemään viranomaisille tapahtumia ”virallisen totuuden” löytymiseksi. Naiset pysyivät jaloillaan, vaikka enkelinäky pelästytti heidätkin. Viesti kerrottiin naisille: ”Älkää te peljätkö. Minä tiedän, että te etsitte ristiinnaulittua Jeesusta. Ei hän ole täällä, hän on noussut kuolleista.” Ensimmäiset ylösnousemuksen todistajat olivat naisia.

Naiset eivät voineet toimia oikeudenkäynnissä todistajina. Tässä on hyvä to-

distus tapahtumien aitoudesta. Jos olisi kirjoitettu ajan hengen mukaan, todistajina olisi pitänyt olla kaikkien arvostamia kunniallisia miehiä. Mutta Jumala valitsi tässäkin toisin niin kuin ensimmäisenä jouluna. Paimenet olivat hänelle yhtä arvokkaita todistajina kuin naiset. Jumala valitsi sen, mikä ei ole itsessään mitään.

Hauta oli tyhjä. Jäljellä olivat vain Jeesuksen käärinliinat (Joh. 20:7). Jeesuksen hauta on ainoa paikka, josta voidaan sanoa: ”Hän ei ole täällä.” **Lenin** makaa mausoleumissaan, ja kaikkien uskontojen perustajien haudat ovat palvonnan kohteita. Mutta Jeesuksen hauta on tyhjä, koska hän elää.

Tyhjältä haudalta lähti eteenpäin kaksi vastakkaista viestiä. Matteus kertoo, että ylipapit ja vanhimmat yhdessä haudan vartijoiden kanssa sopivat tapahtumille virallisen, järkevä selityksen: Opetuslapset varastivat yöllä Jeesuksen ruumiin, eikä mitään ihmettä ole tapahtunut (Matt. 28:11–14). Mutta naisten tyhjältä haudalta tuoma järjenvastainen viesti: ”Jeesus on ylösnoussut” lopulta uskottiin, koska Jeesus itse ilmestyi ylösnousseena opetuslapsilleen ja seuraajilleen (1. Kor. 15:3–11). He näkivät Jeesuksen elävän ja tunnistivat hänet haavoista. Ristiinnaulittu oli Ylösnoussut, ja Ylösnoussut oli Ristiinnaulittu. Hän oli sama mies, joka tunnettiin nimellä Jeesus Nasaretilainen.

Jeesuksen ylösnousemus on edelleen ehdoton edellytys kristinuskolle. Sitä ilman koko uskomme on turhaa, synnit ovat yhä sovittamatta, ja olemme edelleen kadotettuja (1. Kor. 15:12–19). Pääsiäinen ja pitkäperjantai ovat perusta koko kristilliselle uskolle. Se on yhtä tärkeää kuin tappi sou-tuveneelle. Uppoavalla veneellä ei ole mitään mieltä lähteä vesille.

Kun muutin perheeni kanssa kirkonkylästä maalle Kortesjärven tuntumaan, eräs kylän isännistä lupasi: ”Lainaa vapaasti meidän soutuvenettä, koska vain haluat

ja tarvitset.” Hän ei itse ollut käyttänyt sitä moneen vuoteen. Kun olin lähdössä kalaan, huomasin, että tappi puuttui veneen pohjasta! Oli heti palattava rantaan. Tappi on veneessä välttämätön ja Jeesuksen ylösnousemus kristinuskolle samoin maailman tappiin asti.

”Ilman ruumiillista ylösnousemusta ei Jeesus enää olisi ihminen eikä siten sukulunastajamme eikä välimiehemme. Betlehemissä syntyessään Jeesus ei menettänyt jumaluuttaan, ja Golgatan hautakammioistaan noustessaan hän ei liioin menettänyt ihmisyyttään.” (**Aapeli Saarisalo.**)

Meidän tulee rohkeasti julistaa Jeesuksen ruumiillista ylösnousemusta tänäkin pääsiäisenä. Jeesus oli tosi ihminen ja tosi Jumala eläessään ja kuollessaan. Kristus on totisesti (todellisesti) ylösnoussut! Sanoma – tai jokin ylevä aate – ei ole ylösnoussut, vaan Ristiinnaulittu Herra Jeesus Kristus. ●

Aki Paavola

Kauhavan/ Kortesjärven kappeli-seurakunnan kappalainen

Seurakunta elää Ylösnoukseen seurassa

MATT. 28: 8–15

2. PÄÄSIÄISPÄIVÄ 9.4.

Kaksi Mariaa kohtaa ylösnoukseen Jeesuksen ja saa häneltä vietäväksi viestin opetuslapsille. Kirkon evankeliumikirjan johdanto toteaa: ”Ilmestykset vakuuttivat heidät Jeesuksen kuolleista nousemisesta ja hänen jatkuvasta läsnäolostaan. Seurakunta elää ylösnoukseen seurassa.”

Vakuuttuminen ylösnousemuksen todellisuudesta on tärkeää, jos on totta, että Kristuksen kuolema ja ylösnousemus ovat keskeisiä asioita, joiden varassa kristin-usko seisoo tai kaatuu. Tämä puolestaan on ilmeistä esimerkiksi päivän kirjetekstin pohjalta (1. Piet. 1:18–21).

Ylösnousemususkon tueksi kukin neljästä evankeliumista tarjoaa oman todistusaineistonsa, joka pääosin on selkeä ja yhdenmukainen, vaikkei se annakaan tapahtumien ja aikataulujen osalta ihan tarkasti piirrettävää yksityiskohtaista raporttia pääsiäisen tapahtumista. Paavali esittää sitten oman tiivistelmänsä tapahtumista Ensimmäisen Korinttilaiskirjeen 15. luvussa.

Kahden vuosituhannen ajan kirkossa on perusteltu ylösnousemuksen historiallista faktisuutta, tarjottu uskon apologiaa ja torjuttu väärinkäsityksiä. Viime vuosikymmeninä on kirkon sisällä taisteltu niitä ylösnousemususkon tulkin-toja vastaan, joissa Jeesuksen ylösnousemus on selitetty myytiksi. On sanottu, että sillä on merkityksensä ihmisen itseyttämykselle siitä huolimatta, ettei nykyihminen voi rehellisesti uskoa ylösnousemukseen eikä tyhjiin hautaan. Nehän ovat hurskaan mielikuvituksen seipitelmiä. Kaiken pääsiäistapahtuman faktisuuden turhentamisen jälkeen on saatettu lausua uudenlainen uskon perustelu: ”Jotakin tapahtui opetuslapsille Jeesuksen kuoleman jälkeen, emme tiedä mitä, mutta Uudessa testamentissa kohtaamme heidän uskontodistuksensa Jeesuksesta, ja se puhuttelee meitä riippumatta siitä, mitä pääsiäisenä ’todella’ tapahtui.” Tälle pohjalle on sitten rakenneltu meidän aikaamme sopivia Jeesus-kuvia, milloin muotifilosofian mittatilauksena, milloin poliittisen korrektiuden ehdoilla tai vapaan taiteen mielikuvituksella – mutta aina varsin kaukana siitä, mitä kirkon uskontunnustuksissa on ilmaistu.

Tästä huolimatta pääsiäisen evankeliumiteksti tuo yhä esiin kaksi Mariaa, Pietarin, Johanneksen ja joukon muita Jeesuksen seuraajia todistamaan yksiselitteisesti hänen ylösnousemuksestaan. ”Hauta oli oikeasti tyhjä. Herra ilmestyi

oikeasti meille. Saimme uuden toivon ja uuden näkökulman kaikkeen.” Tässä uskossa he lähtivät ihan oikeasti käännyttämään koko maailmaa osalliseksi Jeesuksen tuomasta pelastuksesta.

Näiden alkuperäisten todistajien sanojen rinnalle saatetaan nykyisin etsiä tukeaa pääsiäistapahtumien faktisuudelle vaikkapa Torinon käärinliinoja tieteellisesti tutkailemalla. Kaiken järkipäisyyden todistamisen keskellä tiedetään hyvin, että tämä on vain osa Jeesuksesta vakuuttamisen tiellä eikä koskaan vakuuta kaikkia – ei varsinkaan niitä, jotka eivät ole mitenkään vakuuttuneet siitä, että he tarvitsevat Jumalan armoa elämäänsä.

Historiallisen todistusaineiston rinnalla ylösnousemususkossa on se ulottuvuus, joka tulee ilmi toisen pääsiäispäivän rukouksissa:

Herra, meidän Jumalamme, me kiitämme sinua Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen kuolemasta ja ylösnousemisesta. Vakuuta meille Henkesi kautta, että ylösnoussut Vapahtaja kulkee kanssamme joka päivä, myös murheen ja epäilyn hetkinä. Avaa sydämemme tuntemaan hänet, jotta ilomme todistaisi hänen ylösnousemuksestaan. Kirkasta itsesi meillekin sanassasi, kun uskomme tuli hiipua ja toivon näköalat himmenevät. Kulje kanssamme ja jää luoksemme, jottei elämän tie katoaisi meiltä.

Uskoa Jeesukseen, pääsiäisuskoa, eivät viime kädessä synnytä eikä pidä yllä järkipäinen apologetiikka, niin tarpeellista kuin sekin on, eikä taktikointi muotifilosofioiden viidakossa vaan ylösnoussut Herra Pyhässä Hengessä.

Ylösnousseen ilosanoma sai ensimmäisen pääsiäisen jälkeen vastustajikseen ylipappien ja korkeimman neuvoston ja sotilaiden koalition, lahjuksia, juoruja ja valheita, mutta se ei estänyt sanomas-

taan vakuuttuneiden rohkeaa todistusta. Kuvattuaan ylipappien ja sotilaiden lahjontaoperaation Matteus siirtyy evankeliuminsa loppusanoihin: lähetyškäskyyn. Sen toteutumisen historia on kahden vuosituhannen mittainen sarja ylösnousemuksen todisteita. Olemme niistä suomalaisinakin suuresti osallisia. Sitä valitettavampaa on, että juuri lähetystyö on joutunut ahtaalle ja uhanalaiseksi kirkon sisällä postmodernin pakanuuden asettaessa kysymyksiään ihmisoikeuksien tai demokratian tai vapauden valhekaapuun verhoutuneena.

Aidon vapauden, rakkauden ja demokratian toteutumisesta katolinen teologi kirjoittaa viisaasti:

Monet ihmiset, jopa monet uskoa vaila olevat ovat tietoisia siitä, että rakkaus on tämän maailman ainoa muutosta tuova voima. Mutta he uskovat rakkauteen samalla tavalla kuin he uskovat demokratiaan. Se rakkaus, johon me kristityt uskomme, ei ole ideologia. Johannes kirjoittaa: ”Me olemme oppineet tuntemaan Jumalan rakkauden kaikkia meitä kohtaan ja uskomme siihen” (1. Joh. 4:16). Me emme usko, että maailmaa muuttavat eettiset periaatteet, miten korkeita ne ovatkin. Uskontunnustus muodostuu kahdeksasta peruslausumasta, jotka koskevat Jumalan rakkautta ihmistä kohtaan. Koko Raamattu on tämän rakkauden julistusta.

Lähetyškäskyn haasteeseen yhdistyy ylösnousseen Jeesuksen lupaus läsnäolostaan: ”Opettamalla heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän pitää. Ja katso minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti”. ●

Martti Ylinen

Pastori, Diakonia-ammattikorkeakoulun lehtori, Kauniainen

Ylösnousseen todistajia

LUUK. 24: 36–49

1. SUNNUNTAI PÄÄSIÄISESTÄ 15.4.

Evankeliumi kertoo opetuslapsista, jotka ovat hämmentyneinä koolla. Yhtäkkiä Jeesus ilmestyy heidän keskelleen sanoen: ”Rauha teille.” Mitä nämä juuri ylösnousseen Vapahtajan sanat merkitsevät? Mikä on tämä rauha, josta Jeesus puhuu?

Luonnollisessa tilassaan ihminen on sodassa Jumalaa vastaan. Ilman uskoa ihminen on Jumalan vihollinen, erossa elävästä Jumalasta. Kuolemallaan ja ylösnousemuksellaan Jeesus voitti synnin, kuoleman ja Paholaisen vallan. Näin Jeesus palautti ihmisille yhteyden Jumalaan, joka katkesi kerran syntiinlankeemuksessa. Uskomalla Jeesukseen omana Vapahtajanaan ihminen voi saada jälleen yhteyden Jumalaan ja päästä rauhaan Jumalan kanssa.

Ihmisen elämässä rauha on tärkeää. Ilman sopua läheisten kanssa on vaikea elää. Elämä ilman sisäistä rauhaa vie yön unet, elämänilon ja jopa mielenterveyden. Mongoliassa suurin juhla on kuukalenterin mukainen uusi vuosi, ”kiinalainen uusi vuosi”. Tämän juhlan ensimmäinen aamu on erittäin tärkeä. Aamulla varhain mennään suvun vanhimpien luo ja heitä tervehditään sanoen: ”Amar amgalan”, mikä tarkoittaa ’rauhaa’. Vuoden ensimmäinen päivä aloitetaan rauhaa toivottaen. Näiden sanojen myötä toivotaan, että rauha ja harmonia vallitsevat suvun läheisten kesken tulevana vuonna.

Jos olen saanut anteeksi Jumalalta, voin myös antaa anteeksi muille. Jumalan tahdot, että hänen rauhansa vaikuttaa arjesamme. Valitettavasti tämä ei kuitenkaan aina täysin toteudu tässä vajavaisessa ja synnin alaisessa maailmassamme.

Opetuslapset pelästivät ja luulivat nähneensä Jeesuksessa aaveen. Kuitenkin hän vakuutti, että hän oli itse

ruumiillisesti heidän keskellään. Evankeliumi antaa vahvan todistuksen ruumiillisesta ylösnousemuksesta. Jeesus näyttää käsiään ja jalkojaan. Hän jopa pyytää syötävää ja syö kaikkien nähden kalaa.

Apostolisessa uskontunnustuksessa sanomme: ”Uskon ruumiin ylösnousemisen.” Mitä tämä merkitsee? Raamattu kertoo, että uskova saa ylösnousemuksessa uuden, kirkastetun ruumiin. Vanha ruumis tulee maatumaan, mutta uusi nousee sijaan. Kristitty on tunnistettavissa uudessa ruumissaan, mutta uudessa ruumiissa ei ole puutteita eikä sairauksia.

Ruumiillinen ylösnousemus todistaa, että ruumis ei ole yhdentekevä. Kristillinen usko torjuu ruumiillisuuden väheksymisen. Koko ihminen on Jumalalle tärkeä. Kristillinen usko korostaa ihmisen kokonaisuutta. Ihminen seuraa Kristusta kokonaisena: ruumiillaan, sielullaan ja hengellään. Ruumiin osia ei tule irrottaa toisistaan, eikä niitä saa väheksyä. Ei ole myöskään yhdentekevää, mitä ihminen tekee ruumillaan. Esimerkiksi ihmisen seksuaalinen käyttäytyminen on sidoksissa hänen Jumala-suhteeseensa. Ylösnousemus on uusi luominen, jossa luodaan uusi ruumis syntiin langenneen sijaan.

Jeesus selitti Vanhaa testamenttia opettaen, että Kirjoitukset täyttyivät hänessä. Ne todistivat hänen kärsimyksestään, kuolemastaan ja ylösnousemuksestaan. Jeesus on avain Raamatun ja evankeliumin ymmärtämiseen. Ihminen ei voi ymmärtää Jumalaa vain järjellään.

Ihmistä kutsutaan kääntymään Jumalan puoleen. Parannus eli mielenmuutos ja syntien anteeksiantamus ovat tarjolla Jeesuksessa. Ilman parannusta, kääntymistä Jumalan puoleen, ihminen ei voi olla Jumalan yhteydessä. Synti irrottaa ihmisen pyhästä Jumalasta. Uskon kautta Jeesukseen löytyvät anteeksiantamus ja armo, jotka ovat tarjolla erotuksesta kaikille. Evankeliumi kuuluu kaikille kan-

soille. Tässä ei ole erotusta ihmisten välillä. Kaikille kuuluu hyvä sanoma Jeesuksen täyttämästä työstä.

Minua on viime kuukausina puhutellut erään maahanmuuttajan tarina. Hän on Suomessa ottanut evankeliumin vastaan, uskonut Jeesukseen ja saanut kasteen. Nyt häntä kuitenkin uhkaa lähettäminen takaisin Afganistaniin – mahdolliseen kuolemaan. Tämä maahanmuuttajaystävä on kääntynyt islamista, mikä on Afganistanissa jopa kuolemalla rangaistava teko. Islamista kääntyneet ystävämme tarvitsevat esirukouksemme ja kaiken tukemme. Monia heitä vainotaan kotimaassaan ja jopa täällä länsimaissakin. Kuitenkin he ovat hieno todistus siitä, että evankeliumi kuuluu kaikille. ●

Pentti Marttila

Pastori, Lähetysyhdistys Kylväjän koulutuspäällikkö

Jeesus, hyvä paimen

2. SUNNUNTAI PÄÄSIÄISESTÄ 22.4.
JOH. 10: 1–10

Hyvän paimenen sunnuntain evankeliumi avautuu opetuksena sekä niille, jotka kantavat hengellistä vastuuta oikeasta paimenen työstä, että niille, jotka hengellisen yhteisön jäseninä etsivät oikean paimenen tuntomerkkejä. Jeesuksen opetuksen rikkaus onkin juuri siinä, että niiden kuvat ja ajatukset avautuvat aina moneen suuntaan, eri elämäntilanteisiin, eri ikävaiheisiin ja erilaisiin kutsumuksiin.

Ei tämä evankeliumikatkelma oikein ole vertaus siinä mielessä, missä muut evankeliumit *vertaus*-sanaa käyttävät, mutta rikkaasti opettava kuvasarja tämä on. Monet opetuksen kuvaavat ilmaisut tekevät siitä vertauksen kaltaisen: vartija, ovi, portti, paimenen ääni, laidun, lampaiden nimet, vartija, varas, ryöstäminen ja tappaminen. Miten niin paljon mah- tuukaan muutamaan lauseeseen!

Kaikilla kuvilla on merkityksensä, joka avautuu pitkälle sanojen taakse. Oikealle paimenelle vartija avaa portin, ja lampaat kuulevat häntä mielellään. Jumala on Israelin paimen, mutta evankeliumin paimenkuvissa voidaan ajatella myös niitä, jotka kantavat hengellistä vastuuta laumasta. Tekstin jälkeen puhutaan tarkemmin oikeista paimenista ja palkkareungeistä.

Jeesus osoittaa olevansa itse portti ja ovi Jumalan tarhaan: häntä ennen ja hänen ympärillään vaikuttaneet ikuisen elämän vartiomiehet, uskonnolliset johtajat ja lainvartijat, olivat rosvoja, joita lampaat eivät kuulleet. Valepaimenet eivät nimittäin vieneet laumaa laitumelle eivätkä ravinnon ääreen vaan pitivät sitä omassa vallassaan ryöstäen ja tappaen.

Johanneksen evankeliumin 10. luku avaa useita kuvia ja tasoja, jotka lomittuvat päällekkäin niin, että merkitykset ja viittaukset muuttuvat jatkuvasti. Kuvat liikkuvat niin vinhasti, että tässä Jeesuksen multimediaesityksessä meinaa hämäläinen tipahtaa vauhdista. Jeesus loi opetuksensa ja uskonoppinsa kuvilla ja vertauksilla. Hän oli ”kuvakielen teologi” (**Kenneth E. Bailey**). Siksi Jeesuksen kuvista opetettaessa on tärkeää, ettei kuvilta leikata siipiä eikä niitä puristeta uskonnollisten järjestelmien kuivaksi pelletiksi.

Evankeliumin keskiössä on paimen. Meidän aikamme kaipaa paimenia ja paimenten ääntä. On harhakuva, että ihmisestä olisi tullut niin vapaa, kypsä ja itsenäinen, ettei hän kaipaasi eikä tarvitsisi ohjausta ja laumaa, yhteisöä. Ajassamme tarvitaan paimenia, joiden äänen lauma tunnistaa paimenen ääneksi. Ilmassa kuuluu monenlaisia kutsuhuutoja, uskonnollisilla markkinoilla riittää ääniä, mutta kuuluuko äänten keskellä paimenen ääni?

Aikamme ihailee moniäänisyyttä ja moniarvoisuutta. Toisen ihmisen hyväksymisessä, erilaisuuden sietämisessä ja rajojen ylittämisessä on paljon hyvää ja

arvokasta. Mutta suuntaa ja kotia etsivälle ihmiselle moniäänisyys ei riitä. Hän kaipaava oikeaa ääntä, paimenen ääntä.

Paimenen äänessä soivat huolenpito, rakkaus ja välittäminen. Lammasta ei tule paimenensa luokse siksi, että se pelkäisi olla tottelematta häntä, eikä siksi, että se laskisi hyötyvänsä paimenesta. Lammasta tulee, koska sen on hyvä olla paimenen luona, levollista ja turvallista. Siellä, missä on paimen, on myös ravintoa. Siinä mielessä paimenesta on tietysti hyötyäkin lampaalleen.

Jeesuksen kautta oikeaan lammastarhaan tulevat niin paimenet kuin lampaatkin. Hän on ovi laitumelle ja portti tarhaan. Kun me elämme hänessä ja toimimme hänen kauttaan, meillä on aito liikkumisen vapaus. Missä Jeesus on, siellä on vapaus. ”Hän voi vapaasti tulla ja mennä ja löytää laitumen” (J. 9).

Heti evankeliumitekstin jälkeen Jeesuksen opetuksen kuvasarja jatkuu niin, että hän kuvaakin itsensä Hyväksi paimeneksi. Kaikilla oikeilla paimenilla on Paimen, se yhteinen laumansa kanssa. Kun paimen on lähellä Paimenta, on lampailakin lämmintä, sillä oikea paimen kulkee sisään ja ulos Paimenen kautta ja Paimenen nimessä. Vain sillä tavoin hän säilyttää oikean suhteen laumaansa, eikä hänestä tule ryöstäjä, joka alkaa syödä ja hävittää laumaansa. ”Minä olen tullut antamaan elämän ja yltäkylläisyyden.” Tätä vaille ei yhdenkään oikean paimenen pidä laumaansa jättää. ●

Erkki Jokinen

Suomen Raamattuopiston
opistopastori

Jumalan kansan koti-ikävä

JOH. 14: 1–7

3. SUNNUNTAI PÄÄSIÄISESTÄ 29.4.

Johanneksen evankeliumin 14. luvun edellä kerrotaan, että Jeesus alkoi vastata

Pietarille, joka oli kysynyt, minne hän oli menossa. Siihen kysymykseen Jeesus vastaa päivän evankeliumissa. Hän alkaa pitkässä puheessaan valmistaa opetuslapsiaan poismenoaan varten. Hän kertoo, että myös hänen seuraajansa voivat tulla sinne, minne hän itse on menossa, sillä he tuntevat sinne johtavan tien. Mutta miten tie sinne ihanaan paikkaan voisi olla tuttu, kun ollaan epävarmoja siitäkin, mistä paikasta oikein on kysymys? Tämän hämmennyksen pukee sanoiksi Tuomas.

Tuomas tuntui olleen sitä ihmistyyppiä, jota on vaikea saada taivutelluksi uusiin ajatuksiin. Jeesuksen puhe on ainakin Tuomaksesta tuntunut vaikeaselkoiselta. Hän eli ”tässä ja nyt”. Hän ei purematta niellyt sellaista, mitä ei ymmärtänyt. Siksi hän teki kysymyksiä, jotka ovat avuksi myös meille, sillä ne saivat Jeesuksen kertomaan evankeliumin

Nykyään koko maailma on levoton. Moni kaipaa rauhaa, mutta ainoa todellinen rauhantuoja on Jeesus Kristus. Siksi Jeesus kehottaa uskomaan häneen. Vain hän voi tuoda rauhan Jumalan ja häntä vastaan nousseen ihmisen välille. Siksi hän tahtoo, että rakennamme koko elämämme hänen varaansa.

Jeesus käyttää itsestään ilmaisua ”Minä olen” päivän evankeliumissa ja kaikkiaan Johanneksen evankeliumissa seitsemän kertaa: ”Minä olen tie, totuus ja elämä, portti (10:9), elämän leipä (6:48), maailman valo (8:12), hyvä paimen (10:11), ylösousemus ja elämä (11:25), tosi viinipuu (15:1).”

Juutalaisten uskon tärkeimmät peruselementit ovat juuri tie, totuus ja elämä. Jeesus liittää ne kaikki itseensä. Näin hän ilmaisee olevansa täyttymys, johon Vanha testamentti viittaa. Sen totuuden kertoi myöhemmin myös Pietari juutalaisten johtomiehille, kun hänet oli Johanneksen kanssa pidätetty toimimisesta Jeesuksen nimessä: ”Ei kukaan muu voi pelastaa kuin hän. Mitään muuta nimeä, joka mei-

dät pelastaisi, ei ole ihmisille annettu koko taivaankannen alla.” (Ap. t. 4:12.)

Jeesus on elämä. Jeesus ei vain sano olevansa elossa eikä vain kerro ihmisille, miten he voisivat löytää elämän, vaan hän on elämä. Hän on kaiken elämän lähde, alkuperä. Se pätee niin itiökasvin pieniin itiöihin kuin suuriin maaeläimiinkin. Se pätee myös hengelliseen elämään. Kaikki elämä on hänestä lähtöisin, sillä hän on elämä. Siksi hän hallitsee kuolemaakin. Siksi hän voi myös luvata seuraajilleen ikuisen elämän taivaassa, Isän luona.

Jeesus sanoi olevansa myös totuus. Hän ei siis vain puhu totta, vaan hän on itse totuus, totuuden ruumiillistuma. Hän on ikään kuin mittari, jolla on arvioitava kaikkea totuudeksi nimitettävää.

Se, joka on oppinut tuntemaan Jeesuksen, tuntee myös Isän Jumalan. Se ei tarkoita, että Jeesuksen luo tullut ihminen voisi kertoa tarkasti, millainen Jumala on. Sellaiseen ei kukaan pysty. Jumalan olemus pysyy aina käsittämättömänä ihmiselle. Se ei silti estä ihmistä oppimasta tuntemaan häntä. Juuri siitä pelastuksessa on kysymys. Pelastus on Jumalan henkilökohtaista tuntemista. Sen on Jeesus tehnyt meille mahdolliseksi.

Jos luotat autoosi, osoitat sen istuutulla siihen ja lähtemällä ajamaan sillä. Luottamuksesi seurauksena pääset kotiin. Usko Jeesukseen on samanlaista. Se ei ole vain asioiden totena pitämistä vaan hänen kyytiinsä tulemistä. Hän vie perille kotiin.

Kun kuljet totuuden tietä, saat elää – ja pääset kotiin. ●

Jukka Norvanto

Taivaan kansalaisena maailmassa

JOH. 15: 10–17

4. SUNNUNTAI PÄÄSIÄISESTÄ 6.5.

Vanhassa katekismuksessamme sanotaan, että Jumalan ja Vapahtajamme Jee-

suksen Kristuksen tunteminen ja Jumalan lapseksi pääseminen on elämämme kallein asia. Sain kouriintuntuvan osoituksen tästä kuunnellessani kristittyä, jota elämä oli kohdellut kovakouraisesti. Silti tuo pieneksi kutistunut, avuton ihminen sanoi olevansa onnellinen ja uskovan, että kaikki yhdessä vaikuttaa niiden parhaaksi, jotka Jumalaa rakastavat. Erityisesti häntä lohdutti toivo siitä, että Jeesukseen turvautessaan hän saa täydellisen ilon ja onnen taivaassa, ikuisessa elämässä. ”Minulla on rauha siinä asiassa”, hän sanoi. Vaikka hänen elämänsä päättyi, hänen todistuksensa elää monien mielissä.

Ydinasia taivaan kansalaisuudessa on siinä, mitä ihmisellä on omassatunnossaan. Luonnostaan kaikki ihmiset ovat erossa Jumalasta. Me olemme ristiriidassa hänen kanssaan. Hän vaatii puhtautta, mutta me emme ole sellaisia. Syyllisyytensä tunteva pelkää Jumalan tuomiota. Vastakohtana tälle on omantunnon lepo ja rauha. Jeesuksessa lahjoitettu ja uskossa omistettu syntien anteeksianto vapauttaa ihmisen. Mikään kadotustuomio ei kohtaa niitä, jotka ovat Kristuksessa Jeesuksessa.

Evankeliumiin liittyy suuri voima. Jumalan sana luo uutta. Jeesus puhuu uudestisyntymisestä, jossa ihminen saa sydämeensä Pyhän Hengen. Hän ei enää ole Jumalan vihan alla eikä kuoleman otteessa, joten hän saa tuntea rauhan sydämessään. ”Autuaat ne, joiden rikokset ovat anteeksiannetut.” Tämän päivän evankeliumi on osa Jeesuksen jäähyväispuheesta. Toisaalla tässä puheessaan hän lupaa antaa rauhan omilleen. Rauha on oikea suhde Jumalaan ja kertoo turvallisesta luottamuksesta siihen, että Jumala vastaa lapsistaan.

Toinen asia, joka kertoo evankeliumin uutta luovasta voimasta, liittyy kristittyjen elämään. Meidät on lähetetty anta-

maan todistus Jumalan rakkaudesta sekä sanoilla että teoilla. Jumala on hyvä, ja hänen sydämensä on täynnä rakkautta. Hänen rakkaudestaan todistaa, että hän kutsuu syntisiä pelastukseen ja on antanut itsensä meidän edestämme. Olisi outoa, jos tämä toiset huomioon ottava rakkaus ei näkyisi niiden elämässä, jotka ovat saaneet Jumalan Hengen. Vaikkei ihminen pelastu uudistuneen elämänvaelluksensa tähden, uskossa vastaanotettu armo alkaa kantaa hänen elämässään hedelmää. Hän rakastaa ja toimii Jumalan tahdon mukaan. Sikäli kuin ihminen on kristitty, ei hän voi hyvällä omallatunnolla ryhtyä vastustamaan Jumalaa. Jeesuksen jäähyväispuheessa toistuu useita kertoja, että ne, jotka rakastavat häntä, noudattavat hänen käskyjään ja tahtoaan. He eivät tee niin, koska heitä käsketään, vaan siksi, että he tietävät ne oikeiksi käskemättäkin. Pyhä Henki ohjaa heidän ajatuksiaan. Jeesus itse tekee eron kahdenlaisen mielenlaadun välillä puhuessaan palvelijoista ja ystäväistä.

Ihminen ei voi tehdä pelastuksensa hyväksi mitään muuta kuin ottaa lahjana vastaan sen, mitä Jumala hänelle tarjoaa. Siitä saa omatunto ilon, levon ja rauhan. ”Jumala itse teki Kristuksessa sovinnon maailman kanssa.” On tärkeää muistaa, että Jumalan anteeksianto ympäröi meitä jatkuvasti. Kristityt joutuvat yhä uudestaan kärsimään heissä vielä jäljellä olevasta synnistä. Vanhan ihmisensä tähden he joutuvat päivittäin kääntymään Kristuksen puoleen. Kristitty ei pääse vapaaksi synnistä ajallisen elämänsä aikana. Hän on samalla kertaa vanhurskas ja syntinen. Siksi Jumala vakuuttaa hänelle yhä uudestaan syntien anteeksiannon. Siihen uskova on taivaan kansalainen. Siksi Jeesus painottaa jäähyväispuheessaan: ”Pysykää minun rakkaudessaani.” ●

Antti Herkkola

Kalvolan seurakunnan kirkkoherra

Sydämen puhetta Jumalan kanssa

LUUK. 11: 5–13

5. SUNNUNTAI PÄÄSIÄISESTÄ,
RUKOUSSUNNUNTAI 13.5.

Perikooppi kuuluu pitempään rukouksesta kertovaan jaksoon. Sille on rinnakkaiskohtia Matteuksen vuorisaarnassa, vaikka tekstin alkuosan vertaus on vain Luukkaalla. Tekstikohta sitä edeltävine Isä meidän -rukouksineen kertoo opetuksen olevan vastaus jonkun Jeesuksen opetuslapsen esittämään pyyntöön, että hän opettaisi heitä rukoilemaan.

Tähän sisältyy se lohdullisuus, että opetuslapsetkaan eivät oppineet asioita kertaopetuksella. Heille annettu kaikkien aikojen kristittyjen keskeisinkin rukous piti opettaa useammin kuin kerran, samoin rukouksen merkitys, sen vaikuttavuus. Heille piti myös yhä uudelleen antaa kehoitus lähestyä Jumalaa rukouksen välityksellä. Eiväthän nämä asiat kaikesta teoreettisesta osaamisesta huolimatta ole meille kristityille helppoja, niitä on aina uudelleen kertaaminen.

Rukouksen perusmuoto on pyytäminen, vaikka sen piiriin on heti lisättävä kiittäminen, ylistäminen, laulaminen, sanaton Jumalan edessä oleminen. Pyhäpäivän aihe, *Sydämen puhe Jumalan kanssa*, kuvaa hyvin rukouksen olemusta. Teksti esimerkkeineen kuitenkin korostaa, että puutteessa oleva saa tulla taivaallisen Isän luo ja pyytää häneltä sitä, mitä hän tarvitsee. Alkutekstin rukoilemista merkitsevät sanat (*proseukhomai, eukhomai, parakaleomai*) merkitsevät myös nimenomaan pyytämistä ja toivomista. Ei siis ole jaloa nöyryyttä olla epäitsekäästi pyytämättä itselle, ei myöskään se, ettei Jumalaa pidä häiritä pikkuasioilla. Päinvastoin siihen meitä on neuvottu, jopa käsketty. **Lutherin** mukaan syvimmissä ahdistuksessa onkin tärkeää ajatella juuri tätä. Ru-

koilemista ei ole jätetty vain parempien ihmisten oikeudeksi.

Jeesus vahvistaa ajatuksiaan yksinkertaisella mutta vastaansanomattomalla lupauksella siitä, että pyytäminen ja pyyntöön vastauksen saaminen kuuluvat ehdottomasti yhteen. Anova saa. On kuitenkin tärkeää aina auttaa sitäkin, joka on joutunut kokemaan Jumalan etäisyyttä, torjuntaa, rukouksen kuulemattomuutta. ”Tapahtukoon kuitenkin Sinun tahtosi” on keskeisen tärkeä rukoukseen kuuluva elementti.

Mielenkiintoinen on Jeesuksen käyttämä vertaus, kun hän ottaa Jumalan analogiaksi ihmisen, joka on haluton antamaan pyytävälle leipää hankalien olosuhteiden tähden. Korostus on siinä, että jos haluton ihminenkin taipuu lopulta päästäkseen pyytäjältä rauhaan, niin paljon enemmän Jumala antaa pyytävälle. Samoin viittaus isään, joka ei anna lapselleen kiveä, skorpionia eikä käärmettä, korostaa ääretöntä moraalista eroa pyhän (synnittömän ja siksi ihmistä rakastavan) Jumalan ja inhimillisen (syntiin langenneen ja siksi pahan) isän välillä. Jos tällainen isäkin osaa antaa lapsilleen hyviä lahjoja, niin kuinka paljon enemmän taivaallinen Isä antaa niitä meille, lapsilleen, vaikka olemmekin pahoja?

Jeesus tarkentaa asiaa vielä. Hän ei puhu vain lahjoista yleensä vaan Pyhästä Hengestä, jonka hän lahjoittaa tätä pyytävälle. Demonstratiivipronomilta näytävän sanan käyttö suomennoksessa on hämäävä. Alkuteksti käyttää partisiippiä: Jumala antaa Pyhän Hengen pyytävälle. Suomennos olisi voitu rakentaa myös siten, että viittaus johtaisi selkeästi Pyhän Hengen saamiseen eikä Pyhään Henkeen. Tällöin pronomininä on asiallisesti se eikä hän.

Jumalan lahjoista suurin on Pyhä Henki. Kun Jumala lahjoittaa hänet pyytävälle, se on sanomaton lohdutus. Kysymyshän

on Jumalan läsnäolosta ihmisessä. Jumala ei jää kauas, ei myöskään ”vain” vierellä kulkevaksi vaan asettuu meihin, meidän sydämeemme asumaan. Vaikka hän asuu meissä, saamme paradoksaalisesti hänet yhä uudelleen jokapäiväisessä parannuksessa. Voimme rukoilla turvallisesti vanhan kirkkorukouksen sanoin: ”Tule, Pyhä Henki, laskeudu taivaasta alas meidän sydämessämme Kristusta kirkastamaan.” ●

Arno Toivanen

Rovasti, eläkkeellä oleva
Iisalmen kirkkoherra

Korotettu Herra

LUUK. 24:46–53 JA JES. 33:5–6

HELATORSTAI 17.5.

Jeesuksen ajallisen elämän alku- ja päätepiste voidaan ilmaista kahdella latinan sanalla: *descensus* ja *ascensus*. Betlehemissä hän tuli alas, aikaan, ”tallin ovesta” (**Horst-Georg Pöhlmann**), Betaniassa hän palasi ajan ja paikan toiselle puolen ”taivaan ovesta”. Näiden kahden ”B-pisteen” väliin mahtuvat koko pelastushistorian keskeisimmät tapahtumat: inkarnaatio, ristin sovitus ja lunastus, ylösnousemus ja taivaaseen astuminen.

Kaikissa neljässä evankeliumissa nämä uskomme tärkeimmät tapahtumat tulevat esille. Vaikka Johanneksen evankeliumia kutsutaan ”hengelliseksi evankeliumiksi”, senkin keskeisin sanoma sisältää nuo neljä pääkohtaa. ”Sana tuli lihaksi” (1:14). Lähes puolet evankeliumista käsittelee Jeesuksen kärsimysviikon tapahtumia palmusunnuntaista lähtien. Helatorstai ja helluntai ovat ikään kuin kätkettyinä Jeesuksen opetuksen sisällä. Helluntaihin viittaavat monet Jeesuksen opetukset (esimerkiksi Joh. 3; 7:37–39; luvuissa 14–16 opetus Puolustajasta; 20:21–23).

Helatorstaihin on viittaus lukuisissa Johanneksen evankeliumin kohdissa, esimerkiksi 6:62–63: ”Miten käykään, jos

te näette Ihmisen Pojan nousevan sinne, missä hän ennen oli. Henki yksin tekee eläväksi –.” Paljon sisältävät Jeesuksen sanat Marialle: ”Minä en ole vielä noussut Isän luo. Mene sinä viemään sana veljileni ja sano heille, että minä nouden minun Isäni luo ja teidän Isänne luo, minun Jumalani ja teidän Jumalanne luo.” Kreikan verbi on preesensissä: *anabainoo* ’olen nousemassa’ Isäni luo. Se viittaa 40 päivän aikaan, jonka Jeesus ylösnoustuaan on vielä alhaalla ja ilmestyy opetuslapsilleen mutta on jo samalla menossa Isän luo. Joh. 1:18 ilmaisee, että Jeesus jo ajallisen elämänsä aikana oli jatkuvassa ja läheisessä yhteydessä Isään: ”Ainoa Poika, joka itse on Jumala, ja joka aina on Isän helmassa.”

Ylösnoustuaan ennen helatorstaita Jeesus on jo täyttänyt kaiken ja valmistelee opetuslapsiaan helluntaihin, jolloin Toinen Puolustaja on ”alhaalla” ja Poika ”ylhäällä” Ensimmäisenä Puolustajana Isän vierellä. Helatorstain lähetyuskäsky avaa näkymät Israelista kaikkialle maailmaan. Taivaaseen astunut Kristus on samalla etäisyydellä jokaisesta, joka huutaa häntä avukseen (Ap.t. 2:21). Kaikki erottavat raja-aidat on purettu (Ef. 2). Jeesuksen lupaus hänen jokahetkisestä läsnäolostaan omiensa luona on nyt toteutunut. Samalla on täyttynyt Jes. 33:5–6: ”Ylhäinen on Herra! Hän asuu korkeudessa –. Hän on sinun aikojesi vakuus, avun runsaus, viisaus ja ymmärrys.” Jakeen 6 KR 1992 kääntää: ”Sinun tulevat päiväsi hän turvaa, hetkestä hetkeen –.” Septuagintassa heprean *jeshuat* on *soteria*. Kohta voidaan kääntää: ”Meidän pelastuksemme on aarteemme.”

Jeesus palaa Isän luo rikkaampana kuin hän tänne tuli, kuten Paavali Vanhan testamentin profetiaan viitaten kirjoittaa: ”Kirjoituksissa sanotaankin: – Hän nousi korkeuteen vangit voittosaaliinaan, hän antoi lahjoja ihmisille. Eikö se, että

hän nousi korkeuteen, merkitse, että hän oli laskeutunut alas, aina maan alimpiin paikkoihin? Hän, joka laskeutui alas, nousi myös kaikkia taivaita ylemmäs täytäkseen kaikkeuden läsnäolollaan.” (Ef. 4:8–10.) Evankeliumiin salaisuuteen kuuluu erityisesti kaksi asiaa: Kristuksen kuolemassa mekin kuolimme (2. Kor. 5:14), hänen noustessaan mekin nousimme (j. 15) ja vielä enemmän: kaikki Kristuksen omat ovat hänen vankejaan ja voittosaa-listaan perillä Isän luona.

Julkisen toimintansa alussa Jeesus paastosi 40 päivää autiomaassa ja kulki muinaisen Israelin 40 vuoden tien Saatanan kiusattavana. Hän voitti kiusaukset, joihin Israel oli langennut. Näin hän täytti tosi ihmisenä Jumalan lain vaatimukset joka kohdassa. Ennen helatorstaita hän sovitettuaan kaikkien ihmisten synnit ja lunastettuaan heidät turmiovaltojen vankeudesta viipyi vielä 40 päivää opetuslastensa luona uhrinsa kautta voittaneena, hän on *Victor quia victima* 'Hän on Voittaja, koska hän on Teurasuhri'.

Kristityn elämä täällä on nyt kulkua Jeesuksen voittosaatossa, kuten Paavali sitä vaikuttavasti kuvaa (2. Kor. 2:14–17). Voitettut voittajat ovat päässeet Kristuksen vankeina osallisiksi voittosaaliista. Sitä he jakavat ”riemuiten saaliinjaossa kuin elonaikana” (Jes. 9:2). Evankeliumin voittokulku maailmassa Jeesuksen lähetyskäskyn mukaisesti on siinä, että kerjäläiset kertovat toisille kerjäläisille, mistä leipää on saatavana. Kaikissa muissa saaliinjaossa riidellään. Jopa muut kerjäläiset riitelevät parhaista kerjuupaikoista toisten kerjäläisten kanssa. Evankeliumi yksin saa aikaan ”rakkauden velan”, joka kasvaa sitä mukaa kuin sitä maksetaan. Se on oikeaa sadon korjuuta (Room. 1:13–15). ●

Erkki Ranta

Teologian tohtori, eläkkeellä oleva
Tampereen Viinikan kirkkoherra

Perusta

**Uskon ja ajattelun avuksi
39. vuosikerta
Ilmestyy kuudesti vuodessa**

Julkaisijat

Suomen Evankelisluterilainen Opiskelija-
ja Koululaislähetys ry | OPKO
Suomen Raamattuopiston Säätiö | SROS
Suomen teologinen instituutti ry | STI

Vastaava päätoimittaja 2011–2013

Raimo Mäkelä | raimo.makela@kotiporssi.fi
050 910 9058

Toinen päätoimittaja 2011–2013

Timo Eskola | timo.eskola@sti.fi
09 668 9550

Toimitussihteeri ja taittaja

Paula Eskola | paula.eskola@sro.fi
09 5123 9157

Ulkoasun suunnittelu

Teemu Junkkaala | teemu@gstj.fi

Toimitus 2001–2013

Juha Ahvio | juha.ahvio@elisanet.fi
Ville Kettunen | ville.kettunen@helsinki.fi
Jukka Norvanto | jukka@norvanto.fi
Leif Nummela | leif.nummela@uusitie.com
Olli-Pekka Vainio | olli-pekka.vainio@helsinki.fi
Juha Vähäsarja | juha.vahasarja@sro.fi

Neuvottelukunta 2011–2013

Puheenjohtaja: Keijo Rainerma, Juha Auvinen,
Leif Erikson, Ruth Franzén, Salli Hakala, Markku
Ihonen, Tapani Innanen, Timo Junkkaala,
Sammeli Juntunen, Ilmari Karimies, Alekski
Kuokkanen, Jussi Miettinen, Pekka Mäkipää,
Olavi Peltola, Henrik Perret, Timo Pokki, Tapio
Puolimatka, Erkki Ranta (varapuheenjohtaja),
Timo Rämä, Niilo Räsänen, Matti Sartonnen,
Mauri Tervonen, Lauri Thurén, Aku Visala

Toimituksen osoite

PL 15, 02701 Kauniainen

Kustantaja

Perussanoma Oy

Tilauspalvelu

Sirpa Mäkelä | sirpa.makela@sro.fi
09 5123 9152 | PL 15, 02701 Kauniainen

Tilaushinnat 2012

Opiskelijatilaus 33 €/vuosi, kestotilaus 36 €/vuosi, määräaikaistilaus 39 €/vuosi, irtonumero 7 €

Ilmoitushinnat

1/1 sivu: 130 mm (lev.) × 193 mm (kork.) 250 €,
½ sivu: vaaka 130 mm × 96,5 mm 140 €,
pysty 62,5 mm × 193 mm 140 €,
muut: 0,80 €/pmm, palstaleveys 62,5 mm.
Hintoihin lisätään alv. (23 %).

Ilmoitusten vastaanotto

perusta@sro.fi | 09 5123 9157

Kirjapaino

Kirjapaino Uusimaa. Perusta-lehti
painetaan ympäristöystävällisesti.

Aikakauslehtien liiton jäsen.
ISSN 0355-7111

